

→ **CAMP VALDEMAR HAR SLÅET RØDDER I LETLAND / NASAMS: DANMARKS NYE SKJOLD**

HONNØR

FORSVARET #værdatkæmpefor

1950-2025:

Begivenheder,
missioner og
operationer

SIRIUS

TEMA

Grønland

4
Stumper.

10
Luftforsvar mod droner.

12
Ukrainsk fabrik i Haderslev.

14
Airbus MRTT.

17
Mercedes-Benz G-klasse.

18
Patria 6x6.

22
F-35 på Bornholm.

24
KOB#13: Kamp- og overlevelsesbane.

28
Nye operative værnepligtige.

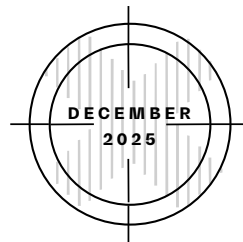
32
Ny psykologordning.

Tema
Grønland

34
Interview med chefen for Arktisk Kommando, Slædepatruljen Sirius' 75-årsjubilæum, den nye enhed Arktiske Specialister og indkøb af MQ-9B SeaGuardian.

indhold

18

64

24

76

52

✗
Rasmus Gregersen var patruljefører fra 2001 til 2003. I dag er han formand for Siriusforeningen. Honnør har interviewet ham i anledning af 75-året for Slædepatruljen Sirius' oprettelse.
Foto: Privat

34

52
Camp Valdemar.

56
BALTOPS, Baltic Sentry og Eastern Sentry.

Tema
FLV 75

64
Fra Spitfire til F-35, fra Grønland til Gaza, fra færgeforlis til *air policing* og jubilæumshilsner fra flyvevåbnene i Sverige, Norge og Finland.

76
NASAMS: Danmarks nye skjold.

82
SOKOM: Bag fjendens linjer.

88
Human performance i Jægerkorpset.

94
Redningsaktion i Middelhavet.

99
Listen i Grønland.

100
Instagram.

Udgives af
Forsvarskommandoen

Ansvarshavende chefredaktør
(fungerende)
Svend Olaf Vestergaard

Redaktør
Martin Finnedal

Redaktionen
magasinet@mil.dk

Kommunikationsafdelingen
Holmens Kanal 9
1060 København K
https://www.forsvaret.dk

Design / Layout
Bjarne Valdemar Jensen

Trykkeri
Stibo Complete

Forsidefoto:
Christian Sundsdal

Redaktion afsluttet
4. november 2025

Redaktionschef:
Lars Skjoldan

Kommunikationschef,
Forsvarskommandoen:
Svend Olaf Vestergaard

Korrektur:
Emma Kirketerp

Oplag 31.000

Der er en markant og stigende geopolitisk interesse for Grønland og den arktiske region. Derfor er Grønland selvfølgelig vigtig for Forsvaret – og derfor for Honnør. Redaktionen har viet i alt 18 sider til et tema om Grønland. I dette tema har vi blandt andet fået lov til at låne uddrag fra to bøger om Slædepatruljen Sirius. Også Flyvevåbnet har en fremtrædende placering i dette nummer af Honnør. Dels i anledning af 75-årsjubilæet dels i anledning af oprettelsen af Air Defence Wing i Skalsstrup.

God læselyst

Kilder i Honnør kan optræde med fuldt navn eller anonymiseres ved at bruge enten for- eller efternavn.

Dette er afledt af anbefalinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste om en mulig sikkerhedsrisiko for nogle personelgrupper, hvis de står frem på en møde, så de kan identificeres.

Prisloft i kantiner

Forsvarets medarbejdere har fra den 1. oktober i alle Forsvarets kantiner kunnet fylde deres frokosttallerken uden at skulle betale mere end 36 kroner. Hvis man spiser for mindre end 36 kroner, afregnes det som normalt efter vægt. Prisloftet gælder frokostmåltider og for

én tallerken. Prisloftet omfatter retter fra den daglige buffet, som sælges pr. vægt. Prisloftet omfatter ikke portionsanretning, der sælges til fast pris. Drikkevarer og øvrige kioskvarer indgår ikke i prisloftet. Kantiner, der ligger på etableringer, der drives af Forsvarets Efterretningstjeneste er ikke omfattet af prisloftet, da deres kantiner drives af eksterne kantineleverandører.

Nyt forsvarssamarbejde med Moldova

I juli 2025 lancerede den danske forsvarsminister og den moldoviske forsvarsminister et nyt bilateralt forsvarssamarbejde, der skal styrke Moldovas militære kapaciteter samt landets modstandsdygtighed mod nuværende og fremtidige trusler. Forsvarssamarbejdet implementeres i rammen af det nye freds- og stabiliseringsprogram for Moldova i perioden 2025-2028. Også Udenrigsministeriet og Beredskabsstyrelsen indgår i samarbejdet. Forsvarssamarbejdet indebærer træning, rådgivning, uddannelse, donationer og udsendelse af rådgivere. Forsvarsministeriet har afsat 50 millioner kroner til forsvarssamarbejdet i perioden 2025-2028. Den militære del af Moldovaprogrammet

retter sig mod at styrke Moldovas militære kapaciteter. Forsvaret stiller med personel til uddannelse og træning. Hærkommandoen, Specialoperationskommandoen, Hjemmeværnskommandoen og Forsvarsakademiet bidrager alle med personel. Uddannelserne gennemføres under anvendelse af mobile træningshold og kurser i Danmark med henblik på at understøtte Moldovas omstilling til vestlige doktriner. Støtten omhandler blandt andet akademisk samarbejde, uddannelse af militærpoliti, ingeniørpersonel, og skydebaneinstruktører samt uddannelse af officerer i ledelse og pædagogik og træning af militært personel i anvendelse af materiel, der doneres. Som en del af støtten udsender Danmark desuden en forsvarsattaché.

Reserven i front på industridag

Normalt er det de faste officerer, der står for planlægningen af Hærens aktiviteter, men da 2. Brigade fik til opgave at planlægge og gennemføre Hærens Temadag for Industrien den 17. september i Oksbøl, kom reserven for alvor på banen. Den kunne bringe både militære og civile kompetencer i spil. De 188 deltagere fik først én på oplevelsen med en skarp præsentation af Hærens materiel og enheder. Derefter stod den på speeddating mellem Hærens specialister og udviklerne i industrien for at sørge for, at alle kunne skabe de nødvendige kontakter, der skal sikre et fremtidigt og mere vedvarende samarbejde. Hærens Temadag for Industrien er et samarbejde mellem Hæren, Dansk Industri og Dansk

Erhverv, hvor specialister fra Hæren mødes med teknikere og ingeniører fra det private erhvervsliv for at skabe fremdrift og dynamik i udviklingen af nye produkter til Hæren. Dagen er skabt på baggrund af erfaringer fra Ukraine, hvor der er et stærkt udviklingsmæssigt samarbejde mellem de operative styrker og industrien.

”Vi har en stærk reserve med bred baggrund ved 2. Brigade, og da Hærens Temadag for Industrien er et samspil mellem den militære og civile verden, var det oplagt at trække på de ressourcer, der har et ben i hver lejr,” siger Martin Brinch Jöhncke, der er major af reserven og projektofficer på Hærens Temadag for Industrien.

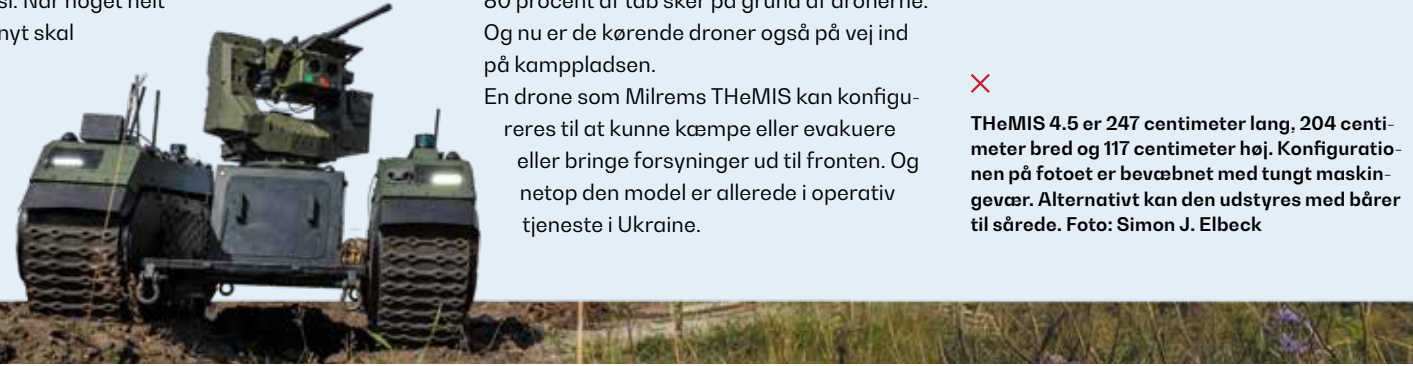
Kørende droner på besøg fra Estland

Omkring 50 soldater fra Hæren har i Borris ved en præsentation af en selvkørende drone fået indblik i fremtidens slagmark. Den selvkørende drone eller Unmanned Ground Vehicle (UGV) hedder THeMIS 4.5 og er produceret af det estiske firma Milrem Robotics, som står for præsentationen denne dag. Den kan både kæmpe, bringe forsyninger frem og hente sårede tilbage fra fronten. THeMIS 4.5 er seneste skud på stammen over nye teknologier, som Forsvaret undersøger og tester for at være klar til fremtidens slagmark. ”Det, vi får ud af sådan en præsentation her, er, at vi får pirret vores nysgerrighed og fantasi. Når noget helt nyt skal

indføres, og vi har travlt, er det nødvendigt, at vi bruger den kreative side af hjernen,” siger Jesper Simonsen, der er major og sektionschef for Tjenestegrensafdelingen for Kamptropper og Kamptjeneste (TA KAMP) i Hæren. Det indebærer, at han blandt andet er med til at undersøge nye teknologier, som kan bruges i Hæren af kamptropperne. Når det handler om moderne krigsførelse, kigger alle mod Ukraine – også når det handler om kørende droneteknologi. Siden den russiske fuldskalainvasion i 2022 har de flyvende droner gjort deres indtog på kamppladsen i et sådant omfang, at omkring 70-80 procent af tab sker på grund af dronerne. Og nu er de kørende droner også på vej ind på kamppladsen. En drone som Milrems THeMIS kan konfigureres til at kunne kæmpe eller evakuere eller bringe forsyninger ud til fronten. Og netop den model er allerede i operativ tjeneste i Ukraine.

Den teknologiske udvikling på kamppladsen går ifølge Jesper Simonsen så hurtigt, at det kan være nærmest umuligt at følge med. Men at gøre noget og eventuelt fejle er bedre end at gøre ingenting, mener han. ”Vi er nødt til at turde innovere og turde acceptere 80 procent-løsninger. Vi bevæger os ind i ukendt terræn, hvor vi må indrømme, at vi ikke kender løsningerne. Ved at invitere industrien ind som i dag, kan vi prøve at blive klogere,” siger Jesper Simonsen. Der findes et utal af mere eller mindre selvkørende droner, som Forsvaret ser på muligheden for at implementere.

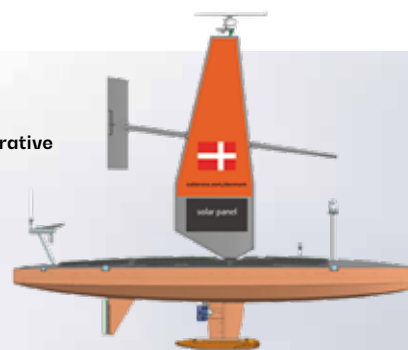
THeMIS 4.5 er 247 centimeter lang, 204 centimeter bred og 117 centimeter høj. Konfigurationen på fotoet er bevæbnet med tungt maskingevær. Alternativt kan den udstyres med bærer til sårede. Foto: Simon J. Elbeck

Søværnet tester ubemandede fartøjer

Fartøjerne vil i den resterende tid af den operative afprøvning blive malet orange og påført kontaktoplysninger til Saildrone, som er den leverandør, der ejer enhederne.

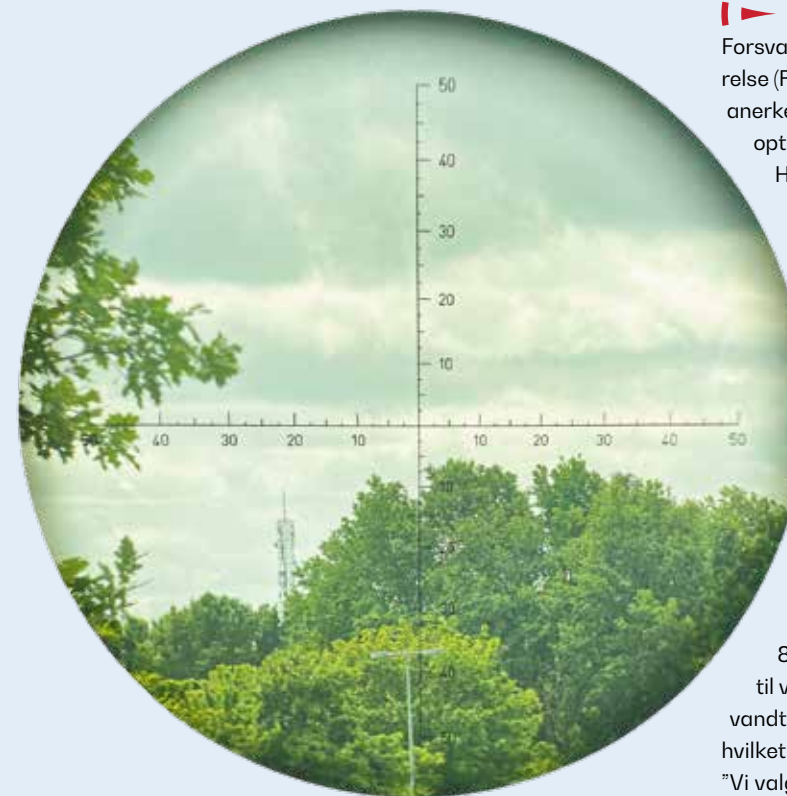

I løbet af sommeren begyndte en operativ test af fire ubemandede overvågningsfartøjer i danske farvande. Formålet med afprøvningen er blandt andet at undersøge, hvordan de sejlede enheder agerer i de danske farvande, og hvilken data de kan levere til brug for maritim overvågning og efterretningsindhentning – særligt i områder, hvor der i

dag er begrænsede muligheder for tilstedeværelse. Fartøjerne, som kommer fra den amerikanske virksomhed Saildrone, drives af vind- og solenergi og kan operere kontinuerligt uden mandskab om bord.

Testen foregår som en del af en bredere indsats for at undersøge anvendelsen af ubemandede maritime systemer i

Forsvaret, og hvorvidt disse kan være en del af løsningen i styrkelsen af Forsvarets overvågning på havet. Afprøvningen og det efterfølgende analysearbejde gennemføres i et tæt samarbejde mellem Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, Søværnskommandoen og Danish Defence Innovation Unit. 🛠️

10.000 nye feltkikkerter til Forsvaret

Soldaterne får nyt udstyr i hånden. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har købt 10.000 feltkikkerter fra den anerkendte producent Swarovski, kendt for optik i topklasse. De nye kikkerter fra Habicht-serien bliver rullet ud til både Forsvaret og Hjemmeværnet – og bliver standardudstyr på alle niveauer.

Trådkors, terræn og tætte observationer

Kikkerterne kommer i tre varianter, der dækker hele strukturen fra gruppe til førere af avancerede våbensystemer. Dertil kommer fuld vedligeholdelseskapacitet til Optikværkstedet i Forsvarets Vedligeholdelsestjeneste, så kikkerterne kan serviceres lokalt med minimal responstid. Den mest udbredte bliver 8x30-modellen, som får førsteprioritet til værnepligtige. Modellerne er robuste, vandtætte og udstyret med laserbeskyttelse, hvilket sikrer funktionalitet i alt fra regn til røg. "Vi valgte Swarovski, fordi vi kender produktet ud og ind. Vi har brugt det siden 1980'erne. Med dette indkøb sikrer vi skarp optik for det danske forsvar i min levetid," siger Martin, teknisk sagsbehandler i FMI. Han fremhæver blandt andet det præcise trådkors som vigtigt redskab til afstandsbedømmelse og måludpegning. Kikkerterne er forsynet med laserbeskyttelsesfiltre og tåler både mudder, regn og slag på asfalten uden at miste kalibrering eller ydeevne. Okularet giver selv ved brug af fragmentationsbriller et godt synsfelt, så soldaten kan bevare overblikket under alle forhold.

Udrulning til hele Forsvaret

Habicht-kikkerterne bliver standardudstyr for både Forsvaret og Hjemmeværnet. Udrulningen sker i faser, hvor den lille 8x30-model prioriteres til de nye værnepligtige, så de har det bedste grej fra dag ét. Derefter følger mellemmodellen og til sidst den store 10x40, indtil alle 10.000 enheder er fordelt. De gamle kikkerter indsamles og lægges på mobiliseringslager som reservemateriel.

De første kikkerter leveres fra december 2025. Hele udrulningen forventes afsluttet i september 2026. 🛠️

Nye personeltransportcontainere på vej

► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har indgået kontrakt med danske DC Supply A/S om anskaffelse af 182 specialdesignede 20-fods containere til personeltransport.

Når danske soldater i fremtiden skal transporteres på øvelser eller til skydebanen, vil det blandt andet være i de nye personeltransportcontainere. De nye personelcontainere skal styrke Forsvarets kapacitet og imødekomme det øgede værnepligts indtag fra 2026 og frem.

Fleksibel og effektiv transport af soldater

Personeltransportcontainerne kan rumme 17 soldater med fuld personlig udrustning. I alt kan vognen transportere 19 soldater, inklusiv fører og vognkommandør i førerhuset på lastbilen, der bærer

containeren. Alle soldater i containeren sidder i kørselsretning med integrerede sikkerhedsseler.

Den modulære konstruktion gør det hurtigt at montere og afmontere containerne på standard militærkøretøjer, der kan bære en 20-fods container. Forsvarets transportkapacitet kan derfor tilpasses efter opgavens karakter – fra øvelser i fredstid til internationale udsendelser.

Personelcontainerne ventes leveret til enhederne i det første kvartal af 2026. 🌀

×

Billedet her er et eksempel på en tidligere udgave og er altså ikke den udgave, der vil blive leveret. Foto: DC Supply A/S

Værnepligtsrådet modtager Ungdommens Åbenhedspris 2025

► Værnepligtsrådet modtog 22. oktober 2025 Ungdommens Åbenhedspris. Prisen uddeles af Transparency International Danmark. Værnepligtsrådet modtog prisen for dets indsats for at skabe bedre vilkår for Danmarks værnepligtige og for åbent at tage fat på svære emner i debatten om kulturen i Forsvaret. Transparency International Danmark arbejder for at fremme åbenhed og bekæmpe korruption i både det offentlige og private Danmark. Organisationen står bag Danmarks Åbenhedspris og Ungdommens Åbenhedspris, der hvert år hylder personer og initiativer, som gør en forskel for gennemsigtighed og ansvarlighed. 🌀

×

”Det kræver mod, stædighed og en smule tyk hud at stille sig op og råbe op. Derfor betyder det meget at få den her anerkendelse, som både tidligere, nuværende og kommende rådsmedlemmer kan være stolte af,” siger Emmely Søgaard Hansen (i midten), der er medlem af Værnepligtsrådet sammen med Benjamin Hastrup Bertelsen og Lise Frehr Holm Nielsen. Foto: Villads Holck Petersen

Ny orlogskaj skal etableres i Nuuk

► Nuuk Havn har i de seneste år været udfordret på kapaciteten af tilgængelig kajplads. Derfor er Forsvarsministeriet og det selvstyrejede selskab, Sikuki Nuuk Harbour A/S blevet enige om at samarbejde om at etablere en dedikeret orlogskaj til Forsvaret. Det sker i forbindelse med den kommende udvidelse af Nuuk Havn.

”Det er afgørende, at Forsvaret har de bedst mulige arbejdsbetingelser for at løse deres opgave i og omkring Grønland. Jeg er derfor meget tilfreds med, at Forsvaret og Sikuki Nuuk Harbour samarbejder om etableringen af en orlogskaj til Forsvaret, så Forsvarets skibe kan få en dedikeret havn til skibene,” siger forsvarsminister Troels Lund Poulsen.

Orlogskajen forventes at blive cirka 150 meter lang med en vanddybde på cirka 10 meter.

Orlogskajen vil kunne åbnes, når

Forsvaret eller allierede ikke er til stede i havnen, så civil skibstrafik også kan anvende kajpladsen. På den måde kan den udvidede kajplads også komme lokalsamfundet til gode.

”Som led i styrkelsen af Forsvarets opgaveløsning i Grønland er det Naalakkersuisuts ønske, at så mange initiativer som muligt kommer det grønlandske samfund til gavn. En ny orlogskaj i Nuuk er et velkomment *dual use*-projekt, der også kan bidrage til at understøtte den stigende civile skibstrafik i Nuuk. Det ser jeg meget positivt på,” siger Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender og Forskning, Vivian Motzfeldt.

Orlogskajen bliver etableret, ejet og drevet af Sikuki Nuuk Harbour A/S som den øvrige del af Nuuk Havn.

”I takt med den positive udvikling i den civile skibstrafik, herunder krydstogtskibsfarten, er Forsvaret udfordret af den

begrænsede kajkapacitet i Nuuk Havn. Der er derfor ingen tvivl om, at etablering af en orlogskaj i Nuuk vil styrke Forsvarets militære operationer i Grønland, samtidig med at Forsvaret i højere grad vil kunne nyttiggøre Nuuks nye internationale lufthavn. En orlogskaj vil derudover øge anvendelsen af lokale virksomheder og leverandører og ikke mindst styrke det allerede tætte samarbejde med Sikuki Nuuk Harbour. Derfor er jeg også glad for, at orlogskajen kan anvendes til den øvrige skibstrafik, når Forsvaret ikke anvender kajanlægget,” siger chef for Arktisk Kommando, generalmajor Søren Andersen.

Initiativet er en del af Delaftale 2 om Arktis og Nordatlanten.

Læs mere om Delaftale 2 om Arktis og Nordatlanten samt Forsvarets øgede tilstedeværelse i Grønland i det store tema fra side 34 til 51. 🌀

Forsvarschefen besøgte den tyske enhed, der var indsat i Danmark.
Foto: Anders V. Fridberg

FC: Alle må lære at håndtere droner

► Enheder fra flere NATO- og partnerlande med speciale i detektering og bekæmpelse af droner var i forbindelse med EU-topmødet i oktober i København med til at skabe sikkerhed omkring begivenheden. De internationale bidrag er

ifølge den danske forsvarschef udtryk for det stærke internationale samarbejde, som Danmark er en del af i både EU og NATO, og et tegn på NATO-landenes evne til hurtig omstilling og indsættelse. "De internationale bidrag var ikke bare

med til at sikre, at EU-topmødet kunne afholdes i ro og orden. De er også et meget tydeligt og synligt bevis på, at Danmark har venner og allierede, og at vi allierede er klar til at stå sammen," siger forsvarschef, general Michael W. Hyldgaard. 🧩

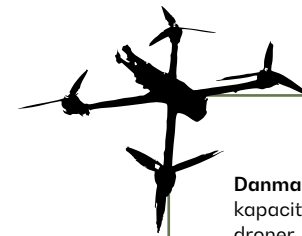
Alle må lære at håndtere droner. Det er en kompliceret opgave, og udviklingen går rasende hurtigt. Evnen skal integreres i vores samlede luftforsvar. Vi skal lære af egne og allieredes erfaringer og blive bedre på tre områder: Detektion, håndtering og evnen til at sammenkæde enkeltstående hændelser. Og så skal vi huske på, at droner blot er ét element i et samlet billede med mangeartede trusler, hvor ikke alle trusler forekommer i de fysiske domæner.

Michael W. Hyldgaard

Forsvarschef

To ukrainske fly med specialister i detektering og bekæmpelse af droner landede i Roskilde Lufthavn. Foto: Anders V. Fridberg

Danmark afsætter 2,1 milliarder kroner til kapaciteter til overvågning og til at bekæmpe droner. Det har forsvarsministeren besluttet på baggrund af forsvarschefens anbefaling. Den aktuelle sikkerhedspolitiske situation gør, at Forsvaret har behov for at anskaffe yderligere anti-dronekapaciteter og overvågning. På den baggrund har forsvarschefen indstillet til, at Danmark skal anskaffe dronebekæmpelseskapaciteter og AI-understøttet beslutningsstøtte.

Det sker i forlængelse af allerede besluttede anskaffelser på droneområdet, som er undervejs. Kapaciteterne skal bruges til at forsvare eksempelvis tætbefolkede områder, kritisk infrastruktur samt militære enheder og etableringer.

"Disse anskaffelser understreger, at Danmark styrker indsatsen mod denne form for hybride trusler," siger forsvarsminister Troels Lund Poulsen.

Den teknologiske udvikling går så hurtigt, at Forsvaret løbende vil holde sig opdateret på udviklingen på dronebekæmpelsesområdet.

"Med en massiv investering i dronebekæmpelse styrker vi vores evne til at beskytte enheder og installationer yderligere. Og vi sikrer, at Forsvaret også fremover er rustet til at håndtere konventionelle såvel som hybride trusler," siger forsvarschef Michael W. Hyldgaard.

Soldater fra U.S. Air Force var med til at overvåge luftrummet. De var indsat i Skalsstrup. Foto: Anders V. Fridberg

Industrisamarbejde med Ukraine:

Kampkraft og forsyningssikkerhed

De gode dansk-ukrainske relationer har skabt fundamentet for, at der nu kommer ukrainsk forsvarsindustri til Danmark. Formålet er ud over støtte til Ukraine blandt andet at bidrage til et større dansk produktionsapparat, der kan skrues op i en eventuel krisesituation.

Ved Skrydstrup ligger en virksomhed, der skal producere brændstof til missiler. Firmaet bag hedder Fire Point og er ukrainsk. Fra næste år skal Fire Points produkter fragtes fra Skrydstrup til Ukraine og videre til de ukrainske operative enheder.

Når Fire Point har åbnet en fabrik i Danmark, er det som en del af støtten til Ukraines krig mod Rusland. Ved at producere i Danmark undgår ukrainske fabrikker selvsagt at blive bombet af russerne. Men der er mange andre formål. Det fortæller Lars Salquist, der er chef for Afdelingen for Industri og Materielsamarbejde ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), og Nikolaj Kihl, der er chef for FMI's nyoprettede Kontoret for Forsvarsindustriel Mobilisering.

"Det er direkte en støtte til Danmarks sikkerhed, at ukrainsk forsvarsindustri etablerer produktion i Danmark, som vi også kan vende os mod, hvis vi får brug for en større forsvarsindustriel produktion. Hvis vi har den i Danmark, er der en større grad af sikkerhed for at få forsyninger til Forsvaret, end hvis vi skulle importere dem fra udlandet. En anden og bredere ambition er på europæisk plan. Ambitionen er, at europæisk forsvarsindustri skal være markant styrket i 2030 (en strategi kendt som ReARM 2030, red.). At få kapabel ukrainsk forsvarsindustri til Danmark er et bidrag

til en bredere styrkelse af europæisk forsvarsindustri og dermed europæisk forsvar," siger Lars Salquist.

Nikolaj Kihl supplerer med at fortælle, at forsyningssikkerhed er tænkt ind som en fundamental del af samarbejdet med Fire Point og lignende virksomheder.

"De produktionsfaciliteter, der bliver etableret, bliver sat op på en måde, så hvis behovet kommer, kan man trykke lidt mere på speederen. Deres primære destination er selvfølgelig Ukraine, men hvis vi for alvor står i en krisesituation, vil også vi kunne få produkter til vores forsvar ud af ukrainske fabrikker," siger Nikolaj Kihl og giver endnu et argument for, hvorfor industrisamarbejdet med Ukraine giver god mening.

"I det hele taget, når vi får nye industriområder i Danmark, og der stille og roligt kommer dansk arbejdskraft til at bemande fabrikkerne, giver det også en dansk robusthed. Det er i det hele taget kongstanken at styrke den danske industribase, når vi laver industrisamarbejder."

Mindst to erklærede formål

Det dansk-ukrainske industrisamarbejde har taget fart især det seneste halvandet år. I august 2024 banede Erhvervsministeriet vejen for, at danske virksomheder kunne etablere sig i Ukraine. Allerede dengang var der mindst to erklærede formål.

"Vi udvikler altså vores egen forsvarsindustri, samtidig

Forsvarsminister Troels Lund Poulsen og den ukrainske forsvarsminister Rustem Umerov har underskrevet en aftale, der skal støtte ukrainske forsvarsvirksomheders etablering af produktion i Danmark. Foto: Forsvarsministeriet

med at det bliver nemmere for danske virksomheder at forsyne ukrainerne med det, der skal til for at slå russernes forfærdelige aggression tilbage," sagde erhvervsminister Morten Bødskov dengang.

I juni 2025 underskrev Danmarks forsvarsminister Troels Lund Poulsen og den ukrainske forsvarsminister Rustem Umerov en aftale, der skal støtte ukrainske forsvarsvirksomheders etablering af produktion i Danmark. Regeringen har reserveret 500 millioner kroner til dette formål.

"Danmark går foran ved at give ukrainske forsvarsvirksomheder mulighed for at starte produktion i Danmark. Aftalen skal danne grundlag for et tæt samarbejde mellem danske og ukrainske forsvarsvirksomheder. Det vil samtidig give det danske forsvar nemmere adgang til nogle af de nyeste teknologier og erfaringer fra Ukraine. På den måde vil integrationen af vores forsvarsindustrier være til stor gavn for begge landes sikkerhed og kampkraft," sagde Troels Lund Poulsen i den forbindelse.

FMI's opgave i forbindelse med forsvarsindustrielt samarbejde er at støtte dansk forsvarsindustri med for eksempel viden om udbudsregler og lignende samtidig med at kunne fortælle både dansk og udenlandsk forsvarsindustri, hvad det danske forsvar har brug for.

Hvad ukrainsk forsvarsindustri angår, har Danmark, det danske forsvar og FMI enestående muligheder for at kunne drage fordel af det tætte og meget direkte samarbejde mellem industrien og de soldater, der bruger produkterne. Og dermed den lynhurtige udvikling, der har skabt stor innovation på kamppladsen.

"Fordi Danmark har været så markant en støtte til Ukraine, har vi over tid fået etableret rigtig gode relationer til ukrainske samarbejdspartnere inden for det forsvarsindustrielle område. Og det har betydet, at der er dannet nogle nervebaner i forhold til at undersøge muligheder for at tiltrække ukrainsk forsvarsindustri til Danmark," siger Lars Salquist.

At det lige præcis blev Fire Point, der blev den første repræsentant for ukrainsk forsvarsindustri på dansk jord, er ikke nødvendigvis et udtryk for, at raketbrændstof er det vigtigste for dansk forsyningssikkerhed, understreger Nikolaj Kihl.

"Fire Point bliver en komponent blandt mange. Der er mange enkeltområder, der er interessante for Forsvaret for at give os en øget robusthed. Det drejer sig ikke om to, tre eller fire komponenter. Det drejer sig om mange. Jo flere vi samler, desto større robusthed og kampkraft får vi."

Fire Point LLC

Fire Points hovedkontor er placeret i Kyiv. Fire Point er især kendt for at producere produktet Flamingo, der er et krydserrmissil med rækkevidde på op til 3.000 kilometer.

Fire Point producerer desuden FP-1: En såkaldt selvmordsdrone (en hybrid mellem en drone og et missil), der ligesom Flamingo er langtrækkende.

Fire Points danske produktionshal er placeret ved Skrydstrup i Haderslev Kommune.

Læs mere om aftalen med ukrainske forsvarsvirksomheder www.fmn.dk.

Ny aftale åbner for ukrainske forsvarsvirksomheders produktion i Danmark

Under øvelsen Arctic Light i september havde de danske F-16-fly støtte fra multirolletankfly fra det franske flyvevåben.

MMF

Multinational Multi Role Tanker Transport Fleet er et multinationalt NATO-samarbejde, hvor flere europæiske NATO-lande samler deres behov for lufttankning og strategisk lufttransport ved i fællesskab at operere en lufttanknings- og transportkapacitet fra europæiske flybaser. MMF består af Belgien, Tjekkiet, Tyskland, Luxembourg, Nederlandene, Norge og nu også Sverige og Danmark.

AIRBUS MRTT

111 TONS BRÆNDSTOF, 300 SOLDATER ELLER 45 TONS GODS

MRTT-flyene har allerede spillet en afgørende rolle under Forsvarets øgede tilstedeværelse og øvelsesaktiviteter i Grønland. Flåden bliver nu udvidet.

Danmark er netop blevet en del af NATOs samarbejde om lufttanknings- og transportkapaciteten Multinational Multi Role Tanker Transport Fleet (MMF). Konceptet er simpelt: Belgien, Tjekkiet, Tyskland, Luxembourg, Nederlandene, Norge og nu også Sverige og Danmark ejer en flåde af fly sammen, og nationerne kan så trække på dem efter behov. På den måde bliver den samlede flykapacitet udnyttet langt bedre, end hvis hvert enkelt land skulle have sine egne fly og organisation til at drive dem.

Lige nu råder sammenslutningen MMF over 10 Airbus multirolletankfly (MRTT), men som en del af Danmarks indtræden anskaffes yderligere to lufttanknings- og transportfly af samme type til samarbejdet. De to nye fly bliver leveret i 2028 og 2029 og får fast base på en flyvestation i Danmark.

Det særlige ved MRTT-flyene er, at de både kan udføre lufttankning med flere forskellige

lufttankningssystemer, samtidig med at de også kan have soldater og gods med. Flyet kan også konfigureres til at være et flyvende hospital, hvis mange sårede skal evakueres fra en krigszone eller et katastrofeområde.

MRTT-flyene er en ombygget variant af det civile fly Airbus A330, som er særdeles velafprøvet med over 1.800 eksemplarer i drift ved luftfartsselskaber verden over. MRTT'erne flyver aktuelt i 15 andre lande, herunder Storbritannien, Canada, Sydkorea og Spanien. Typen står for 90 procent af nyindkøbte tankfly uden for USA.

MRTT-flyene har allerede spillet en afgørende rolle under Forsvarets øgede tilstedeværelse og øvelsesaktiviteter i Grønland, hvor multirolletankfly med fransk besætning har skabt forudsætningerne for, at danske kampfly har kunnet operere. NATOs fælles fly fra MMF har transporteret soldater og gods til Island og Grønland.

Før Danmarks indtræden i samarbejdet har Frankrig stillet MRTT-tankflyene til rådighed, da danske F-35-fly fløj over Atlanterhavet.

Dansk deltagelse i MMF-samarbejdet estimeres at beløbe sig til 7,4 milliarder kroner i perioden 2025-2033. Projektet finansieres via Accelerationsfonden. 🧩

MRTT

multirolletankfly

Flyet kan bære 45 tons gods eller op til 300 soldater. Kabinen svarer fuldstændigt til en almindelig civil *airliner*, men har også mulighed for at blive indrettet til enten VIP eller MEDEVAC med plads til behandling af intensive patienter.

MRTT er en ombygget variant af den civile Airbus A330. Ombygningen foregår i Spanien. Det tager cirka ni måneder (100.000 arbejdstimer) at forvandle det civile fly til et multirolletankfly.

MMF-flåden vokser fra 10 fly til 12. De to nye maskiner forventes leveret i 2028 og 2029, og flyene får fast base på en af de danske flyvestationer.

Der kan være 111 tons brændstof i flyets tanke. Dermed kan MRTT fylde tanken på selv de største fly som A400M eller C-130. Tanken på de danske F-35A kan rumme cirka otte tons.

MRTT har en sensorbaseret løsning, som gør det muligt at gennemføre tankning helt uden synligt lys.

I modsætning til de øvrige tankfly på markedet bliver tankningen udført ved hjælp af videosensorer.

Tankoperatører sidder ved en konsol i cockpittet og kan ved hjælp af et særligt 3D-system stadig have fornemmelsen af afstanden mellem flyet og *boom*en – det vil sige armen, der forbinder de to fly. Airbus har desuden udviklet et system, så hele tankningen kan foregå automatisk, hvilket gør det muligt at tanke flere fly i timen.

Foruden at kunne levere brændstof kan MRTT også selv modtage det fra et andet tankfly, hvis behovet skulle opstå. 🧩

1.000 nye G-Klasse på vej

Tidsplan

2024:

Test af køretøjerne

2025:

Udvikling og afprøvning af prototyper

2026-2029:

Levering af 200-300 køretøjer årligt

Den ikoniske GD bliver erstattet af Mercedes-Benz G-Klasse. De første 200-300 køretøjer kommer i løbet af 2026. Levering ventes afsluttet i 2029.

I de kommende år bliver de gamle GD'er gradvist udskiftet med helt nye terrængående køretøjer af typen Mercedes-Benz G-Klasse. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har nemlig indgået en aftale med Ejner Hessel A/S om levering af op til 1.000 køretøjer, der fordeles på forskellige varianter alt efter opgaveløsningen. De første prototyper er allerede under udvikling, og fra slutningen af 2025 forventes de første G-Klasser at rulle ind på kasernerne.

Afløser for et ikon

GD'erne har tjent danske soldater i næsten 40 år og er blevet et ikon i Forsvaret. At bilerne har kunnet holde så længe, siger meget om deres styrke og robusthed. Men teknologien har for længst overhalet dem, og behovene i Forsvaret har ændret sig. De nye G-Klasser bliver robuste, mere tidssvarende og tilpasset de konkrete opgaver i Hæren, Hjemmeværnet, Flyvevåbnet, Militærpolitiet og Etablisement- og Terrænkommendoen.

"De gamle køretøjer har vist deres værdi gennem årtier, men nu er det tid til et skifte. De nye G-Klasser skal være med til at løfte Forsvarets mobilitet mange år frem," siger oberstløjtnant Uffe Geckler Pedersen, chef for Forretningsområde Køretøjer i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Med aftalen følger også service, reservedele og uddannelse af instruktører, hvilket sikrer høj rådighedsgrad i op til 28 år.

Levering over flere år

Samarbejdet med leverandøren er allerede kommet godt fra land, og design af de nye køretøjer er i fuld gang. Det er planen, at Ejner Hessel leverer de første køretøjer til Etablisement- og Terrænkommendoen inden udgangen af 2025. Udviklingen af de første to prototyper bestående af en basisvariant og en variant til Hjemmeværnet med tagmonteret affutage vil ligeledes ske i indeværende år. Herefter er det planen, at der gennemføres en omfattende afprøvning af de to prototyper. Når disse er godkendt, iværksættes serieproduktionen. Derefter

færdigudvikles de resterende to prototyper på militærpolitivarianten og indsatsledervarianten til Flyvevåbnet. Køretøjerne leveres efter planen fra 2026 med forventet 200-300 køretøjer årligt frem mod udgangen af 2029. 🧩

Varianter

Hæren:

Basisvariant til både uddannelse og operationer

Hjemmeværnet:

Variant med *ringmount* til let maskingevær til motoriseret overvågning

Flyvevåbnet:

Indsatsledervariant til brug på flyvestationer

Militærpolitiet:

En til én afløser for de nuværende MP-køretøjer

Etablisement- og Terrænkommendoen:

Til støtteopgaver som skydebaner og arealpleje

PATRIA 6X6

Den finske forlomme

Oprettelsen af Accelerationsfonden og gode relationer mellem Danmark og Finland har været udslagsgivende for, at Hæren er blevet kraftigt forstærket. Nu står de første af i alt 129 finske pansrede mandskabsvogne på Bornholm.

Den finskproducerede pansrede mandskabsvogn Patria 6x6 er et enkelt køretøj. Du sætter dig ind bag rattet, spænder firepunktsselen, drejer nøglen, slipper håndbremsen og sætter gearvælgeren i "drive". Og så kører du gennem terrænet. Hvis du kan køre en bil med automatgear, kan du også køre Patria 6x6. Enkelt.

Ligesom selve køretøjet er historien om anskaffelsen også enkel. Samtidig er historien et godt eksempel på handlekraft, hastighed og et stærkt samarbejde med vores allierede. For i løbet af de seneste år er Forsvaret rykket tættere sammen med vores allierede i NATO. Ikke mindst er samarbejdet med de to nye medlemslande Sverige og Finland stærkere end nogensinde.

Eksempelvis har finnerne givet Danmark en forlomme ved at levere 15 styk pansrede mandskabsvogne, de selv skulle have brugt.

Accelerationsfonden

Den 22. februar 2025 stiller forsvarsminister Troels Lund Poulsen sig op foran pressen og fortæller, at opbygningen af Forsvaret ikke går hurtigt nok i forhold til, hvordan verden udvikler sig. Ved hans side står forsvarschef Michael W. Hyldgaard. Sammen annoncerer de, at Forsvarets kampkraft skal styrkes ved hjælp af i alt ekstra 120 milliarder kroner frem til 2033. Pengene vil blive udmøntet gennem et nyt initiativ ved navn Accelerationsfonden. Dens formål er at give Forsvaret et hurtigere og mere fleksibelt grundlag for anskaffelser, end de normale regler for statsindkøb tillader. Det betyder blandt andet, at de partier, der er med i forsvarsforliget (forligskredsen), på baggrund af en militær anbefaling kan tage beslutning om for eksempel en direkte tildeling af midler og dermed undgå en længere udbudsproces.

Pressemødet er et ekko af det budskab til Forsvaret, statsminister Mette Frederiksen sendte ved et pressemøde tre dage før: "Køb, køb, køb."

Hverken budskabet eller de nye muligheder er spildt på chefen for Hæren, generalmajor Peter H. Boysen, der ser muligheder i finnernes pansrede mandskabsvogn eller *armoured personnel carrier* (APC), som den hedder på engelsk. Efter pressemødet sender Peter H. Boysen besked til sin finske kollega generaløjtnant Pasi Välimäki:

*"Hi Pasi,
How fast can I buy a lot of Patria APCs?
/P"*

Dermed følger hærchefen op på en række møder, som den danske forsvarsminister og den danske forsvarschef, Michael W. Hyldgaard har holdt med deres finske kollegaer. Her har blandt andet Patria 6x6 været diskuteret. Efter møderne sender Troels Lund Poulsen et brev til den finske forsvarsminister Antti Häkkinen med en anmodning om at sætte Danmark forrest i køen til levering af pansrede mandskabsvogne.

Klar til kamp

På et kontor i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses (FMI) bygninger i Ballerup sidder oberstløjtnant

22. feb. 2025

Hi Pasi,
How fast can I buy a lot of Patria
APCs?
/P

Hi mate. Let me get back soon. 09:49

Thx 09:50

Peter Boysen
Generalmajor
Chef for Hærkommandoen

Accelerationsfonden

Kr.

Regeringen og partierne bag forsvarsforliget besluttede i februar 2025 at etablere en ny fond – Accelerationsfonden – på 50 milliarder kroner til brug i løbet af 2025 og 2026. Midlerne skal bruges til at iværksætte en række militære tiltag, der kan styrke Forsvarets kampkraft på kort sigt samt til militær støtte til Ukraine. Partierne har herudover afsat en ramme på 10 milliarder kroner årligt i perioden 2027-2033 til at håndtere de udgifter, der følger af beslutninger truffet som en udløber af Accelerationsfonden, herunder nye anskaffelser, mere personel, bygninger med videre.

PATRIA 6X6

Længde: 7,5 m

Bredde: 2,9 m

Maksimal totalvægt: 24.000 kg

Tophastighed: 100 km/t.

Drivmiddel: Diesel

Gearkasse: 7+2 automatisk

Rækkevidde: 700 km

Generalerne har skubbet på, og hele vores system har prioriteret at få beslutningen igennem hurtigt og til tiden, således vi er i stand til at få det her gennemført.

Uffe Geckler Pedersen

Oberstløjtnant
Chef for Forretningsområde Køretøjer
i Forsvarsministeriets
Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI)

Uffe Geckler Pedersen. Han er chef for Forretningsområde Køretøjer ved FMI. Da forligskredsen 21. marts beslutter at købe de finske køretøjer, er han klar til kamp.

”Vi havde allerede i 2024 gennemført en markedsundersøgelse, hvor vi blandt andet havde indhentet nogle tentative priser på køretøjet her. Allerede dengang havde der selvfølgelig været en masse diskussioner om flere køretøjer til Hæren. Så vi var forberedte,” siger oberstløjtnanten.

De pansrede mandskabsvogne fra Patria er et forholdsvist nyt køretøj, som er udviklet i et fælles program kaldet CAVS (Common Armoured Vehicle System) mellem Sverige, Tyskland, Letland og Finland. De første eksemplarer ramte øvelsesterrænerne i 2021, og det er derfor et køretøj, som er bygget med moderne teknologi og efter de nyeste standarder. Samtidig er den simpel at vedligeholde, let at operere og produceret lige rundt om hjørnet.

”Det var et oplagt valg. Også fordi det nordiske samarbejde giver gode muligheder for det, vi kalder interoperabilitet. Altså at man er i stand til at eksempelvis låne af hinanden, købe reservedele sammen, få repareret køretøjerne hos hinanden og den slags. Der giver samarbejder i nordisk regi ekstra god mening,” siger Uffe Geckler Pedersen.

Lige landet i Ukraine

Danmark har bestilt i alt 129 af de pansrede mandskabsvogne, hvoraf de første 15 leveres til brug for Bornholms Regiment. To af dem stod der allerede 1. september. Også Finland, Sverige og Letland opererer i dag med de pansrede mandskabsvogne fra Patria. Og så har Ukraine for kort tid siden modtaget køretøjer, som Letland har doneret til brug i kampen mod de russiske invasionsstyrker.

Derudover har England, Litauen og Norge udtrykt interesse for at investere i de finske pansrede mandskabsvogne. For nyligt annoncerede den tyske regering, at de forventer at købe ikke mindre end 3.500 Patria 6x6-køretøjer.

Nordiske venner

Det danske køb af Patria 6x6 er gået hurtigt. Faktisk er det gået endog rigtig hurtigt. De første 15 køretøjer, som Danmark kommer til at modtage, er egentlig produceret til den finske hær. Men da Danmark har et mere akut behov end Finland, har generalløjtnant Pasi Välimäki givet Danmark prioriteret adgang til køretøjerne. Derfor gik der ikke meget mere end seks måneder fra tanke til første levering. Det fortæller Uffe Geckler Pedersen.

”Generalerne har skubbet på, og hele vores system har prioriteret at få beslutningen igennem hurtigt og til tiden, således vi er i stand til at få det her gennemført. Nogle af vores allermest erfarne forhandlere og folk, der virkelig har forstand på et køretøj som det her, har lagt al deres energi i Patria. Så det er jo i høj grad en kombination af mange ting, der egentlig gør, at det her er gået stærkt.”

Enkel, spændende og så kan den sejle

Syv garvede køreinstruktører fra Hæren har været på kørekursus i Finland. De tog 10 dage. Nu er de eksperter på platformen.

”Jeg er virkelig imponeret. Den er simpel. Den kører rigtig godt i terræn. Og så har den masser af motorkraft,” siger køreinstruktøren kaldet Kilo, der har sin daglige gang på Almegårds Kaserne på Bornholm.

Han og seks andre køreinstruktører blev med kort varsel sendt på 10 dages køreinstruktørkursus på Patria-fabrikken lidt nord for Helsinki. Repræsentanter fra fabrikken stod for kurset, der foregik delvist på fabrikken og delvist i et finsk øvelsesterræn.

På grund af køretøjets enkle design og takket være den store erfaring i den danske gruppe, var de 10 dage nok til at de danske køreinstruktør kunne nå hele vejen rundt om det finskproducerede panser.

”Vi var cirka 220 års erfaring samlet. Yngstemanden har 20 års erfaring og den ældste har 40. Så ja, vi er er godt bekendt med pansrede køretøjer,” siger Kilo.

Han er derfor meget hurtigt og med kendermine i stand til at give sin ekspertvurdering af Patria 6x6.

”Det er et godt køretøj – også til vores unge soldater. Det kræver ikke den helt store tekniske erfaring. Der er ikke så meget computer i den. Der er et rat, en gaspedal, en bremse og en gearvælger. Ud over det er der selvfølgelig nogle knapper til blandt andet differentialespærre og kameraer med natfunktion, så vi kan køre i mørke,” siger Kilo.

Udstyret med to propeller

En del af de køretøjer, der bliver leveret til Hæren, er udstyret med to propeller, der gør Patria 6x6 i stand til at sejle. De mange års erfaring til trods er det en sjældent set funktion for de danske køreinstruktører. Den er nemlig ikke set på danske

militærkøretøjer siden den første udgave af den pansrede mandskabsvogn M113, som blev introduceret i Hæren helt tilbage i 1964.

”Ja, den kan sejle,” konstaterer Kilo med et bredt smil, men fortsætter:

”Vi fik ikke uddannelsen i første omgang, for det var der ikke tid til. Men den får vi senere. Så det glæder jeg mig til at prøve,” siger Kilo.

De to første Patria 6x6-vogne landede 1. september på Bornholm, og yderligere 13 lander på øen i år. Resten leveres i løbet af 2026 og 2027. 🇩🇰

Bornholms Regiment

Bornholms Regiment er oprettet den 12. juni 2025. Regimentet er opstillet med en regimentsstab og en mekaniseret infanteribataljon. Bataljonen består af et stabskompagni samt tre mekaniserede infanterikompanier med Hærens nye pansrede mandskabsvogne af typen Patria. Ét af bataljonens kompagnier opstilles med værnepligtige soldater. Den mekaniserede infanteribataljon kan kontinuerligt have ét kompagni på højt beredskab med mulighed for at indsætte tre på hinanden følgende kompagnier i en international operation i perioder på op til seks måneder. Der opstilles derudover to kompagnier med værnepligtige til national indsættelse ved regimentet.

Danske F-35-kampfly er godt i gang med at overtage opgaven med at opretholde afvisningsberedskabet fra de snart udfasede F-16-kampfly. I den forbindelse landede danske F-35-kampfly i september på Bornholm for første gang. Selv om opgaven med at opretholde afvisningsberedskabet som udgangspunkt vil kunne løses fra Flyvestation Skrydstrup, skal Forsvaret – naturligvis – træne i at kunne indsætte kampflyene overalt i hele kongeriget og derfor kunne benytte alternative start- og landingspladser, hvis behovet opstår.

Yderligere 16 fly

Indfasningen af de danske F-35-fly skrider hastigt fremad. I begyndelsen af 2026 udfases F-16, og F-35 vil derefter være det eneste operative kampfly. Danmark købte i første omgang 27 F-35. Siden har Danmark afsat midler til at købe yderligere 16 fly, således at den samlede flåde ender på 43 F-35-kampfly.

KOB#13

Kamp- og overlevelsesbane

Hæren er klar med et nyt uddannelsesværktøj, der skal bidrage til at forberede soldaterne på den virkelighed, som de kan risikere at møde på kamppladsen. Inspirationen er hentet direkte fra de ukrainske øvelsesterræner.

Major Franz Stærk fra Tjenestegrensafdelingen for Kamptropper og Kamptjeneste ved Slesvigske Fodregiment er en af hovedarkitekterne bag KOB#13, der er opkaldt efter de soldater fra XIII Lette Infanteribataljon, der har bygget den.

I **øvelsesterrænet** lidt uden for Haderslev har en lille gruppe soldater henover sommeren knoklet for at etablere Danmarks første kamp- og overlevelsesbaner. En af banerne har fået navnet KOB#13 (kamp- og overlevelsesbane).

Her er gravet løbegange, hvor man kan bevæge sig uset af fjenden, og banen er omkranset af et levende hegn, hvor man også kan bevæge sig. Nok mest for dramatisk effekt er der i området placeret nogle udtjente pansrede mandskabsvogne, hvor der er påmalet et stort 'Z'.

I arbejdet for at skabe en realistisk oplevelse møder den enkelte soldat også kraterne fra artillerinedslag, pigtråd og sorte plastictønder med indvolde fra dyr – og ikke mindst en fjende, der yder modstand.

"Det er ikke en actionbane, hvor de bare skal have en fed oplevelse. De skulle gerne lære noget," fortæller major Franz Stærk fra Tjenestegrensafdelingen for Kamptropper og Kamptjeneste ved Slesvigske Fodregiment. Han er en af hovedarkitekterne bag KOB#13, der er opkaldt efter de soldater fra XIII Lette Infanteribataljon, der har bygget den.

"Det har været hårdt arbejde. Men vi er selv ret godt tilfredse," siger Franz Stærk om den simulerede kampplads, der indtil videre har status af prototype. Efter endt evaluering skal der bygges kamp- og overlevelsesbaner i hele landet. I forbindelse med prototypen

”Jeg kan sige det meget klart. Vi skal uddanne og forberede vores soldater på krig.

Henrik Lyhne, brigadegeneral

har Slesvigske Fodregiment etableret 16 andre kampbaner, der hver har fokus på forskellige færdigheder, som er vigtige for uddannelsen af de værnepligtige. Bane 1 er til indøvelse af håndgranatkast, bane 2 er til nærkamp. Der er en bane til vandpassage, en bane til rensning af løbegange, en til materielkending og så videre.

KOB#13 er en decideret overlevelseshane, som kan bruges af flere grupper på én gang. Men inden man kan blive sluppet løs på KOB#13, skal soldaten gennemgå KOB#12, som er et spindelvæv af baner. Her træner man de helt grundlæggende, basale og afgørende færdigheder, der gør, at man kan gå i kamp og overleve. Soldaten bliver mødt af en instruktør i skjul, bevæbnet med paintballvåben.

”Hvis du gentagne gange oplever en stikkende smerte på kroppen, og dit synsfelt er blokeret af en tyk, rød plet, ja, så er det simpelthen, fordi du ikke er god nok til at bevæge dig taktisk igennem området og ikke bruger de dækninger, der skal redde dit liv. Og så må du igennem banen én gang mere, så du bliver en bedre soldat,” lyder det nådesløst fra Franz Stærk.

Materiel til brug ved de i alt 17 baner ligger klar ved hver ”post”.

”Vi samler alt det uddannelsesmateriel, der skal bruges på banerne, i containere ved hvert enkelt område eller bane. Det vil sige, at alle sparer en masse tid, når de ikke først skal forbi depotet på kasernen eller andre steder i landet og samle det sammen, de skal bruge. Det står klar til dem derude,” fortæller Franz Stærk.

Inspireret af virkelige begivenheder

Siden 2024 har repræsentanter fra Forsvaret løbende besøgt Ukraine for at indhente erfaringer fra ukrainernes kamp mod de russiske invasionsstyrker. For Hærens vedkommende har besøgene resulteret i en lang række initiativer, hvor de fleste allerede er i gang med at blive implementeret. Det drejer sig blandt andet om etable-

ring af skyttegrave og anskaffelse af mørkekampsudstyr og angrebsdroner. Også KOB#13 er bygget med inspiration fra Ukraine.

Ifølge næstkommanderende i Hæren, brigadegeneral Henrik Lyhne, er KOB#13 et vigtigt element i uddannelsen af danske soldater:

”Jeg kan sige det meget klart. Vi skal uddanne og forberede vores soldater på krig. Og denne bane skal være med til at uddanne dem og give dem den fysiske og psykiske robusthed, der er nødvendig.”

Henrik Lyhne har selv besøgt Ukraine, og inspirationen til KOB#13 er hentet direkte fra de ukrainske øvelsesterræner.

”Ukrainerne har typisk 45 dage til at uddanne civilister til soldater. De skal forberede dem på den virkelighed, som de møder ved fronten på dag 46. De har ikke råd til at have soldater, der går i chok ved første møde med fjenden. Derfor fyrer de den også af på deres overlevelseshaner. Blandt andet oplevede vi, at de skyder på soldaterne med romerlys og raketter. Og de kaster ting i hovedet på dem fra droner,” siger Henrik Lyhne, der understreger, at KOB#13 er bygget til danske forhold og derfor ikke går helt så langt som en overlevelseshane i Ukraine. I modsætning til i Ukraine, der er jo et land i krig, har opgaven været at finde en løsning, hvor man styrker soldaternes robusthed uden at påføre dem fysiske eller psykiske skader.

”Vores sikkerhedsbestemmelser sætter en fornuftig grænse for, hvad vi kan under uddannelsen af vores værnepligtige, og vi har bestemt ikke noget ønske om, at de skal løbe skrigende bort. Men vi går så langt, som vi finder det nødvendigt,” siger brigadegeneralen.

Snarlig godkendelse

Ifølge Henrik Lyhne har man alene kopieret de elementer, som giver mening for danske værnepligtige og for den sags skyld stående styrker, som han mener i øvrigt også kan få noget ud af banen.

KOB#13 skal nu testes og derefter udbredes til hele landet.

”KOB#13 og alle de andre baner er en prototype. Når vi er enige om, hvilke elementer der skal indgå i overlevelseshanen, skal lignende baner etableres i øvelsesterræner i hele landet. Det samme gælder de mindre kampbaner, som også er under udvikling her i Haderslev,” siger Hærens næstkommanderende.

Banerne i Haderslev afventer nu den endelige godkendelse. Godkendelsen forventes at lande inden udgangen af året, hvorefter etablering af banerne i resten af landet kan begynde. 🛡️

Den nye værnepligt

Forsvarets værnepligt forlænges til 11 måneder og 12 måneder (Den Kongelige Livgarde og Gardehusarregimentets Hesteskadron). Beredskabsstyrelsens værnepligtsuddannelse fastholdes på ni måneder.

Fuld ligestilling: Kvinder har fået værnepligt i stedet for værneret pr. 1. juli 2025.

Helbredskravene for værnepligten er justeret. Blandt andet er der lempede krav i forhold til anvendelse af medicin. Dermed kan flere personer få adgang til værnepligtsuddannelsen.

Antallet af værnepligtspladser øges fra knap 5.000 til 6.500, og antallet af unge, der indkaldes til Forsvarets Dag fordobles fra 35.000 til op mod 70.000 om året.

Alle, uanset køn, som fylder 18 år efter den 1. juli 2025, vil nu automatisk få en indkaldelse til Forsvarets Dag.

Forsvarets tre værn og Specialoperationskommandoen får oprettet flere nye værnepligtspor, blandt andet en ny dronedeling ved Specialoperationskommandoen.

Man kan fremover melde sig som værnepligtig sergent eller værnepligtig løjtnant.

Der indføres en frivillig robusthedsscreening og udvidet helbredsundersøgelse, som er en forudsætning for udvalgte værnepligtsuddannelser. En del værnepligtsstillinger kræver, at man – ud over det obligatoriske program på Forsvarets Dag (skriftlig prøve, forundersøgelse, helbredsundersøgelse) – gennemgår en frivillig supplerende helbredsundersøgelse og robusthedsscreening, der skal afklare, om den pågældende er egnet til de værnepligtsstillinger, der har højere krav, eksempelvis værnepligt ved Specialoperationskommandoen.

De første værnepligtige, der gennemfører 11-månedersværnepligten, begynder den 1. februar 2026.

Læs mere på <https://karriere.forsvaret.dk/test/varnepligt/ny-varnepligt/>

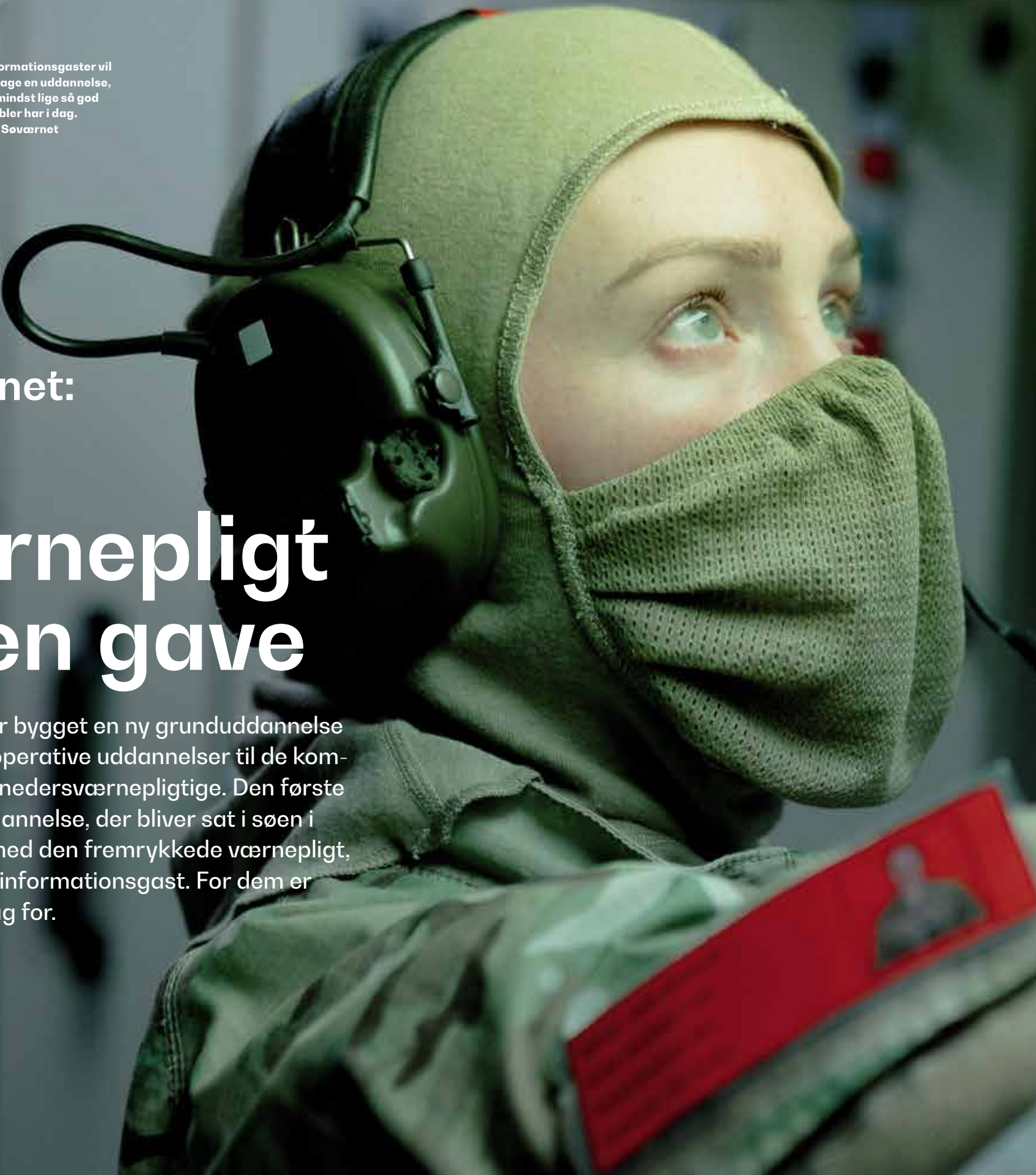
Kilde: Personelkommandoen

Værnepligtige kampinformationsgaster vil fra 1. august 2026 modtage en uddannelse, der ifølge Søværnet er mindst lige så god som den, marinekonstabler har i dag. Arkivfoto: Niclas Levin, Søværnet

Søværnet: Ny værnepligt er en gave

Søværnet har bygget en ny grunduddannelse og seks nye operative uddannelser til de kommende 11-månedersværnepligtige. Den første funktionsuddannelse, der bliver sat i søen i forbindelse med den fremrykkede værnepligt, er som kampinformationsgast. For dem er der hårdt brug for.

Kampinformationsgaster er Søværnets *first line of defence*. De samler input fra skibenes sensorer og kommunikerer videre til de taktiske officerer, som på baggrund af kampinformationsgasternes meldinger kan træffe beslutninger om eventuelt at engagere med forskellige våbensystemer.

At kalde kampinformationsgasterne livsvigtige er ikke en overdrivelse. Ikke desto mindre mangler de på samtlige af Søværnets skibe. Mange af dem er nemlig meget unge nyslåede marinekonstabler, som vil hurtigt videre i livet. Det giver desværre en høj personaleomsætning. Omvendt passer ovenstående karakteristika – kort uddannelse, hurtig operativ effekt og høj personaleomsætning – perfekt til den nye 11-månedersværnepligt.

Af samme årsag har Søværnet valgt at prioritere netop kampinformationsuddannelsen i forbindelse med den fremrykkede værnepligt.

Muligheden for en 11-månedersværnepligt er for nogles vedkommende fremrykket fra 1. august 2026 til 1. februar eller 1. marts. Den fremrykkede værnepligt, som den hedder, betyder for Søværnet, at en række af de værnepligtige, som egentlig var planlagt til en 4-månedersværnepligt, har valgt frivilligt at forlænge deres værnepligt til 11 måneder.

De kommende værnepligtige, der har valgt den fremrykkede værnepligt, kommer dog ikke til at få helt samme uddannelse, som dem, der begynder på den nye 11-månedersværnepligt, der officielt implementeres den 1. august 2026. I stedet bliver de værnepligtige, der begynder 1. februar og 1. marts, efter 12 uger sendt på en tillempet marinekonstabeluddannelse, hvorefter de vil have op til seks måneder operativ tjeneste.

Ny 11-månedersværnepligt i Søværnet Staben i 4. Eskadre og Søværnets Uddannelsescentre har brugt omkring et år på at designe den nye Sømilitære Grunduddannelse (SMG) og seks nye funktionsuddannelser. Dette har de gjort i tæt samspil med de operative eskadrer.

”Vi er virkelig glade for den nye værnepligt. Det tror jeg, at alle værnene er, men jeg kan jo kun tale på Søværnets vegne, og for os er den i hvert fald virkelig en gave. Med 11 måneders værnepligt kan vi få nogle

unge mennesker ind, der løfter vigtige opgaver og skaber en reel operativ effekt,” siger orlogskaptajnen Ulrik, der er uddannelseschef i Søværnets 4. Eskadre.

De seks nye funktionsuddannelser bliver ikke s at i søen på en gang. I første omgang er det funktions-uddannelserne kampinformation og dæk/våben, der bliver prioriteret for de nye værnepligtige pr. 1. august 2026.

”Vi åbner paraplyen stille og roligt, så vi hele tiden kan evaluere og forbedre værnepligtsuddannelsen. Når det i første omgang er uddannelsen som kampinformati-onsgast, vi ruller ud i forbindelse med den fremrykkede værnepligt, er det, fordi det er kampinformationsværne-pligtige, vi har mest brug for lige nu og her,” siger Ulrik.

Seks værnepligtspor

I løbet af de første fem måneder af den nye 11-måne-dersværnepligt er de værnepligtige på henholdsvis Sømilitær Grunduddannelse, Funktionsuddannelse og Enhedsuddannelse. De sidste seks måneder af deres værnepligt indgår de i Søværnets operative opgave-løsning på lige fod med Søværnets marinekonstabler. I første omgang altså som kampinformations- og dæk/våbengaster. De øvrige funktionsuddannelser er Logistik, Kommunikation, Maritime Force Protection og Teknisk Funktionsuddannelse.

Premierløjtnanten Mathias, ligeledes fra staben i 4. Eskadre, er en af dem, der har været med til at drive udviklingen af de nye funktionsuddannelser i tæt samarbejde med Søværnets Uddannelsescentre. Han skal nu til at være med til at implementere uddannel-serne. Mathias har selv været gennem den nuværende 4-månedersværnepligt og efterfølgende gennemgået uddannelsen til og sejlet som taktisk officer. Han siger uden at blinke, at de kommende værnepligtige med fem måneders uddannelse bliver en helt anden slags værnepligtige, end de nuværende 4-månedersværne-pligtige. De nye værnepligtige kommer til at kunne indgå på linje med en nyuddannet marinekonstabel helt fra dag 1 – så de bliver et kærdokument bidrag til de operative enheder, de kommer ud i.

”De værnepligtige bliver et værdifuldt tilskud til de operative besætninger. Jeg vil gerne understrege, at de værnepligtige bliver mindst lige så godt uddannet, som de nyansatte konstabler, vi uddanner i dag,” siger han.

Både Ulrik og Mathias er fuldt ud bevidste om, at den nye værnepligt medfører, at man erstatter faste stillinger med værnepligtige.

”Det er vanskeligt både at rekruttere og fastholde de unge i dag, og med faldende ungdomsårgange er det en gave, at Søværnet er sikret unge kompetente kollegaer, der så bare er værnepligtige og ikke konstabler,” siger Ulrik.

Uddannelsen er bevidst tilrettelagt, så den enkelte værnepligtige bliver udfordret på den positive måde.

”Et af kardinalpunkterne er, at vi får skabt en god

Den nye Forsvarets Dag

pr. 1. januar 2027

- Digital indledende helbredsscreening
- Digital kognitiv test
- Digital robusthedsscreening
- Digital informationskampagne
- Digital potentialeafklaring
- Digital tildeling af lodnummer

Mange af de trin, som fortsat udføres ved fysisk fremmøde, vil fra januar 2027 blive gennemført digitalt hjemmefra. Det gælder hele briefinggen om de forskellige værn, den kognitive test og trækning af lodnummer. Det giver de unge mulighed for at gøre det i eget tempo, og de får bedre mulighed for at søge i de tilgængelige informationer. Når man møder fysisk op til Forsvarets Dag, vil der være interaktive tiltag med supplerende information samt personale til at supplere, svare på spørgsmål og vejlede.

Kilde: Personelkommandoen

Premierløjtnanten Mathias er uddan-net taktisk officer og har en bachelor i statskundskab. Han skal være med til at implementere den nye værnepligt i Søværnet. Foto: Martin Finnedal

kultur og et godt arbejdsmiljø for de nye værnepligti-ge,” siger Mathias og fortsætter:

”Vi vil gerne støtte dem i at udvide deres grænser – menneskeligt såvel som fagligt. Altså ikke over-skride, men udvide. Så de værnepligtige kommer ud og opnår en stor personlig udvikling og lærer sig selv bedre at kende. Vi håber selvfølgelig, at de finder ud af, at det er virkelig spændende at være ansat i Søværnet, så de får lyst til at blive bagefter – eller som minimum bliver gode ambassadører.”

Ulrik supplerer:

”Når de 11 måneder er gået, har vi jo muligheden for at spørge den værnepligtige, om vedkommende, som på det tidspunkt er helt færdiguddannet og har masser af erfaring, har lyst til at fortsætte som fastansat. Og har vedkommende ikke det, skal vedkommende i det mindste have haft en god oplevelse og nogle gode historier at dele.”

Den Sømilitære Grunduddannelse (SMG)

pr. 1. august 2026

Tager udgangspunkt i den nuværende Søværnets Basisuddannelse (SBU). SBU vurderes at være en succesfuld indføring til Søværnet for de værnepligtige. Derfor planlægges der på at genanvende modulerne fra SBU med relevante modifikationer på den nye SMG. Det er hensigten, at de værnepligtige i SMG blandt andet uddannes inden for:

- Militær optræden (eksercits)
- Værnskultur
- Sømandskab
- Fysisk træning
- Udvidet førstehjælp
- Håndvåben og skydning

Funktionsuddannelse Kampinformation (KI)

pr. august 2026

Uddanner de værnepligtige i anvendelsen af systemer og sensorer til brug for blandt andet den eksterne kamp. Tjenesten vil indebære arbejde med højt klassificerede systemer og procedurer, og derfor er det en forudsætning, at den værnepligtige kan sikkerhedsgodkendes til HEMMELIG/NATO SECRET. Det planlægges, at KI-uddannelsen vil tage udgangspunkt i den nuværende grundlæggende kampinformationsfunktionsuddannelse. De værnepligtige vil uddannes i blandt andet:

- Billedopbygning (overflade, luft og undervand)
- NATO Voice-procedurer (Voice Raid Reporting)
- Informationssikkerhed og kryptooperatør
- Sensor- og systemlære (C-FLEX, radar, LINK, SONAR, FLIR med videre)
- Den eksterne kamp

Kilde: Søværnet

Psykisk trivsel er vigtig for kampkraften

Den 1. september 2025 åbnede en ny psykologordning, som er et tilbud til alle medarbejdere i Forsvaret – uanset faggruppe – der oplever mistrivsel i forbindelse med deres arbejde. Ifølge direktør i Personelkommandoen (PKOM), Jeppe Søndergaard Pedersen, er et sundt arbejdsmiljø et vigtigt fundament for en kampdygtig organisation.

Dårligt arbejdsmiljø, stort arbejdspress eller uklare forhold omkring opgaveløsningen. Årsagerne til, at man kan få brug for psykologbistand kan være mange. Som noget nyt kan Forsvaret nu tilbyde alle ansatte mulighed for at få psykologbistand hos Falck Healthcare. Det drejer sig om de tilfælde, hvor Forsvarets interne psykiske beredskab i form af Organisationen for Personlig Rådgivning og Kollegastøtte (OPRK) eller nærmeste leder ikke kan løse problemet alene.

Med den nye psykologordning vil Forsvaret ifølge Personelkommandoens (PKOM) direktør, Jeppe Søndergaard Pedersen, sende et klart signal: Mental trivsel er en forudsætning for organisationens styrke og kampkraft. Når presset bliver for stort, skal der være hjælp at hente – hurtigt og uden unødigt ventetid.

Ifølge direktør Jeppe Søndergaard Pedersen er psykologordningen et vigtigt tiltag i Forsvarets HR-arbejde. Han håber, at dette og en række andre vigtige strategiske HR-initiativer vil bidrage til at styrke trivslen for de medarbejdere, som blandt andet kan få brug for psykologbistand i forbindelse med deres arbejde.

”Forsvaret står over for en historisk opbygning, og vi skal have mange nye kollegaer. For at vi kan nå i mål, skal vi være en attraktiv arbejdsplads på mange parametre. Det gælder især trivsel og arbejdsmiljø. Derfor er jeg meget glad for, at vi har den nye psykologordning, så vores medarbejdere kan få hurtig og professionel hjælp,

hvis behovet opstår. Trivsel på arbejdet er et fælles ansvar,” understreger Jeppe Søndergaard Pedersen.

Antallet af medarbejdere skal vokse

Forsvaret skal have opbygget større og stærkere kampkraft, det operative tempo skal øges, og antallet af medarbejdere skal vokse. Det stiller krav – ikke kun til materiel og rammer for arbejdet, men også til alle dem, der arbejder i Forsvaret.

Jeppe Søndergaard Pedersen tiltrådte i sommeren 2025 som direktør for Personelkommandoen midt i en tid, hvor Forsvaret står over for den aktuelle opbygning. Han er meget bevidst om, hvordan arbejdsmiljøet, herunder ikke mindst det psykiske, også skal være optimeret til de kolossale forandringer – for medarbejdernes skyld.

”Hvis vi skal lykkes med at opbygge et stærkere forsvar, skal vi først og fremmest være en arbejdsplads, hvor medarbejderne kan trives i det tempo og med det pres, som følger med opgaven. Menneskene bag uniformerne eller det civile tøj er en central del af den kampkraft, vi skal udvikle. Det kræver, at vi tager psykisk trivsel alvorligt,” siger Jeppe Søndergaard Pedersen.

Nærmeste leder spiller en rolle

For at komme i betragtning til psykologsamtaler skal medarbejderen som udgangspunkt henvises via nærmeste leder. Jeppe Søndergaard Pedersen ved godt,

at det i nogle tilfælde kan være vanskeligt for en medarbejder at gå gennem sin leder. Der er derfor også andre muligheder for at blive henvist (se faktaboks). Erfaringen på området viser nemlig, ifølge Personelkommandoen, at medarbejdere med mistrivsel oftest kommer bedst tilbage i trivsel, hvis nærmeste leder også spiller en rolle i forløbet.

”Alle kan komme i situationer, hvor vi ikke trives. Det er vigtigt for mig, at vi som organisation signalerer, at det er helt i orden at bede om hjælp, når man mærker, at der er noget, som ikke fungerer. Den kultur skal vi styrke – ikke kun med ord, men også med handling,” siger Jeppe Søndergaard Pedersen.

Han understreger, at Forsvaret allerede har mange gode initiativer og mange medarbejdere og ledere, der arbejder for at fremme trivslen. Psykologordningen skal ses som et supplement til det eksisterende beredskab inden for arbejdsmiljøet. Forsvaret skal fortsat arbejde aktivt med det forebyggende arbejde, da det ifølge Jeppe Søndergaard Pedersen er den bedste beskyttelse mod stress og anden mistrivsel.

Et andet initiativ under HR-strategien er på trapperne, hvor lederne i Forsvaret uddannes i håndtering af stress. Jeppe Søndergaard Pedersen håber også meget på, at det vil få en positiv effekt på trivslen og dermed styrke Forsvarets samlede psykologiske beredskab. 🔄

Ny psykologordning

Den nye psykologordning bruges, når Forsvarets interne psykiske beredskab ikke kan hjælpe medarbejderen. Forløbet består af seks samtaler med en psykolog fra Falck Healthcare og kan forlænges med op til fire samtaler efter individuel vurdering.

Forløbet afsluttes med en tilbagemeldingssamtale, hvor psykologen giver anbefalinger til tilbagevenden til arbejdet. Andre relevante personer kan inddrages efter ønske. Medarbejderens nærmeste chef tildeler normalt forløbet, men OPRK og Veterancentrets socialrådgivere kan vejlede.

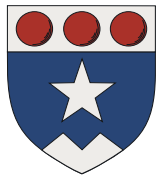
I særlige tilfælde kan tildeling ske via Personelkommandoens Center for HR-jura og Arbejdsmiljø (CJA). Mere information findes på HR-portalén.

Ordningen er en del af Forsvarets HR-strategi og udviklet i samarbejde med blandt andet Veterancentret og OPRK. Den supplerer, men erstatter ikke, Veterancentrets nuværende psykologberedskab for veteraner.

Har du brug for hjælp eller vil vide mere, kontakt din leder eller OPRK.

Læs mere på:
medarbejder.forsvaret.dk

”Forsvaret har vist, at vi er i stand til at passe på Grønland”

Hvad har Forsvaret sammen med NATO-allierede vist med sin øgede tilstedeværelse i Grønland, og hvad er planen fremover? Honnør har spurgt chefen for Arktisk Kommando, generalmajor Søren Andersen.

► Hvorfor er øget tilstedeværelse i Grønland vigtig?

”Der er en markant og stigende geopolitisk interesse for Grønland og den arktiske region. Det er derfor nødvendigt, at Forsvaret træner i hele kongeriget, så vi er i stand til at beskytte det i sin helhed. Samtidig med det større fokus på Arktis er det vigtigt at understrege, at der på nuværende tidspunkt ikke er en direkte trussel mod Grønland. Truslen er noget, vi forholder os til i et længere perspektiv. Min forventning er, at når krigen i Ukraine er slut, vil Rusland bruge kræfter på at opruste i Arktis. Derfor skal vi sikre, at vi kan beskytte NATOs nordlige flanke. Netop derfor har det været vigtigt, at vi i september havde mulighed for at træne sammen med allierede.”

Hvad har Forsvaret vist med sin øgede tilstedeværelse i Grønland i sommer og efteråret?

”Forsvaret har vist, at vi er i stand til at passe på Grønland under de udfordrende forhold, landet byder på med ekstremt vejr og vanskelig logistik. Vi har trænet med en stor del af Forsvaret. Maritime enheder, Flyvevåbnet, flere hærenheder, Hjemmeværnet og specialoperationsstyrker har alle været i Grønland under Arktisk Kommandos ledelse. Forsvaret har desuden vist, at vi kan deployere styrker fra Danmark til Grønland på kort tid og indsætte dem dér. Et eksempel er redningshelikoptererne EH101 Merlin, som på 13 flyvetimer kan flyve fra Karup til Nuuk. Helikoptererne har været helt afgørende for træningen i Grønland, og i år er det første gang nogensinde, de har været her. Det

har også været første gang i over 10 år, at Arktisk Kommando har haft F-16-kampfly under sin kommando. Personligt har Forsvarets øgede tilstedeværelse i år været den mest lærerige periode for mig som chef for Arktisk Kommando. Vi har vist, at vi er i stand til at modtage og indsætte store bidrag – både nationale og internationale. Det har været udfordrende, men vi er langt hen ad vejen lykkedes, og det skyldes Arktisk Kommandos position som en værnfælles kommando. Arktisk Kommandos viden om at operere i Grønlands natur og i et samfund, der er vant til lavspænding, har været meget vigtig for planlægningen. Det er sket i tæt koordination med Selvstyret, kommuner og lokale foreninger for at sikre lokal forankring og opbakning.”

Hvad er den militære betydning af de internationale kapaciteter, der har været i Grønland i løbet af sommeren og efteråret?

”Erfaringsudveksling og samtræning mellem nationerne er uvurderlig. NATO har et kollektivt ansvar for at kunne forsvare og operere i og omkring Grønland. Men Grønland er et usædvanligt svært land at operere i. Farvandene er isfyldte, vejret er ekstremt og omskifteligt, og infrastrukturen er begrænset – der er eksempelvis ingen byer, der er forbundet med veje, så man må transportere sig til vands, i luften eller med hundeslæde og snescooter. Derfor er der behov for, at allierede kommer til Grønland og træner. Det danske forsvar er et af de få forsvar,

Øget tilstedeværelse i og omkring Grønland

Sikkerhedssituationen i Arktis har ændret sig. Som følge heraf har Forsvaret styrket sin tilstedeværelse og træning i og omkring Grønland under ledelse af Arktisk Kommando og i samarbejde med Grønlands regering.

Aktiviteter:

- Bevogtning af kritisk infrastruktur
- Træning af droners indsættelse i arktisk miljø
- Boarding-operationer
- Modtagelse af og samvirke med NATO- og partnerenheder
- Eftersøgnings- og redningsoperationer (SAR)
- Beskyttelse af havmiljøet
- Støtte til det lokale samfund i tilfælde af naturkatastrofer

der opererer med isforstærkede skibe, som kan sejle i fjordene og havene i og omkring Grønland. Det kræver et indgående kendskab til farvandene og stor årvågenhed at sejle og navigere i Grønlands fjorde og have. Arktisk Kommando har i år haft fregatten Niels Juel i Grønland, og den er ikke isforstærket. Der er derfor behov for erfaringsudveksling og vidensdeling om at sejle i de grønlandske farvande. Helt lavpraktisk har danske og franske soldater også trænet i at bevæge sig i naturen. Kulden gør, at man bevæger sig langsomt, og terrænet er åbent uden de buske og træer, som man kender fra soldaternes hjemlande. Der er desuden blevet trænet i at operere på is. Her har franske bjergspecialister delt deres viden og erfaring med de danske soldater. Af særlig militær betydning kan jeg fremhæve, at franskmændene har bidraget med flyet Airbus A330 Multi Role Tanker Transport. Det var nødvendigt for, at vi kunne indsætte kampfly over hele Arktisk Kommandos ansvarsområde.”

Hvad er planen fremover for Forsvarets tilstedeværelse i Grønland?

”Jeg ser gerne, at Forsvarets øgede fokus på Arktis og Nordatlanten fastholdes – også på længere sigt. Den øgede tilste-

deværelse er nødvendig for at kunne opretholde og udbygge forsvaret af Grønland og grønlanderne. Ud over løbende deployering af Forsvarets eksisterende kapaciteter er det allerede politisk besluttet at afsætte 14,6 milliarder kroner til at styrke den militære tilstedeværelse i Arktis og Nordatlanten – blandt andet med nye arktiske skibe og overvågningsdroner. Styrkelsen understøtter også den nye Arktisk Basisuddannelse, der ligger i Grønland. Når den militære tilstedeværelse styrkes, betyder det også, at der bliver behov for flere folk hos Arktisk Kommando.”

Forsvaret øger sit fokus på Arktis

Forsvaret har styrket sin tilstedeværelse i Grønland. Honnør bringer her et overblik over Forsvarets aktiviteter i sensommeren og efteråret 2025.

August:

Nuuk, 13.-17. august:
Samtræning med det franske skib Fulmar og inspektionsskibet Triton.

Nuuk, 18.-20. august:
Besøg fra det tyske forsyningskib Berlin og møde mellem den tyske viceforsvarsminister og forsvarschefen.

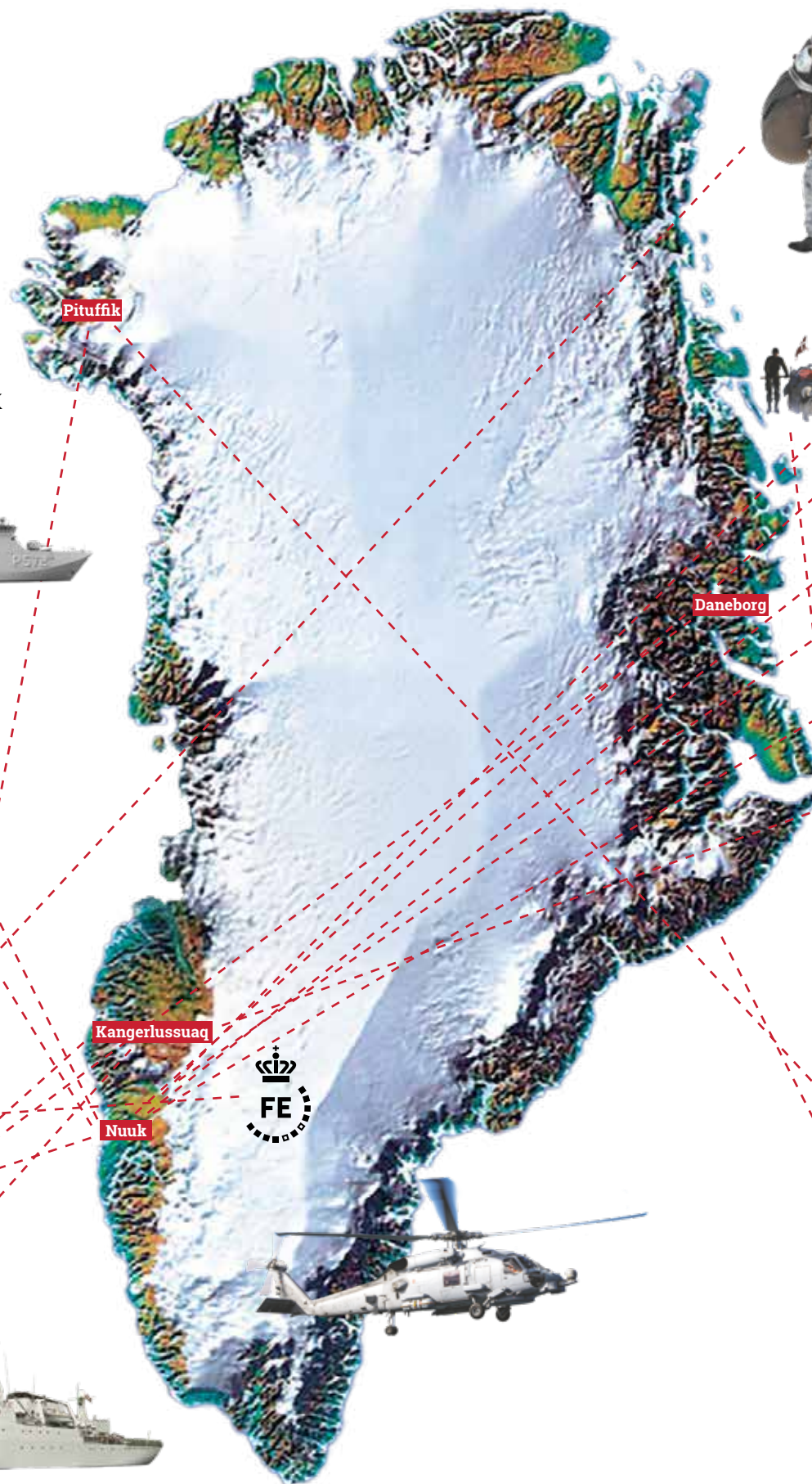
Grønlands vestkyst og Canada, 15.-31. august:
Søværnet deltog i den canadiske øvelse Operation Nanook Tuugaalik med inspektionsfartøjet Lauge Koch.

Nordøstgrønland, 6.-20. august:
Arctic Summer Exercise. Jægerkorpsen trænede blandt andet redningsarbejde under svære betingelser. Sirius afgav patruljefartøjer og Arktisk Kommando støttede med inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen.

Grønland, 4.-31. august:
Forsvarets Efterretningstjeneste gennemførte undersøgelser af Forsvarets netværk og it-systemer for at lukke eventuelle sårbarheder.

Nuuk, Kangerlussuaq, Mestersvig, Daneborg 10. juli - 27. august:
Føringsstøtterelementet og Ingeniørregimentet foretog vedligehold, reparationer og rekognoscering på nogle af Forsvarets fjernliggende lokationer.

Nuuk, 11.-21. august:
Militærpolitiet gennemførte uddannelsesaktivitet under arktiske forhold med henblik på at muliggøre indsættelse i Grønland.

September:

Kangerlussuaq og Nuuk, 5.-18. september:
EH101-helikoptere gennemførte træning i Search and Rescue (SAR) samt personeltransport.

Nuuk, 12.-19. september:
Fregatten Niels Juel gennemførte træningsaktiviteter med blandt andet inspektionsskibet Thetis og inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen, den franske flådeenhed Garonne, Frømandskorpset, Politiets Aktionsstyrke samt EH101-helikoptere og F-16-fly.

Nuuk, 14.-19. september:
Frømandskorpset og Politiets Aktionsstyrke trænede boarding på blandt andet inspektionsskibet Thetis med støtte fra EH101- og MH60-helikoptere.

Nuuk, 15. september:
Distinguished Visitors Day på fregatten Niels Juel. Forsvarschefen havde inviteret grønlandske og nordiske ministre samt NATO-kolleger og internationale medier til at overvære Forsvarets aktiviteter under øvelsen Arctic Light.

Kangerlussuaq og Nuuk, 12.-18. september:
Slesvigske Fodregiment, Hærhjemmeværnet og Flyverhjemmeværnet trænede bevogtning af kritisk infrastruktur i et arktisk miljø. Soldaterne trænede med en bjerginfanterienhed fra Frankrig, det svenske og norske hjemmeværn samt observatører fra den tyske hær. Enhederne fik støtte til transport af EH101-helikoptere og inspektionsfartøjet Knud Rasmussen.

Øst- og vestkysten samt Kangerlussuaq, 13.-18. september:
F-16-fly gennemførte lufrumspatruljering med følgeskab af Luftgruppe Vest og et fransk tankfly. F-16 landede på Pituffik Space Base til et besøg 16. september.

Oktober:

Pituffik Space Base, 7. oktober:
Test af Rapid Deployment Capability. Et Challenger-fly fra Luftgruppe Vest og et Hercules-fly fløj i følgeskab med to amerikanske F-16, to F-35 og to KC-135-tankfly til Pituffik Space Base.

Blossevillekysten, Østgrønland, 30. september - 20. oktober:
Operation Arktisk Assiaqut/"Den arktiske mur". Specialoperationsstyrker indsat til suverænitetshævning og overvågning i svært tilgængeligt terræn.

Nordøstgrønland, ultimo oktober til ultimo december:
Slædepatruljen Sirius' årlige efterårspatrulje.

De 15 slædehunde købt i Ilulissat blev stuvet sammen i et Twin Otter-fly og fløjet over 1.000 kilometer på tværs af Grønlands indlandsis til deres nye tilværelse som en del af Slædepatruljen Sirius i Nordøstgrønland.

Slædepatruljen Sirius har købt nye hunde

I løbet af sommeren kom der nye gener til Slædepatruljen Sirius’ beholdning af hunde, da patruljen fløj til Ilulissat og fornyede trækraften med 15 nye hunde.

15 grønlandske slædehunde fik en grønlandsk sommerdag i år en oplevelse ud over det sædvanlige. De fik nemlig en fem timer lang flyvetur op over indlandsisens top fra Ilulissat, hvor de er købt, til Slædepatruljen Sirius’ hovedkvarter Daneborg på Grønlands østkyst. I alt over 1.000 kilometer.

Der er lagt mange kræfter og meget omtanke i købet af de 15 hunde. Det fortæller sergenten Jensen, der er leder af Slædepatruljen Sirius’ forskole og samtidig en del af det team, som var på Grønlands vestkyst for at købe nye slædehunde.

”Når man stuver 15 store grønlandske slædehunde sammen i et lille fly på deres livs første flyvetur, er det vigtigt at sikre sig, at de ikke begynder at slås, mens flyet er i luften. Det kan true flysikkerheden. Heldigvis løste det sig selv, fordi vi undervejs måtte flyve meget højt. Det betød, at alle hunde faldt i søvn på grund af det lave indhold af ilt i luften i de højder. Så var der ro,” konstaterer Jensen.

Når teamet valgte at flyve til Ilulissat for at foretage deres køb, er det, fordi der her i Grønlands tredjestørste by er flere tusinde grønlandske slædehunde samlet på ét sted. Det giver det største udvalg og den bedste mulighed for at få genetisk variation og for at købe hunde, som ikke er i familie.

”Vi købte 15 slædehunde fra 14 forskellige ejere for at sikre den størst mulige genetiske variation,” forklarer Jensen.

Systematisk avl

Slædepatruljen Sirius har som hovedregel altid i omegnen af 100 slædehunde. Sirius kører et avanceret avlsprogram, hvor der er godt styr på stamtavlerne. Dermed kan man sikre sig mod indavl. Man parrer bevidst hanner og tæver, som har de foretrukne egenskaber.

Takket være systematikken og overblikket kunne patruljen konstatere, at det i år var tid til, at beholdningen af hunde blev suppleret af nyt blod – eller rettere af nye gener. Sidst man købte en større portion hunde var i 2013, mens en mindre portion kom til i 2019. Slædepatruljen Sirius har tidligere købt hunde i Ittoqqortoormiit og Qaanaaq. I år valgte man at tage på indkøb i Ilulissat.

”Hvis vi blev ved med at avle på de samme hunde, kunne vi risikere indavl. Vi har takket være systematisk kortlægning og et it-system nøje overblik over, hvor nært vores hunde er beslægtet. Derfor kunne vi i god tid erkende, at vi nu var nået et punkt, hvor det var tid til at skaffe nye gener. Så det var ikke, fordi vores hvalpe begyndte at vise tegn på indavl. Det var vores kortlægning af avlen, der fortalte os, at det var tid,” siger Jensen.

Bid er no go

Inden hvert køb blev hundens hjerte, tænder, bid og øvrig sundhedstilstand tjekket af en dyrlæge fra Forsvarets Sanitetskommando.

”For eksempel tjekker vi, at hundens pels hverken er for tynd eller for lang. Er den for tynd, kommer hunden til at fryse. Er den for lang, kommer is til at sætte sig fast. Vi tjekker også, at deres hud på næsen og omkring for eksempel øjnene ikke er for lys. For så bliver de alt for nemt solbrændte på slæderejserne,” forklarer Jensen.

Nok så vigtigt er hundenes sind. Ifølge sergenten kan Sirius kun bruge hunde, der er glade for mennesker og i det hele taget omgængelige.

”Vi skal – uden at de bider eller snapper – kunne stikke hånden ind i munden på dem for at tjekke deres tænder, vi skal kunne tage mad fra dem, trykke hårdt på dem for at tjekke for skader, hjælpe dem ud af skaglerne, hvis de er blevet viklet ind, eller ligefrem lægge dem ned og operere på dem, hvis de er såret. Vi skal kunne stole på, at det sidste, de kunne finde på, er at vise aggression over for os mennesker. En slædehund, der snapper, er totalt no go hos os,” slår Jensen fast og fortsætter:

”Samtidig skal det være hunde, som ikke er for store ballademagere. De må ikke slås for meget. Nogle gange skal der en slåskamp til for at holde styr på hierarkiet, men slåskampe koster energi og kan give skader, så dem vil vi ikke have for mange af.”

Nyt liv nordpå

De nyindkøbte hunde er mellem et og tre år gamle. Det er der vigtige grunde til.

”Vi skulle have hunde, som vi kan nå at avle på, inden de bliver for gamle. En hund i Slædepatruljen Sirius bliver pensioneret omkring syvårsalderen. Så har den trukket en slæde flere tusinde kilometer og er fysisk slidt ned.”

Alle 15 indkøbte hunde – 10 tæver og fem hanner – er allerede integreret i patruljens øvrige slædespand, fortæller han.

”Det er gået rigtig godt. Heldigvis er unge hunde nemme at integrere i eksisterende hundespand, for de underlægger sig straks det eksisterende hierarki. De kommer som ung og ene hund ind i et eksisterende spand. Så lægger de sig ned og underlægger sig den eksisterende orden. Så de nye hunde er allerede en velintegreret del af Slædepatruljen Sirius og har nok allerede glemt deres tidligere liv i Ilulissat.”

Slædepatruljens hundeslæder 1950-2025

► Patruljens første slæder var grønlanderslæder udført af de to grønlandske instruktører Eli Kristiansen og Eba Olsen. Eli Kristiansen havde deltaget i Eigil Knuths Mørkefjord-ekspedition i 1938, og Eba Olsen havde overvintret to år på Ella Ø som slædekører for Lauge Koch. Slæderne blev bygget på Ella Ø og surret sammen med stærk snor eller nylonline, fordi de skal kunne give sig under slædekørslen, hvor det til tider går op og ned i hård is.

Omring 1955 begyndte slæderne at ændre form, idet patruljen gik over til nansenslæden, som var meget lettere end de traditionelle grønlanderslæder. De var bygget med lodrette ribber mellem slædeskien/meden og havde hundbrædder, der gik på langs. I forenden var der dampbøjet bambus ved hanefoden, som er det sted, hvor skaglerne bliver samlet i ét reb.

Nansenslæden var måske lettere end grønlanderslæden, men slædeskiene rørte hele snefladen, hvorimod den traditionelle grønlanderslæde har skrå meder, så kun det inderste punkt rører den hårde sne eller havisen, hvilket giver mindre friktion. Så omkring 1962/63 gik man tilbage til grønlanderslæden med meder bygget i fyrretræ og udvendige lasker i jern for at holde sammen på dem, og så de bedre kunne modstå de hårde knubs under slædekørslen. Fra 1970 kom der en væsentlig ændring af slædemederne, da man gik fra massivt træ til krydsfiner. Materialet var 22 mm Bodex krydsfinerplade, som er vandfast og blev lasket sammen på midten (grundet længden) og limet med Araldite Epoxylin, der er vandfast. Slæden blev lettere, og desuden kunne man nu bedre male slæderne i slædeholdets farve.

Siriusfupperne har altid fået lov til at bygge og komme med ideer til forbedringer på patruljens slæder; den eneste betingelse er, at de selv skal kunne reparere slæden på slæderejsen. Ved patruljen bliver der derfor bygget tre slæder om efteråret, og

hvert slædehold har en uge til at udføre arbejdet.

I 1990'erne kom der et nyt materiale til slædebygningen: nylonmeder. I første forsøg brugte man også stadig jernmeder, som man monterede nylonmeder udenpå. Det er et bøvlet system, når der under slædekørslen skal skiftes alt efter førets beskaffenhed: meget sne, ingen sne, hård sne, blankis, skrueis, store isblokke, tynd is osv. Det endte derfor med, at man skiftede helt over til nylonmeder, som er lette og glatte, men i områder med mangel på sne sårbare over for sten, der kan rive materialet op. Derfor lægger man i dag nylonmeder ud i depotterne, så slædeholdene kan skifte meder under slæderejsen.

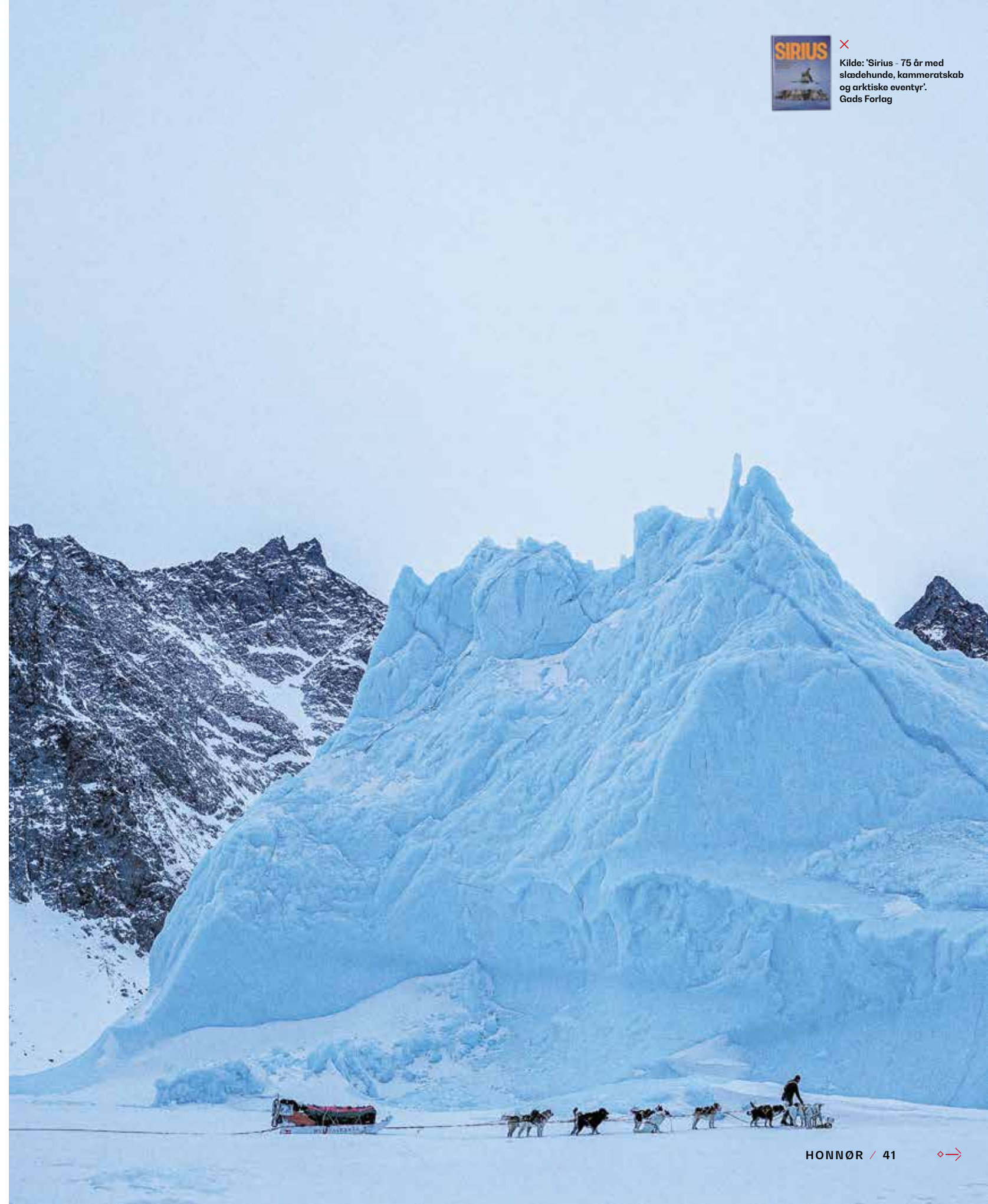
Oprindelig havde slæderne en længde på 4,5-5 m, men er i dag kortere, ligesom opsvinget er mere stejlt. På opsvinget er der fastgjort et reb, som man kan tage fat i, når der skal løftes eller drejes. Når slæden skal bremses hurtigt, har fupperne nogle store flettede reb, såkaldte bremsetov, de kan smide om opsvinget foran på slæden.

Tidligere kørte patruljen med 11 hunde spændt i vifte, men i dag kører man oftest i nome, hvor hundene går to og to med en førerhund forrest, og spandet er udvidet til typisk 13 slædehunde. Hundepisk er ikke længere almindeligt.

Også udstyret på slæden har forandret sig gennem tiden. Tidligere opbevarede man meget af udstyret i kasser af krydsfiner, men i dag er det store tasker i stof, dog undtaget proviant og radio, der kan opbevares i vandtætte kasser udført i aluminium. 📡

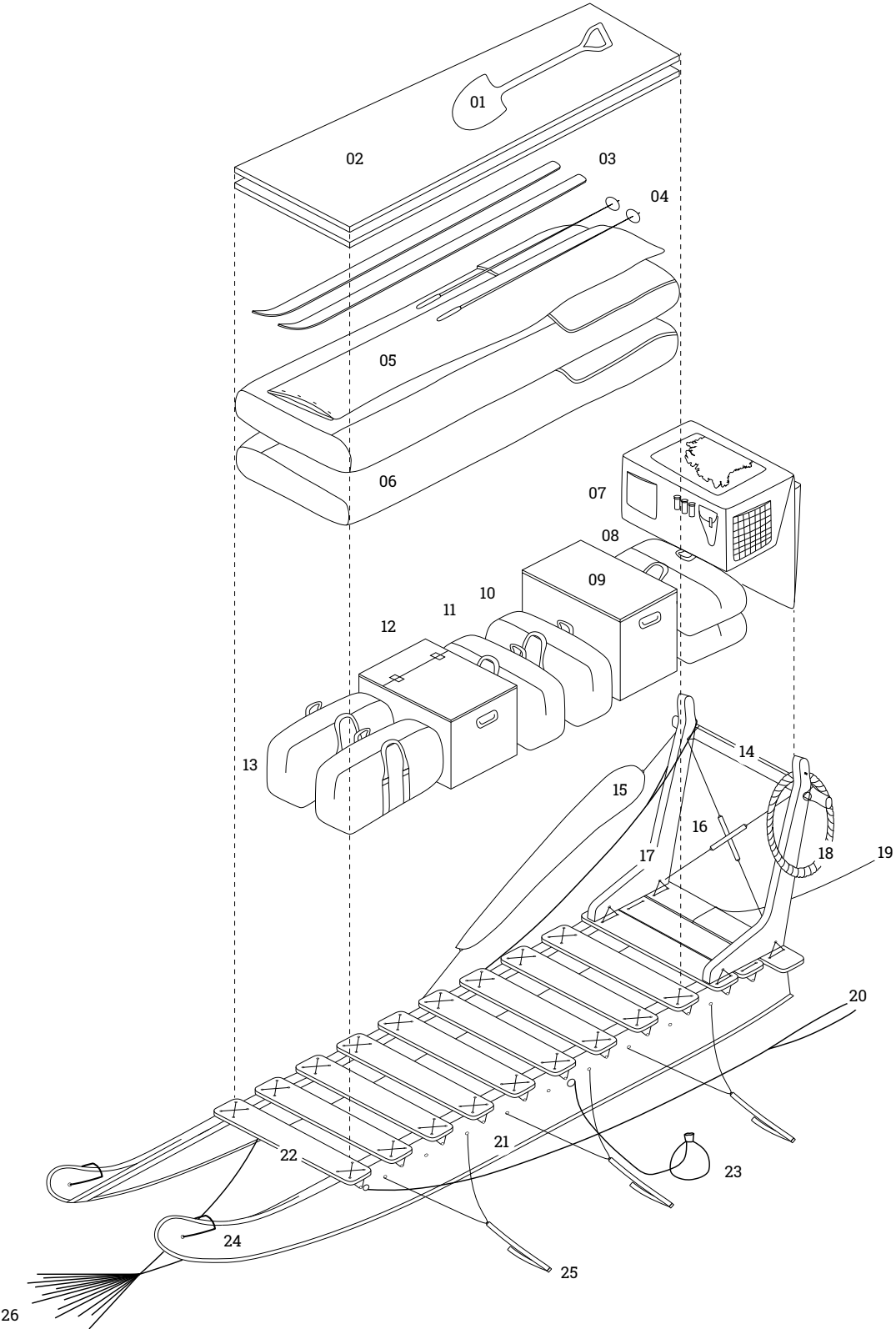

Kilde: 'Sirius - 75 år med slædehunde, kammeratskab og arktiske eventyr'. Gads Forlag

Slædens pakning

- 01. Skovl
- 02. Isoporunderlag (isolerende)
- 03. Reserveski
- 04. Skistave
- 05. Telt
- 06. Nomex-sovepose
- 07. Øverste taske med kort, signalpistol og ekstra lommer
- 08. Nødsæk samt nederste taske, som er fyldt med ting, man sjældent har brug for
- 09. Føelkasse
- 10. Taske med mandsproviant
- 11. Taske to, som er fyldt med ekstra proviant eller andre vigtige ting
- 12. Skaffegrejskasse med radio, madtilbehør og meget mere, kommer med i teltet hver aften
- 13. Taske med hundeproviant
- 14. Tværpind
- 15. Riffeltaske
- 16. Kryds
- 17. Opstander
- 18. Bremsetov, som smides over opsvinget, når slæden skal bremses
- 19. Slæbetov, som man kan bruge til at trække sig op til slæden igen, når man vælter
- 20. Ståtov, som man har i hånden, når man løber/går med ved siden af slæden
- 21. Mede med nylonmede løbende under
- 22. Bundbræt
- 23. Kædepose til rejsekæden, som hundene står i over natten
- 24. Opsving
- 25. Surrestropper
- 26. Træksystemet til slæden

”Sirius har givet mig en tro på, at jeg kan klare alt, hvad jeg kaster mig ud i”

Hvordan prioriterer man sin tid bedst muligt? Den øvelse har den tidligere patruljefører og nuværende formand for Siriusforeningen, Rasmus Gregersen, været igennem igen og igen i løbet af sine to år i Nordøstgrønland. I dag er den lærdom en vigtig del af hans liv – hvad enten han skal ud at sejle med familien, bygge en terrasse eller såmænd bare lægge tøj sammen.

×

Køkkentjans i Daneborg kunne være noget af en udfordring. I løbet af sin første uge med køkkenansvar præsterede Rasmus Gregersen både at servere rå kammuslinger og en hindbærfromage, der var fuldstændig flydende.

► Det er sidst på sommeren, da Honnør i anledning af 75-året for Slædepatruljen Sirius taler med Rasmus Gregersen første gang. Den tidligere patruljefører og nuværende formand for Siriusforeningen er på det tidspunkt midt i sin ferie, som han bruger på at sejle i det sydfynske øhav med sin hustru og sine to børn.

Sejladsen er en hobby, han så småt havde samlet op, før han tog af sted til Grønland for snart 25 år siden. Da han kom hjem, trak oplevelserne til havs kun endnu mere i ham.

”Slæderejser og sejlads har i hvert fald det til fælles, at der er noget grundlæggende viden, som man skal have styr på. Der er helt sikkert også nogle ligheder i forhold til at være i en situation, hvor man ikke er i kontrol og så klare sig i det. Der er faktisk mange fopper (patruljeførere, *red.*), som vender hjem og bliver interesseret i sejlads,” siger Rasmus Gregersen.

At have styr på sine ting og sig selv er helt grundlæggende for at blive optaget til Slædepatruljen Sirius. Det er egenskaber, der kun bliver skærpet af de udfordringer, man bliver man mødt af som patruljefører.

For Rasmus Gregersen var de to år fra 2001-2003 livsforandrende.

”Det var helt fantastisk. Det var superhårdt og vildt udfordrende. Og jeg overlevede uden ar på krop og sjæl og med yderligere venskaber i bagagen. Jeg har selvfølgelig haft fantastiske naturoplevelser, som er meget, meget få mennesker forundt. Og så er det særlige, man får med hjem, nemlig at have overlevet situationer, som man dør af, hvis man ikke tænker sig om. Det bygger et menneske op. Sirius har givet mig en tro på, at jeg kan klare alt, hvad jeg kaster mig ud i,” siger han.

Ud over troen på egne evner har han taget ét vigtigt spørgsmål med hjem. Et spørgsmål han stiller som det første, ligegyldigt hvad han giver sig i kast med: Hvad er vigtigst lige nu?

”Hvis du ryger gennem isen, er det vigtigste først at få dine ski af, så du kan komme op gennem hullet igen. Alt efter vejr og temperatur står du derefter over for nogle vigtige valg, der handler om rækkefølge. Hvis der er hård frost, og dit tøj er vådt fra turen gennem isen, er det vigtigste for eksempel ikke at sætte sig ned og tage en kop kakao og snakke situationen igennem. Det kan du gøre, når du er tør eller i ly,” siger Rasmus Gregersen.

Skær ind til benet

Altid at gøre det vigtigste først kan man ifølge Rasmus Gregersen overføre til alle situationer. Både i arbejdslivet og det hjemlige liv. Hvad enten man skal lægge tøj sammen eller bygge en terrasse.

”Vi kan alle sammen fylde vores liv med overspringshandling eller i hvert fald ting, vi synes, vi burde gøre. Når man har samlet en lang nok liste, er det let at blive forvirret. Så må man skære ind til benet og spørge sig selv: Hvad er det allerførste, jeg skal gøre,” siger han og fortsætter:

”Har man alle mulige valg, som man har svært ved at overskue, kan det føre til stress eller i hvert fald mangel på handling og besluttet passivitet. Jeg tvinger mig selv til at prioritere min brug af min tid. Den tilgang har jeg brugt i Grønland, og den bruger jeg herhjemme.”

Selvdisciplin var en vigtig del af hans liv, allerede inden han som 26-årig begyndte sin toårige tjeneste som patruljefører. I sin tidligere ungdom lærte han som avisbud, at hårdt slæb i dårligt vejr blev belønnet sidst på måneden, når der kom løn. Erfaring fra to udsendelser som soldat i Bosnien lagde yderligere på i forhold til selvdisciplin, og i 2001 stod Rasmus Gregersen i Nordøstgrønland, hvor han lærte at balancere selvtillid og ydmyghed.

Den balance er en del af udvælgelsesprocessen. Har man trods alt ikke perfektioneret den, skal man lære det meget hurtigt i sit nye liv som patruljefører i Slædepatruljen Sirius. Man kommer nemlig til Grønland som yngstemand, der står i lære hos ældstemanden, der på det tidspunkt selv har været igennem et år som patruljefører.

”Du har en makker, der skal prøve at lære dig at overleve et sted, hvor du kan risikere at dø. Man skal kunne være i et hierarki og affinde sig med, at man ikke er chef for det hele. Kan man ikke det, så kan man ikke være i Sirius,” siger Rasmus Gregersen.

Dedikeret til makkeren, slæden og hundene

Som patruljefører skal man dedikere sig 100 procent til makkerskabet, slæden og hundene. Man skal være afklaret med, at relationer i Danmark er svære at vedligeholde. Rasmus Gregersen kender til eksempler på folk, der har klaret sig igennem udvælgelsesprocessen og har gjort sig fortjent til at bære Sirius-mærket, men som alligevel er endt med at give op eller ligefrem blive sendt hjem.

”Hvis du bruger din tid og dine kræfter på at være alle mulige andre steder, så lykkes du ikke i Sirius. Du lykkes ikke med opgaven i Sirius, og du lykkes helt sikkert heller ikke med de ting, der optager dig derhjemme, for du er alligevel for langt væk til at holde snor i dem. Hvis man ikke træder ind i relationerne til makkeren, når man er på slædepatrulje, og de andre fopper, når man er i Daneborg, så kan Nordøstgrønland blive et meget ensomt sted. Sirius kan være et fantastisk sted, og det har det været for mig. Men hvis man isolerer sig, bliver det meget ensomt. Jeg kender til folk, der har brugt flere hundredtusinde kroner på den dyre satellittelefonforbindelse hjem for at snakke med pårørende eller en kæreste, de ikke måtte have,” siger han.

Det, der ifølge Rasmus Gregersen kendetegner en god patruljefører, er evnen til at udføre opgaven på trods. For selv om Grønland er et smukt sted, skinner solen ikke hver dag.

”Du er også nødt til at stå op til de dage, hvor det hele er gråt, og det er slud, og det blæser 20 meter i sekundet, og hvor alt dit tøj er vådt, og din makker er træls, og hvor hundene

overhovedet ikke gør, som du beder dem om. Og der er altid noget at vedligeholde eller reparere. Hvis din pistol er rustet sammen, når du møder en isbjørn, så er du færdig,” konstaterer Rasmus Gregersen.

Bagsiden af medaljen

Hvor positivt ladet et ord som pligtopfyldenhed end måtte være, har medaljen en bagside. Det har Rasmus Gregersen oplevet i sin tid som formand for Siriusforeningen.

75-årsdagen for oprettelsen af Slædepatruljen Sirius blev fejret ved en ceremoni på Flyvestation Aalborg. Rasmus Gregersen (i civil) deltog sammen med blandt andre Hans Majestæt Kongen og chefen for Specialoperationskommandoen, generalmajor Poul Ebstrup. Foto: Theis Klausen

”Man kommer jo ikke til Sirius, hvis man giver op på opgaver. Man har viljen til at tage ansvar for ultimativt andre menneskers liv. Man skal også være mere end almindeligt praktisk begavet for at kunne løse de mange forskellige opgaver, du møder i et miljø, der vil slå dig ihjel. Det gode og det til tider også problematiske er, at du jo tager de egenskaber med hjem til et mere eller mindre almindeligt arbejdsliv. Mange ender i de skøreste jobs, hvor de sagtens vil kunne lægge mange timer. Når man er en pligtopfyldende type, så lægger man de timer, man selv synes er nødvendige for at have succes og klare jobbet godt. Nogle opdager, at pludselig er der gået 20 år efter Sirius, og de har glemt at pleje deres venskaber. Så viser Siriusforeningen sin værdi,” siger Rasmus Gregersen.

Siriusforeningen tæller omkring 250 medlemmer. Nogle er næsten lige kommet hjem fra Grønland, og andre er pensioni-

ster. Det vigtigste er ifølge Rasmus Gregersen, at man har ligesindede at dele sin historie med. De personer kan være svære at finde i dagligdagen.

”Når man kommer hjem fra sådan en udsendelse, så er der ikke rigtig nogen herhjemme, der forstår, hvad det er, man har været igennem. Det kan betyde, at man står lidt alene med alle sine følelser. Så at have en forening, hvor man kan mødes og fortælle røverhistorier uden at skulle igennem hele forhistorien, er vigtigere, end mange tror.”

Han beskriver foreningen som mødet med en god gammel ven. Selv om man ikke har set hinanden i årevis, er relationen uforandret. Man begynder, hvor man slap.

”Hvis man har syltet en person i 20 år, kan vedkom-mende måske godt tage det personligt. Sådan er det ikke i Siriusforeningen. I en tid, hvor det er blevet mere okay at tale om ensomhed, er det faktisk ret vigtigt at have sådan et sted, man kan tage hen uden at føle, at man skylder noget, og hvor man bliver modtaget, som om man aldrig har været væk,” siger Rasmus Gregersen.

At være formand for Siriusforeningen er blevet en så integreret del af ham, at han i første samtale med Honnør har glemt præcis, hvornår han påtog sig hvervet. Det viser sig, da han får slået det op, at være 12 år siden.

Rasmus Gregersens oprindelige begrundelse for at træde ind i foreningen – først som bestyrelsesmedlem og senere som formand – var at være med til at skabe et meningsfuldt fællesskab for Sirius-folk. Det, synes han, er lykkedes.

”Jeg lægger selvfølgelig mange timer i det, men det er jo også skidesjovt. Det er en flok gode mennesker. Så det har aldrig været en svær beslutning. Og når jeg en dag er væk fra posten, ved jeg, at der kommer en anden, som har lyst til at lægge lige så meget energi i det.”

Kurser på forskolen

- Grundlæggende soldaterfærdigheder (orientering, kortlæsning med mere.)
- Skydeuddannelse og jagttegn
- Røgdykkeruddannelse
- Sykursus
- Rendegraverkursus
- Truckcertifikat
- Meteorologikursus
- Dyrlægekursus
- Arktisk patruljesanitet og førstehjælp
- Madlavnings- og hygiejnekursus
- Vintertræning i Nordøstgrønland
- Hundeskole
- Kommunikationskursus
- Teknikskole, herunder:
 - Oliefyrskursus
 - Svejsekursus
 - Osmosekursus
 - Elektronikkursus
- Udvidet patruljekursus og førstehjælp
- Tankoperatørkursus
- Tandlægekursus
- Patruljefartøj- og speedbådskursus

Rasmus Gregersen fløj til Nordøstgrøn-land i 2001 og var patruljefører i to år. Dengang var han 26 år.

I ngen af os havde før opholdt os i et højarktisk miljø om vinteren, så bare det at gå omkring i kulden med hundene eller bevæge sig op og ned ad fjeldene på ski var en pæn udfordring for vejtrækning og motorikken. Læringskurven var stejl, men det gav god mening, at vi nu testede al den tillærte viden og kunnen i det skarpe miljø, hvor enhver handling har en konsekvens.

Da den første snestorm meldte sig, skulle vi ud at opleve den på egen krop. Storme er en hyppig begivenhed på de kanter og udgør en af de farer, patruljeførere møder på slæderejser om vinteren – og i fjordsystemerne i båd om sommeren. Vi fik nu vores første erfaring med rigtig dårligt vejr og oplevede *white out*, hvor sigtbarheden kun når til manden foran dig.

Det stred mod instinkter og sund fornuft at begive sig ud i stormen, og jeg følte mig en anelse utryg. Omvendt havde jeg stor tiltro til instruktørerne, som var to tidligere Sirius-folk og en norsk specialist i arktisk felttjeneste. Der var nok – som med alt andet på forskolen – et fornuftigt formål, så også her blev komfortzonen udvidet.

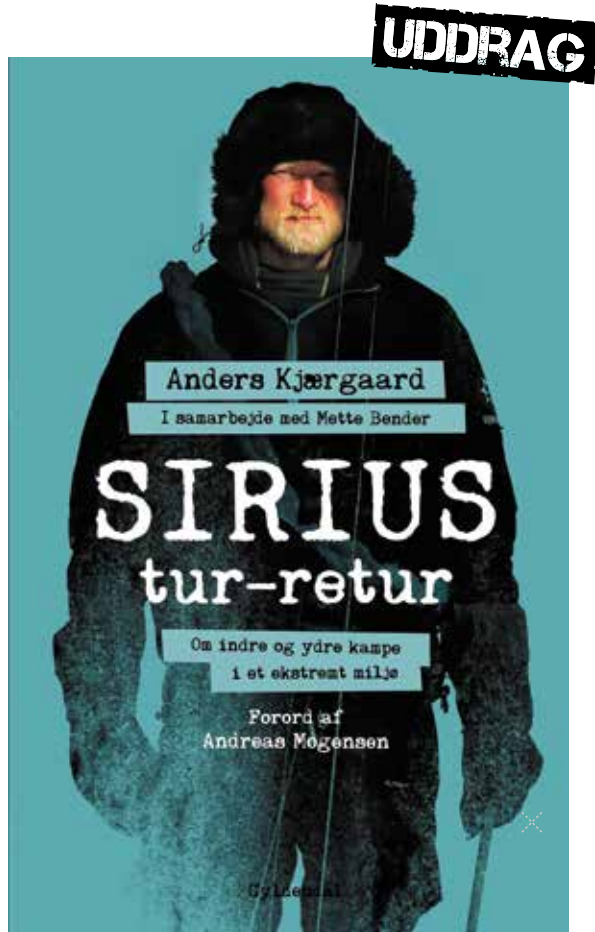
Nu fik de første af os *white spots*. Det vil sige mindre hvide plamager, ofte på kinder eller næse som første tegn på forfrysning. Her er det vigtigt med en god makker, som ser pletterne, for man mærker dem ikke selv, før de måske udvikler sig til forfrysninger.

Senere begav vi os på længere ekskursioner eller forlægninger, som vi kalder det. Vi overnattede i telt i flere dage og fik en lille forsmag på det ensformige seje arbejde med at trække en pulk og bo i de telte, som ville danne fundament for tilværelsen på slæderejser, hvis vi blev udvalgt.

Undervejs blev det tid til ”vinterbadning for øvede”. At falde i det iskolde vand er blandt de allerstørste risici ved at færdes på de frosne fjorde. Er isen tyndere, end man tror, og falder man i skal man kunne redde sig selv op. For måske er makkeren også faldet igennem, og så er det *double trouble*: Der er ingen hjælp at få.

Vi lod os en for en falde i ishavet med alt tøjet på og arbejdede derefter fokuseret og struktureret på at komme op på den rigtige måde. Eller rettere: Vi forsøgte med stor iver at komme hurtigst muligt op. At undgå panik er centralt. Vel oppe gælder det om at skifte tøj lynhurtigt og i en hensigtsmæssig rækkefølge, for kroppen bliver hurtigt afkølet, når den i vådt tøj møder minus 25 grader kold luft – og måske ovenikøbet stærk vind eller i værste tilfælde storm. Risikoen for underafkøling og forfrysninger er stor, og du skal holde styr på vådt og tørt tøj og samtidig bevare roen. 🌀

Uddrag fra bogen 'Sirius tur-retur' af Anders Kjærgaard i samarbejde med Mette Bender. Gyldebrandt.

✗ Anders Kjærgaard har som patruljefører og leder ved Slædepatruljen Sirius kørt over 10.000 kilometer med hundeslæde. Han arbejder i dag som militærpsykolog ved Forsvarets Militærpsykologiske Afdeling under Veterancentret.

Ny enhed:

Arktiske Specialister

Tidligere Sirius-folk er blevet rekruttereret til en ny højmobilenhed, der kan supplere de eksisterende slædepatruljer. Enheden skal benytte sig af snescootere og hurtigtgående både og kan indsættes med fly eller kastes ned med faldskærm.

▶ Slædepatruljen Sirius har fået en ny supplerende enhed. Den hedder Arktiske Specialister og er blevet til som resultat af Delaftale 1 om Arktis og Nordatlanten under forsvarsforliget 2024-2033.

Arktiske Specialister eller bare ARK SPEC er ligesom Slædepatruljen Sirius organiseret som en del af Sirius Squadron under Jægerkorpset. ARK SPEC skal i modsætning til Slædepatruljen Sirius ikke benytte sig af slædehunde, men derimod af blandt andet snescootere og hurtigtgående motorbåde. ARK SPEC og deres udstyr vil også kunne sættes ind med fly eller kastes ned med faldskærm.

Det oplyser kaptajnen Andreas, der er chef for Sirius Squadron ved Jægerkorpset.

”Slædepatruljerne løser en fantastisk opgave, men de er låst geografisk til Nordøstgrønland, de er afhængige af, at fjordene er frosset til for at komme frem,

og de kan ikke gøre det særlig hurtigt. Formålet med Arktiske Specialister er at opnå alt det, som slædepatruljer ikke kan. De skal være højmobile og løse tidssensitive opgaver. Og så kan de sættes ind alle steder på Grønland,” siger Andreas.

Hovedfokus er eftersøgning og redning

Den nye enhed består af tidligere Sirius-folk, der har fået ekstra uddannelse. Blandt andet har de fået klatreuddannelse for at kunne færdes i højalpint terræn og gletsjerområder. Klatring er ellers ikke en af de uddannelser, patruljeførere ved Slædepatruljen Sirius får. En fordel ved at rekruttere tidligere Sirius-folk er blandt andet muligheden for at kunne bygge oven på den erfaring, de har opnået i deres to år som patruljeførere. En anden fordel er, at de nye specialister grundlæggende skal løse de samme opgaver, men altså i et højere tempo. Hovedfokus er at støtte Arktisk Kommando (AKO) med eftersøgning og redning, vel at mærke i normalt utilgængelige terræner. En anden primær opgave er opklaring eller *special reconnaissance*, altså for eksempel holde øje med, om der er noget eller nogle i terrænet, der ikke bør være der. En tredje vigtig opgave er *recovery*, altså bjærgning.

ARK SPEC repræsenterer ifølge chefen for Sirius Squadron en ny fremtid for enheden.

”Slædepatruljen Sirius kan betragtes som en uddannelsesplatform. Folk er der kun to år ad

gangen, så du er faktisk først rigtig god til det, du laver, når vi skal til at sende dig hjem. I virkeligheden burde vi jo beholde dig og udnytte de fantastiske kompetencer, du besidder. Filosofien bag det her er at bruge den uddannelsesplatform, Slædepatruljen Sirius er, til at lave noget, vi ikke har i forvejen,” siger Andreas.

De første specialister er allerede rekrutteret og er på vej til at løse deres første opgaver. 🌀

Delaftale 2 om Arktis og Nordatlanten

En ny aftale, Delaftale 2 om Arktis og Nordatlanten, styrker Forsvarets opgaveløsning med nye investeringer for 27,4 milliarder kroner. Regeringen og aftaltpartierne bag forsvarsforliget 2024-2033 er i tæt samarbejde med det færøske landsstyre og Grønlands Naalakkersuisut blevet enige om en række investeringer og initiativer, der skal styrke Forsvarets opgaveløsning i Arktis. Blandt dem er nyt hovedkvarter til Arktisk Kommando i Nuuk, tilvejebringelse af maritim patruljefly-kapacitet, anskaffelse af yderligere to arktiske skibe, etablering af en luftvarslingsradar i Østgrønland med mere. Delaftalen bygger ovenpå allerede besluttede initiativer fra blandt andet Delaftale 1 om Arktis og Nordatlanten fra januar 2025.

Læs mere om Delaftale 2 om Arktis og Nordatlanten på www.fmn.dk

Arktisk pakke

Fire langtrækkende overvågningsfartøjer på vej til Flyvevåbnet

En ny aftale sikrer Forsvaret fire avancerede langtrækkende droner af typen MQ-9B SeaGuardian – en milepæl i opbygningen af dansk overvågningsevne i Arktis og Nordatlanten.

Med et vingefang på 24 meter og en længde på næsten 12 meter minder MQ-9B SeaGuardian mest af alt om et fly. Det er den nærmest også. Producenten General Atomics Aeronautical Systems bruger selv betegnelsen Remotely Piloted Aircraft System (RPAS). MQ-9B kan med sine topmoderne sensorer og signalindhentningsteknologi dække store afstande og operere i nogle af verdens mest barske og ugæstfri klimaer. Derfor har Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) sikret Forsvaret fire styk af denne type drone, som de i daglig tale omtales som.

”Dette er en gamechanger for dansk forsvar. Dronerne giver os en helt ny evne til at overvåge, reagere og dele information med vores NATO-partnere,” siger oberst Klaus Qvist, chef for den luftmilitære division i FMI.

”Den sikkerhedspolitiske situation udvikler sig løbende, og derfor er det vigtigt, at Europa kan og vil mere selv. Det her er et afgørende skridt i den retning. Med indkøbet af fire langtrækkende droner, som blandt andet skal øge overvågningen af Arktis og Nordatlanten, styrker vi både den danske og europæiske sikkerhed. Samtidig er der fokus på at styrke vores bidrag i forhold til NATO,” siger forsvarsminister Troels Lund Poulsen.

Et internationalt samarbejde i høiden

Anskaffelsen sker gennem NATO Support and Procurement Agency (NSPA), og den nye aftale vil ligeledes blive anvendt af allierede lande. Desuden har andre NATO-lande købt samme droner direkte fra General Atomics Aeronautical Systems. Det sikrer Danmark adgang til fælles viden, standarder og ikke mindst erfaringer fra nationer, der allerede opererer med samme teknologi.

”Dronerne repræsenterer en helt ny kapacitet for Forsvaret, og det er en kompleks opgave at indføre denne type teknologi. Ved at gå sammen med andre NATO-lande sikrer vi adgang til erfaringer, standarder og løsninger, som gør os langt bedre rustet til at lykkes med implementeringen, så vi undgår at starte fra bunden,” fortæller Klaus Qvist.

Styrket overvågning – også i nord

Dronerne skal spille en central rolle i det danske beredskab i Arktis, Nordatlanten og Østersøregionen. Med deres lange udholdenhed og præcise overvågningsevne bidrager de til situationsbilledet i realtid – både i fredstid og ved krisehåndtering. Men kapaciteten stopper ikke ved de militære opgaver. Dronerne kan også indsættes til støtte i miljøovervågning, eftersøgnings- og redningsoperationer og bidrage til dansk efterretningsarbejde.

Langtrækkende droner skal operere i samme luftrum som almindelige fly, derfor skal de forud for ibrugtagningen gennemgå en certificeringsproces for nationalt og internationalt luftrum for at kunne løse opgaverne.

Dronerne forventes leveret mellem 2028 og 2029. I første omgang skal dansk personel gennemføre træning i USA, inden kapaciteten tages i brug i Danmark. Ud over anskaffelsen af de fire langtrækkende droner inkluderer anskaffelse også tre jordkontrolstationer, uddannelse, vedligeholdelse og nødvendigt udstyr. 🛩️

Cockpittet står på jorden

LIE
Major, testpilot
Foto: privat

MQ-9B SeaGuardian omtales generelt som en drone. Testpiloten bag implementeringen af denne nye kapacitet insisterer dog på at bruge udtrykket luftfartøj eller Remotely Piloted Aircraft System. MQ-9B kræver nemlig meget af sin pilot.

Den nye MQ-9B SeaGuardian er en efterspurgt kapacitet, der kommer til at spille en vigtig rolle i Arktis, Nordatlanten og Østersøen. Det hersker der ingen tvivl om.

Til gengæld er det ikke helt fyldestgørende, når MQ-9B omtales som en drone. Det mener testpiloten LIE, som står bag implementeringen af den nye kapacitet. Han ønsker sig, at man betragter MQ-9B som flyvemaskiner på linje med de øvrige flyvemaskiner i Forsvarets beholdning – blot med den forskel at MQ-9B's cockpit står på jorden. Derfor bør man også bruge betegnelsen RPAS – Remotely Piloted Aircraft System.

”Hvis man fastholder opfattelsen af, at det er en drone, risikerer man at undervurdere dens rolle som et avanceret luftfartøj. For der bliver typisk set lidt ned på droner og på, hvad de kan. Det er bedre at betragte dem som flyvemaskiner, hvor piloten blot bliver på landjorden. Hvis man ser på det på den måde, er det nemmere at forstå, hvad de kan, og hvordan de er at operere,” siger LIE, der er major, testpilot og koordinerer implementeringen af den nye kapacitet i Flyvevåbnet.

”MQ-9B flyves af en pilot med *stick and throttle* til forskel fra droner, som typisk er meget mindre og flyves med en variation af fjernbetjening, 3D-briller eller en kombination af mus og keyboard. At flyve en MQ-9B er i praksis det samme som at flyve et moderne bemannet fly med avanceret autopilot og missions systemer,” forklarer LIE.

Sædeles udfordrende

Med cockpittet placeret på jorden og ikke om bord i fartøjet, kunne man alligevel få den tro, at jobbet som pilot med at sidde på landjorden og styre fartøjerne fra et lokale, som ikke bevæger sig, er et nemmere job end konventionelle pilotjobs.

Men også her skal man ifølge LIE tro om igen. MQ-9B'erne skal flyve i samme luftrum som andre flyvemaskiner, og derfor bliver opgaverne for piloterne i høj grad de samme, som hvis de sad om bord. For eksempel skal de kommunikere med flykontrollen og andre fartøjer på samme måde, som hvis de var med om bord.

”Det kan faktisk være mere udfordrende at arbejde som pilot på den måde. Man har for eksempel sværere ved at fornemme den situation, som fartøjet befinder sig i og sådan noget som vejr, turbulens, *icing* og fartøjets orientering i rummet. Så man skal ikke tro, at det er sådan et andenrangs pilotjob at flyve de her enheder. Det er et særdeles udfordrende job. Opgaver, ansvar, intern og ekstern kommunikation og så videre er helt magen til det, man kender fra bemandede fly,” siger LIE.

De nye fartøjer og deres besætninger bliver organiseret i en ny enhed ved navn Eskadrille 729. Den nye eskadrille bliver etableret i 2026, hvorefter rekruttering og uddannelse af piloter og andre besætningsmedlemmer begynder. MQ-9B'erne leveres til Danmark i 2028. 🛩️

Foto:
General Atomics
Aeronautical Systems

Fakta

MQ-9B SeaGuardian

Vingefang: 24 meter

Længde: 12 meter

Flyvetid: Over et døgn uden mellemlanding.

Primære funktioner: Overvågning, signalindhentning, efterretning, SAR (Search and Rescue), miljøovervågning.

Certificeres til flyvning i reguleret luftrum på linje med bemandede fly.

De langtrækkende droner skal placeres på Flyvestation Aalborg.

Camp Valdemar har slået solide rødder i Letland

Det, der for få år siden var en teltlejr, er i dag en topmoderne camp, der danner rammen for Danmarks bidrag til forsvaret af Baltikum. Honnør er fulgt med til Letland for at se ”den mest veletablerede lejr i dansk historie”.

En tæt nåleskov var det, der mødte de danske ingeniørsoldater, da de for tre år siden tog det første spadestik til en dansk lejr i Letland. Op af skovbunden rejste Ingeniørregimentet Camp Valdemar sig, 200 kilometer fra grænsen til Rusland. I takt med at Danmarks bidrag til NATOs kollektive forsvar af Baltikum har slået rødder, har Camp Valdemar gjort det samme. Efter flere udvidelser, der primært er udført af Ingeniørregimentet, rummer lejren i dag både lukkede garager til køretøjer, simulationscentre, fastbyggede bade- og toiletfaciliteter, aircondition på samtlige værelser og kontorer samt et særdeles velvoksnet træningscenter.

”Jeg er ikke bange for at sige, at det her er den flotteste og mest veletablerede lejr, der er bygget i dansk historie,” lyder det fra chefsergent Bjarne, da han viser Honnør rundt via lejrens brede gummifortove.

Chefsergenten er camp manager på Forward Land Forces (FLF) hold 2 og har gennem sin ansættelse hos Ingeniørregimentet siden lejrens

begyndelse været involveret i opbyggelsen af Camp Valdemar. I hånden bærer han en vaskepose, som alle soldater i lejren får udleveret, og rundturen starter derfor i et af vaskerierne. Der er vaskemaskiner og tørretumblere stablet på stribe, men de danske soldater i Letland behøver faktisk slet ikke selv at ordne deres eget vasketøj. De kan blot proppe det i vaskeposen og aflevere den. Så får de den senest 48 timer senere retur med vasket, tørret og foldet tøj. Vaskeservice og fortove har som alle forbedringer af lejren ét overordnet formål, siger Bjarne.

”Lejren er som et udvidet beredskabsområde. Formålet med den er, at soldaterne kan genopbygge kampkraft bedst muligt. Alle enhedernes opgaver ligger uden for lejren, og så skal vi skabe de bedste rammer for dem, når de kommer tilbage, så de kan være klar til at tage ud igen.”

Indkvartering
Den tidligere teltløsning er blevet erstattet af prefab-containerne (fab'er). Hver beboelsesblok indeholder 40 beboelsescontainere fordelt på to etager. Soldaterne bor på to- eller tremandsstuer. Med FAB'erne får soldaterne deres eget hjem (med wi-fi) og deres egen temperaturstyring med aircondition samt radiator. Samtidig er det nemt at holde rent. "Det er både velfærd og væsentligt mere kampopbyggende," opsummerer chefsergent Bjarne. Beboelsesblokkene har også effektive tørrestuer. Det er første gang, at en dansk lejr i udlandet har det. For som camp manageren konstaterer: "Vejret herovre er dårligt." Selv om beboelsesblokkene har plads til op til 1.200 soldater, har det dog kun vist sig nødvendigt at investere i 20 strygøjern.

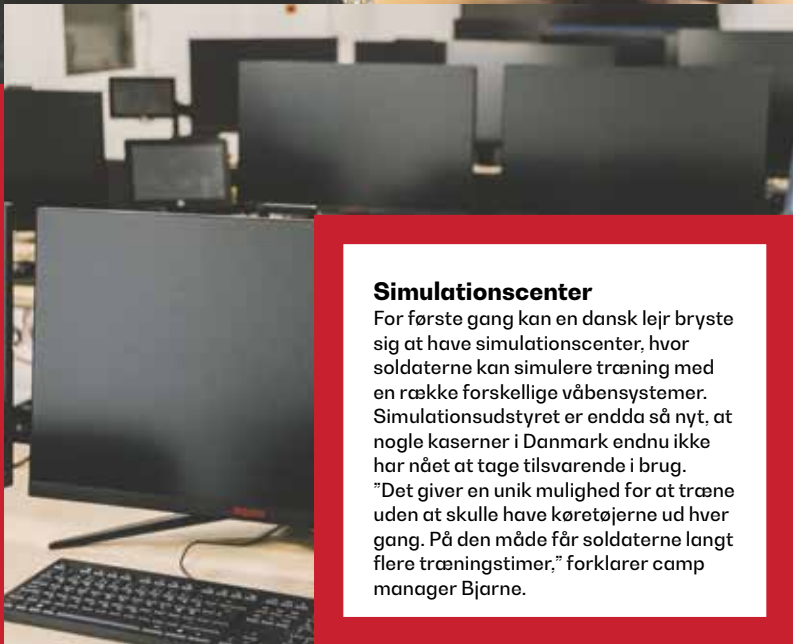
Gym
Camp Valdemars træningscenter har haft vokseværk og er med de nuværende 800 kvadratmeter omtrent fire gange større end lejrens oprindelige gym. Soldaterne skal vende blikket mod taget for at opdage, at der faktisk er tale om et stort telt. Væggene består af en fast skal, der gør det muligt at holde lokalerne varme under de bidende lettiske vintré. Udstyret i træningscenteret er udvalgt i samarbejde med Forsvarets Sanitetskommando. Ud over faciliteterne indendørs er der også udendørs anlagt gulv og opsat udstyr, så det mellem de baltiske regnskyl er muligt at træne under åben himmel.

Kuffen
KFUM's soldaterhjem har fulgt de danske soldater i Letland, siden NFP hold 1 boede i Camp Niflheim. Da danskerne rykkede ind i Camp Valdemar fik "kuffen" permanente containerlokaler. Den oprindelige størrelse var dog ikke nok til at imødekomme det store brug af soldaterhjemmet, så det er blevet udvidet til dobbelt størrelse.

Sauna
At være i felten om vinteren i Letland byder både på koldere temperaturer og mere sne end i Danmark. FLF hold 1 valgte derfor at bruge holdets velfærdsmidler på at anskaffe saunaer til Camp Valdemar.

Simulationscenter
For første gang kan en dansk lejr bryste sig at have simulationscenter, hvor soldaterne kan simulere træning med en række forskellige våbensystemer. Simulationsudstyret er endda så nyt, at nogle kaserner i Danmark endnu ikke har nået at tage tilsvarende i brug. "Det giver en unik mulighed for at træne uden at skulle have køretøjerne ud hver gang. På den måde får soldaterne langt flere træningstimer," forklarer camp manager Bjarne.

Garageområde
Oprindeligt havde Camp Valdemar kun åbne trægarager. Antallet af garager bød dog ikke på nok plads til kampbataljonens køretøjer. Lejren er derfor blevet udvidet med et ekstra garageområde, mens de oprindelige trægarager samtidig er blevet bibeholdt. De nye garager er bygget op med rundbuehaller, har betongulv og kan lukkes helt, så soldaterne har mulighed for at arbejde på køretøjerne, fri for frost. Derudover er der også en vaskeplads til lejrens køretøjer. Det udvidede garageområde rummer også et vedligeholdelsesrum, hvor soldaterne på fast gulv og ved borde kan vedligeholde deres våben efter uddannelser. Derudover er lejren også blevet udvidet med store parkeringsarealer.

Opbygningen af

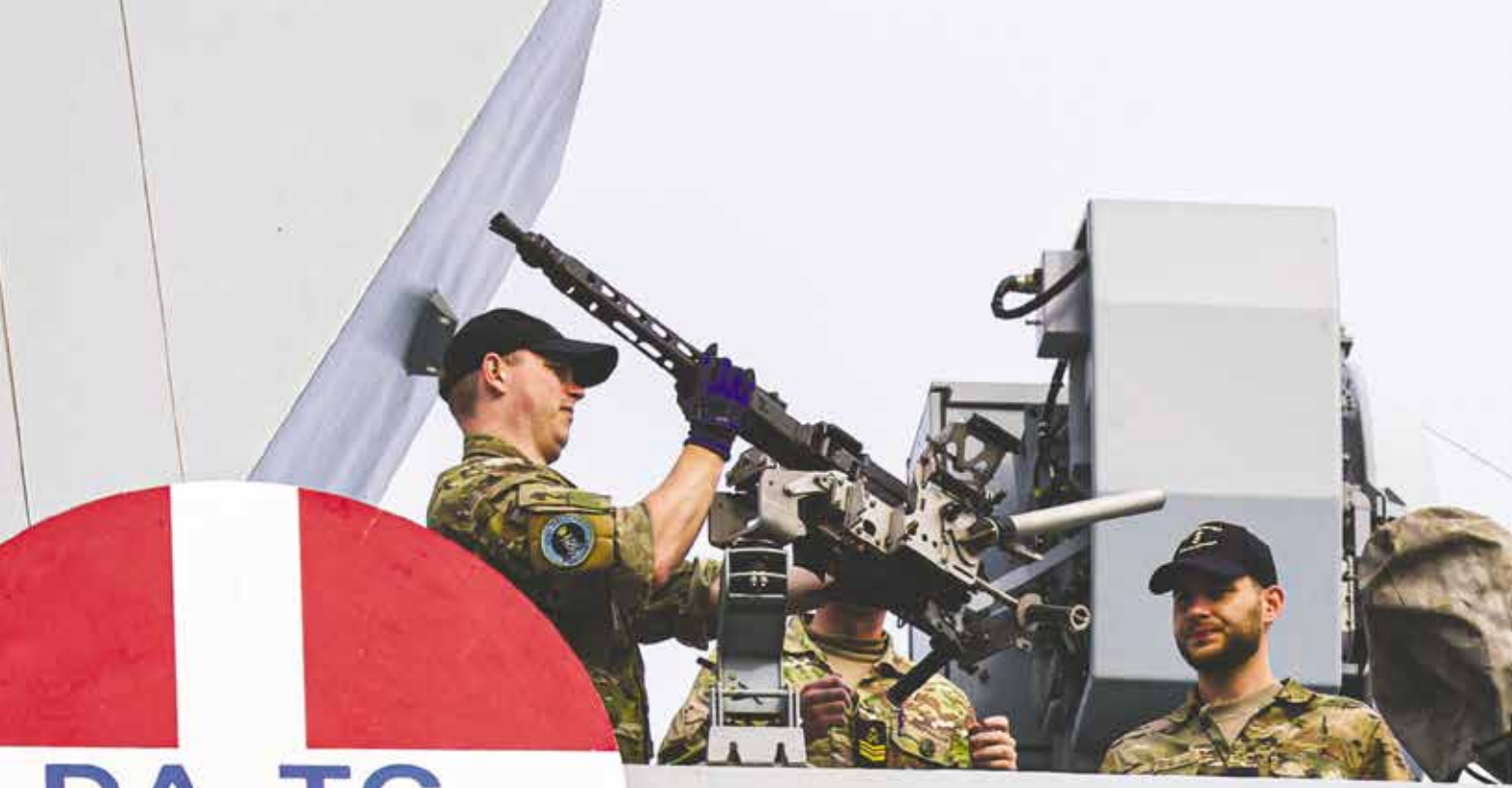

► **Maj 2022:**
Det første danske bidrag udsendes til Letland. Udsendelsen kaldes NATOs Forsvarsplan (NFP) hold 1. På daværende tidspunkt eksisterer Camp Valdemar ikke endnu. De udsendte soldater holder derfor til i en midlertidig teltlejr med navnet Camp Niflheim. 3. CBRN- og konstruktionsbataljon fra Ingeniørregimentet har fået til opgave at være hovedentreprenører på Camp Valdemar. De designer Danmarks kommende camp i Letland, der skal erstatte den midlertidige teltlejr.

► **November 2022:**
NFP hold 2 udsendes til Letland. Håndværkere og maskinførere fra Konstruktionskompagniet hos Ingeniørregimentet har med støtte fra lettiske civile firmaer samt det lettiske svar på Etablissement- og Terrænkommendoen opført Camp Valdemar, så den nye lejr står klar, da NFP hold 2 ankommer til Letland. Lejren har på daværende tidspunkt plads til 700 soldater, og indkvarteringen består af telte.

► **August 2024:**
En kampbataljon udsendes igen til Letland, denne gang under navnet Forward Land Forces (FLF) hold 1. I månederne op til udsendelsen har Konstruktionskompagniet samt civile lettiske firmaer igen været i gang med at bygge. Det betyder, at soldaterne møder ind til en markant opgradering af Camp Valdemar: Lejren er blevet udbygget med fem hektarer, således den nu kan huse et langt større antal soldater. Indkvarteringen i telte er blevet erstattet af beboelsescontainere, og garageområdet har fået tilføjet lukkede garager. Da FLF hold 1 afslutter deres udsendelse, bliver Camp Valdemar udlejet til det svenske forsvar, indtil FLF hold 2 skal bo i lejren.

► **August 2025:**
FLF hold 2 udsendes til Letland. Med afsæt i erfaringerne fra FLF hold 1 er Camp Valdemar blevet forbedret med en række mindre opgraderinger, der blandt andet inkluderer et løft af internetforbindelsen samt en forbedring af opvarmning af træningscenteret, så det kan holde trit med de lettiske vintertemperaturer.

Østersøen definerer Danmarks sikkerhed

Den globale udvikling har gjort sikkerheden i nærområderne afgørende for Danmark. Derfor er flådeøvelsen BALTOPS i Østersøen vigtigere end nogensinde for Danmark og NATO, siger flotilleadmiral Bo Overgaard.

Danmark ligger som en prop i udmundingen af Østersøen. De danske sunde og bæltet lader en smule vand og skibe sive ind og ud af Østersøen, men man skal tæt forbi danske kyster, hvis man vil sejle enten ind eller ud af Østersøen. Og nok så vigtigt: Fra Rusland ud i Nordsøen og Atlanterhavet.

Sådan har det altid været. Geografi og kystlinjer ændrer sig ikke markant over årene. Men som i den kolde krig har Østersøen igen yderligere sikkerhedspolitisk vigtighed. Ikke bare for Danmark, men også for de andre Østersølande, Sverige, Finland, Tyskland, Polen, Estland, Letland og Litauen.

"Derfor er øvelsen BALTOPS så vigtig," siger Bo Overgaard, flotilleadmiral og næstkommanderende i Søværnet.

BALTOPS er en stor øvelse i Østersøen, som en lang række lande under amerikansk ledelse har afviklet en gang om året siden 1971. Dette års øvelse blev afviklet i juni med deltagelse af 16 nationer, 9.000 soldater, omkring 50 skibe og 25 luftfartøjer.

"Øvelsen BALTOPS er vigtig og givtig for Danmark, fordi der er opbakning fra en lang række lande både lande omkring Østersøen, herunder de nordiske lande og de baltiske lande, og også lande som USA, Spanien, Portugal, Italien med flere. Over årene har øvelsen ændret karakter i takt med, at verdensordenen har ændret sig og i takt med den sikkerhedspolitiske udvikling. Men gennemgående har udbyttet været, at vi gennem øvelsesaktiviteterne lærer hinanden at kende og får et godt indblik i hinandens kompetencer, udstyr og våben og får samordnet og trænet, hvordan vi sammen løser opgaver og udfordringer, herunder i skarpe situationer," siger Bo Overgaard og fortsætter:

"Vi får sammen sendt et signal om, at vi er dedikerede til at sikre freden. Øvelsen foregår i vores baghave – Østersøen – og den er med til at sikre, at det beredskab, som skal bruges, hvis der sker noget i Østersøen, virker. Det er af afgørende betydning for Danmark, at vi således har et troværdigt beredskab sammen med vores naboer, der er klar til at træde til, hvis Danmarks sikkerhed er truet."

Et særligt nordisk aspekt

Bo Overgaard har selv deltaget i øvelsen utallige gange i sine 36 år i Søværnet. Danmark og han selv har flere gange haft en ledende rolle i BALTOPS. I år var Bo Overgaard leder af Søværnets Føringsstab, som under øvelsen skulle lede en gruppe på 11 skibe fra den danske fregat Absalon, som var flagskib for føringsstaben og skibene i gruppen.

"Der er for mig også et særligt nordisk aspekt i BALTOPS. Nu har vi for nylig fået Sverige og Finland med som NATO-medlemmer, men også før det skete, deltog disse lande i øvelsen som partnernationaler. Nu hvor hele Norden er medlem af NATO, er det tydeligt for mig, at vi står stærkt og har en stærk fælles interesse og et fælles interesseområde. Vi ser på mange ting på

Bidrager du til Danmarks sikkerhed? Hvordan er din funktion vigtig?

Ole
Orlogskaptajn.
Næstkommanderende
på HDMS ABSALON

"Ja, helt sikkert. Østersøen er kendt for at være et rigtig godt farvand at operere med mindre ubåde i. Det har noget at gøre med den måde, hvorpå vandlagene ligger i vandsøjler, som påvirker de hydroakustiske forhold i negativ retning. Det betyder, at ubåde har gode forhold at operere i og forblive uopdaget. Det kender jeg fra min tid i de danske ubåde. Ubåde har som udgangspunkt fordelene i Østersøen. Så ASW, Anti-Submarine Warfare (antiubådskrigsførelse, *rød*), er en vigtig disciplin at mestre, for at flådestyrker kan operere sikkert i Østersøen. For Absalon-klassen, som er en ASW-fregat, er det en af vores hovedopgaver – ikke kun i Østersøen, men også i Nordatlanten. Så ja, det er en vigtig opgave, som man kan se giver mening i en større sammenhæng – både for Danmarks sikkerhed og for NATO."

den samme måde, og for mig er det en stor værdi, at Norden også i den henseende nu er tæt integreret, og Danmark har et særdeles tæt forhold til vores nordiske allierede. Det er også med til at styrke sikkerheden i Østersøen og dermed dansk sikkerhed," siger Bo Overgaard.

Med denne centrale rolle som midtpunkt i Østersøen og dermed også medansvarlig for en vigtig del af NATOs sikkerhed er det store spørgsmål: Hvad gør Danmark?

"Vi optimerer hele tiden de redskaber, som vi anvender til at skabe billedet af, hvad der sejler ind og ud af Østersøen. Vi forsøger at udvikle vores redskaber og gøre os selv bedre til at anvende dem. Og i denne tid med nye bevilinger og delaftaler på forsvarsområdet, ser vi ind i, at der kommer flere og mere robuste redskaber i værktøjskassen.

Bidrager du til Danmarks sikkerhed? Hvordan er din funktion vigtig?

Scott
Sergent.
Kampinformationsassistent
Undervand

”Jeg er en del af et ASW-hold (Anti-Submarine Warfare, *red*) med operatører, der bemander akustiske systemer – altså vores sonar. Desuden har vi plottere, der holder øje med interne og eksterne undervandstrusler, og samlet koordinerer ASW-holdet hele vores antiubådsindsats – blandt andet via vores Battle Management System. Vi samler input fra alle vores sensorer – sonarer, radarer og alt andet – til et samlet billede, som bidrager til beslutningskraften. Jeg er uddannet sonaroperatør og har næsten samtlige kurser i Søværnet inden for antiubådskrigsførelse. Jeg har også kurser i blandt andet hydroakustik og er desuden uddannet MU90-operatør (antiubådstorpedosystem, *red*). Det betyder, at det er mig, der fysisk trykker på knappen i en skarp situation. Det er en meget vigtig funktion at have, hvis jeg selv må sige det.”

Dertil forbedrer vi hele tiden samarbejdet med de andre lande i Østersøområdet blandt andet ved at dele viden, så vi sammen får et bedre og bedre situationsbillede,” siger Bo Overgaard.

Fregatter vs. droner

Det forventes, at der i nogle af de kommende delaftaler af forsvarsforliget levnes plads i bevillingerne til, at Søværnet får et eller flere nye store krigsskibe.

Men med erfaringerne fra Ukraine og den generelle teknologiske udvikling in mente kan man fristres til at spørge, om milliarddyre, tusindtons tunge, træge stålklasser på havet er det rigtige svar på den moderne slagmark på havet? Skal man ikke i stedet satse på prisbillige sværme af tusindvis af droner i luften og på havet og smart AI-teknologi til at udtænke næste træk?

”Jeg vil godt anerkende, at droner har vist sig at være et nyt afgørende værktøj i mange sammenhænge, og er noget, som har ændret dynamikken og måden, der kæmpes på i mange sammenhænge. Men vi kommer ikke til at gå væk fra at have nogle store sejlene bemandede enheder. Sådan tænker alle NATO-lande, og sådan tænker Danmark også,” siger Bo Overgaard.

”Vi undersøger selvfølgelig alle de nye muligheder og indhenter erfaringer og viden fra for eksempel Ukraine. Jeg tror på, at vi i højere grad kommer til at indsætte ubemandede systemer, hvor det giver mening. Men det bliver som et supplement. Det er stadig vigtigt at have ’man in the loop’, og fregatter vil stadig spille en rolle. Der sejler i tusindvis af skibe igennem de danske farvande hvert år, og det er svært for mig at se, at vi alene skulle holde øje med dem og imødegå eventuelle trusler fra dem med ubemandede systemer,” siger Bo Overgaard.

Han ser altså fortsat traditionelle krigsskibe som en central del af opgaveløsningen på havet og imødegåelse af den sikkerhedspolitiske udfordring i Østersøen. Dertil ser Bo Overgaard, at der skal ske øget anvendelse af en række andre redskaber for at øge dansk sikkerhed i Østersøen.

”Vi skal først og fremmest være mest muligt til stede på havarealet. Vi skal patruljere, sejle og kende farvandet og trafikken i farvandet og vise, at vi er til stede. På den måde opbygger vi en viden af normalbilledet, og dermed bliver vi gode til at se afvigelser fra normalbilledet. Vi er allerede til stede i vidt omfang, men jo flere skibe vi har til rådighed, desto større område kan vi dække og dermed øge overvågningen. Det gælder i alle farvande, som vi har interesse i – indre danske farvande, Nordatlanten, ved Grønland og altså også Østersøen,” siger Bo Overgaard.

”Ud over trafikken på overfladen skal vi naturligvis også kunne se under havets overflade, hele vandsøjlen og havbunden. Det kan vi allerede, men der kommer i fremtiden endnu bedre redskaber til at holde øje med, hvad der foregår under havets overflade også. Et eksempel på det er de kommende slæbesonarer til vores fregatter af Absalon-klassen,” siger han.

NATO har de seneste par år øget sin indsats og samarbejdet alliancelandene imellem for at imødegå trusler under havets overflade og trusler mod kritisk infrastruktur på havbunden.

Det er et område, som også står som et centralt indsatsområde i fremtiden, mener Bo Overgaard.

”Vi får fremover bedre muligheder for at gribe ind, hvis vi opdager noget, som ikke er som det skal være. Vi får for eksempel bedre missiler til vores fregatter i fremtiden. Og vi kan trække på hjælp fra vores allierede omkring Østersøen. Vi taler jo hele tiden sammen og deler billedet af, hvad der foregår på havet med vores nabolande, så vi hele tiden har et fælles situationsbillede og beredskab til at skride ind, hvis der er behov.”

”
Ud over trafikken på overfladen skal vi naturligvis også kunne se under havets overflade, hele vandsøjlen og havbunden.

Bo Overgaard

flotilleadmiral og næstkommanderende i Søværnet

BALTOPS

Storstilet maritim øvelse, der afholdes årligt i Østersøen. Første gang afholdt i 1971. Øvelsen bliver ledet af USA. Dette års BALTOPS-øvelse havde deltagere fra 16 nationer og involverede 9.000 soldater, omkring 50 skibe og 25 luftfartøjer. Danmark deltog i år med fregatten Absalon, som havde en Seahawk-helikopter om bord. Dertil stillede Danmark med Søværnets Føringsstab, der opererede fra fregatten Absalon og ledede en gruppe på 11 skibe. Danmark deltog desuden med stabsofficerer fra MCM-Danmark (minerydningsstyrke), der opererede fra et tysk skib, samt to minerydningsdroner.

Bidrager du til Danmarks sikkerhed? Hvordan er din funktion vigtig?

Brian
Oversergent. Sensoroperatør (SENSO),
i Eskadrille 723's Seahawk-helikopter.

”Seahawk er skabt til at jage ubåde. Nu har vi fået nyt udstyr, og den første øvelsestorpedo er kastet. En helikopter er en af ubådens værste fjender. For de kan ikke se os. Og de kan heller ikke rigtigt gøre noget ved os. Det vi laver herovre, giver supergod mening. Et: Vi viser, vi er her, og vi viser, at vi kan det, vi skal. To: Vi viser over for den danske befolkning, at vi kan det, vi er her for. Men vigtigst er det, at vi viser russerne, at vi er her, og vi lader os ikke skræmme væk. Vi bliver her.”

Baltic Sentry: Responstiden er reduceret fra 17 timer til én

Commander Task Force Baltic, kontreadmiral Stephan Haisch, giver status på indsatsen for at øge sikkerheden og afskrække sabotage mod kritisk undervandsinfrastruktur i Østersøen.

Commander Task Force Baltic

Commander Task Force Baltic er en NATO-stab, der blev etableret 1. oktober 2024. Staben blev etableret som modsvar på sabotage mod kritisk undervandsinfrastruktur i Østersøen. Den tysklødede stab er placeret i Rostock. I staben er blandt andre to danske søofficerer.

Hvordan har etableringen af Commander Task Force (CTF) Baltic-staben styrket NATOs afskrækkelse i Østersøen?

”Med CTF Baltic har Tyskland og NATO en erfaren stab til rådighed, der er specialiseret i maritime operationer i Østersøen. Ved at gennemføre og koordinere NATOs overvågningsaktiviteter som Baltic Sentry og øvelser som BALTOPS, bidrager hovedkvarteret væsentligt til NATOs afskrækkelsesprofil i Østersøregionen.”

Sabotage fra den såkaldte skyggeflåde fyldte medierne i december/januar 2024/25. I hvor høj grad har missionen Baltic Sentry været en succes i forhold til at stoppe disse aktiviteter? Og hvordan?

”Efter sabotagehandling mod energikabler og datakabler i Østersøen har NATO-styrker været engageret i Baltic Sentry for at styrke overvågningen af det maritime domæne og afskrække sabotage mod kritisk undervandsinfrastruktur. Siden januar 2025 har der ikke været nogen håndgribelige skadelige sabotagehandling mod kritisk undervandsinfrastruktur. Det er et bevis på, at NATOs tilstedeværelse og samarbejdet mellem allierede har en effekt. Siden begyndelsen af Baltic Sentry er responstiden på mistænkelige hændelser reduceret fra 17 timer til én. Samarbejde og koordinering mellem NATO og de allierede er blevet styrket med flere kapaciteter til at håndtere både aktuelle og fremtidige udfordringer.”

Hvad har NATO lært af Baltic Sentry?

”Baltic Sentry er stadig i gang, men det står allerede klart, at samarbejde og koordinering mellem NATO og de allierede har været afgørende – både mellem nationale maritime operationscentre, skibe og fly i Østersøen samt mellem militære og civile myndigheder.

I løbet af Baltic Sentry har vi udvidet vores netværk, hvilket har forbedret informationsdeling, reduceret responstid og gjort koordineringen på tværs af Østersøregionen mere effektiv – både i forhold til sikkerhed og civile forhold.”

Hvordan har erfaringerne fra Baltic Sentry – og etableringen af Commander Task Force Baltic – påvirket BALTOPS 25 sammenlignet med BALTOPS 24? Og hvad vil ændre sig fremadrettet?

”BALTOPS 25 er planlagt lang tid i forvejen og er ikke en reaktion på en specifik hændelse. Men CTF Baltics etablerede netværk, forbedrede maritime situationsbillede og styrkede informationsdeling har gjort det muligt at lede vores taskforce mere effektivt sammenlignet med sidste år. BALTOPS er en USA-ledet øvelse, og vi gennemfører erfaringsopsamling og læringsproces sammen med vores amerikanske allierede. Efter min mening skal vi fortsætte med at knytte træningsmål tættere til eksisterende forsvarsplaner og intensivere en multidomæne tilgang.”

Under BALTOPS 25 var russiske skibe og fly så tæt på, at NATO-besætninger følte sig tvunget til at fjerne navneskilte fra deres uniformer. Hvordan vil du beskrive spændingerne mellem NATO og Rusland i Østersøen?

”Man skal være opmærksom på, at Rusland også er en Østersø-stat og har sine egne interesser i området. Dermed er det naturligt, at Rusland har stor interesse i at overvåge større militære øvelser i Østersøen. Vi vurderer, at russisk aktivitet er øget, men vi ser ikke en akut trussel fra Rusland. Efter min personlige mening forsøger Rusland at teste os, observere vores reaktioner og studere vores procedurer.”

Hvilke udfordringer har der været ved at skabe et struktureret samarbejde mellem NATO-landene omkring Østersøen? Hvad er gjort for at løse disse? Og hvad bliver de fremtidige udfordringer og løsninger?

”Den største udfordring er at strømline alle nationers infrastruktur og it-systemer for at sikre, at information deles rettidigt. CTF Baltic koordinerer med alle NATO-nationer omkring Østersøen for løbende at forbedre informationsdeling og udvikle mere effektive løsninger og procedurer til fremtiden.”

Hvert land bringer sine egne styrker. Hvad mener du, Danmark bidrager med til sikkerheden i Østersøen?

”Danmark er en stærk bidragsyder til NATOs afskrækkelsesstrategi og den overordnede sikkerhed i Østersøen. Ud over at have særdeles professionelt personel, overvåger Søværnet konstant adgangen til Østersøen via smalle stræder og flaskehalse og leverer dermed værdifuld efterretning til alliancen. Desuden bidrager Danmark til CTF Baltic med ekspertise og personel til staben.”

Er det bæredygtigt at opretholde Baltic Sentry? Det må lægge pres på ressourcerne. Hvad er fremtiden for Baltic Sentry?

”Baltic Sentry viser indtil nu, at de allierede både har den

×

Commander Task Force Baltic, kontreadmiral Stephan Haisch
Foto: CTF Baltic

politiske vilje og de operationelle kapaciteter til at opretholde en vigtig kollektiv forsvarskapacitet for Østersøen. Vi taler ikke offentligt om fremtidige operationer eller planlagte varigheder af NATO-missioner.”

Alle taler om ubemandede systemer. Hvad er CTF Baltics tilgang til dette? Kommer vi til at se CTF Baltic som koordinerende instans for forskning og udvikling?

”CTF Baltic fører kommando og koordinerer styrker på vegne af NATO, men har ikke egne styrker. Derfor har CTF Baltic heller ikke egne ubemandede systemer. Vores hovedkvarter har dog deltaget i at definere operationelle krav til droneoperationer og har støttet med personel og ekspertise i forbindelse med forskning og udvikling – på forespørgsel.”

Mange lande – inklusiv Danmark – ønsker at bygge nye fregatter. Er moderne søkrigsførelse stadig afhængig af store skibe?

”Min personlige mening er, at store skibe stadig har relevans i moderne søkrigsførelse. Disse skibe med deres mange forskellige kapaciteter vil også i fremtiden være nødvendige i hele NATOs ansvarsområde.” ✨

Den danske fregat Niels Juel blev i oktober indsat i Østersøen som støtte til NATO-missionen Eastern Sentry, der styrker NATOs kollektive forsvar i den østlige del af Østersøen.

Fregattens rolle er blandt andet at udføre overvågning med sine mange sensorer, for eksempel radarer, og dermed bidrage til billedopbygning, som styrker NATOs samlede situationsbillede. Med om bord er en Seahawk-helikopter, der kan supplere skibets radarer og sensorer.

Eastern Sentry har til formål at øge beredskabet langs alliansens østlige grænser efter Ruslands krænkelser af Polens luftrum i september. Missionen forener luft-, land- og maritime styrker for at beskytte medlemslandene.

Samtidig med sin opgaveløsning under Eastern Sentry udfører Niels Juel dagligt træning, herunder med andre enheder indsat i Østersøen, for at vedligeholde et højt træningsniveau.

Foto: Nicklas Levin

PÅ VINGERNE I 75 ÅR

I år runder Flyvevåbnet 75 år som selvstændigt værn. Honnør har udvalgt eksempler på de mange forskellige begivenheder, missioner og operationer, der har formet Flyvevåbnet til, hvad det er i dag.

De første helikoptere og deres værdi i Grønland

I august 1952, blot to år efter at Danmark havde fået et selvstændigt flyvevåben, anskaffede Flyvevåbnet dets første helikoptere, så man kunne få erfaringer med denne type luftfartøjer. De to nyindkøbte Bell 47 D-1-helikoptere, nr. 891 og 892, blev i februar 1953 overført til Eskadrille 721, hvor de i første omgang blev anvendt til uddannelse af helikopterbesætninger og til eftersøgnings- og transportopgaver.

Allerede i januar 1953 blev det aftalt, at Flyvevåbnet skulle yde støtte med helikoptere til Geodætisk Instituts opmålinger i fjordområdet vest for Ittoqqortoormiit i Østgrønland. Helikopter nr. 891 var blevet beskadiget ved et havari, så man måtte i al hast anskaffe en tredje helikopter, nr. 893, som sammen med nr. 892 blev sendt til Grønland.

Helikopterbesætningerne havde endnu kun trænet i de nye helikoptere i et lille års tid, da de med meget lidt forberedelse og på kort tid blev klar til at assistere Geodætisk Institut i Grønland. I perioden imellem juli og august 1953 fløj de omkring 200 timer med 300 landinger rundt i hele Kangertittivaq (Scoresby Sund) fjordkomplekset og satte geodæter af i op til 2.000 meters højde.

Sammen med de tilsvarende operationer i sommeren 1954 vurderes det, at geodæterne på to sommersæsoner fik gennemført opmålinger, der ved traditionel transport med både og bjergbestigning ville have taget otte til ti sæsoner.

Steen Hartov: Den hurtige implementering og udsendelse af Bell 47 D-1-helikopterne i Grønland illustrerer den kæmpe omstillingsparathed, som Flyvevåbnets opbygning i de tidlige år krævede. Piloter og mandskab måtte hurtigt tilegne sig de nødvendige færdigheder for at få værnet opbygget. Eskadrille 721 havde godt nok stor erfaring med flyvninger i Grønland med fastvingede fly, men helikoptere var noget nyt, så man måtte opbygge erfaring i bjergflyvning, samtidig med at man støttede Geodætisk Institut.

Flyvevåbnets sorte lørdag

I 1950'erne modtog Danmark 244 F-84-jetfly af USA i forbindelse med oprettelsen af NATO året forinden. Flyene var såkaldte jagerbomberfly, som skulle indgå i Danmarks nye flyvevåben. Erfaringerne med jetdrevne kampfly var endnu små, og man trænede intensivt.

Lørdag den 25. januar 1958 sendte man fra Flyvestation Karup 37 fly i luften for at gennemføre træningsflyvninger i det fine vintervejr. Helt uventet blev flyvestationen efter noget tid dækket af rimtåge.

De første flyvninger gik efter planen. Flyene kom ind i hold af fire på stribe og landede uden radarhjælp, men da sigtbarheden pludselig blev værre, fik flyene svært ved at lande i deres formationer. Når det forreste fly gik op igen, måtte de andre følge efter. Nogle fly lykkedes med meget risikable landinger i blinde, mens andre ikke lykkedes med at lande med deres egen formation. Det resulterede i, at der pludselig var mange fly i luften over Karup på samme tid – flere af dem

✕ I 1952 anskaffede Flyvevåbnet sine første helikoptere, Bell 47 D-1. De blev straks sendt til Østgrønland.

Overvågning af EU's ydre grænser

Både Challenger og Fennec har adskillige gange været i Middelhavsregionen, hvor de har bidraget til at overvåge EU's ydre grænse som en del af FRONTEX. Flyverhjemmestationsvæbnet har også bidraget i perioder. Bidragene har fungeret som øjne i luften og har flere gange medvirket til både at finde nødstedte til havs samt store partier narkotika, som var på vej til Europa.

Eksperten:
Pensioneret brigadegeneral Steen Hartov er Flyvevåbnets historiske konsulent. Han har arbejdet i Flyvevåbnet i over 45 år. Han har blandt andet været stabschef i Flyvertaktisk Kommando. Steen Hartov er i dag seniorrådgiver i Flyverkommandoen.

SPITFIRE

Flyvevåbnets første jagerfly

Da det danske forsvar skulle genopbygges efter anden verdenskrig, blev der indkøbt store mængder brugt materiel fra Storbritannien i slutningen af 1940'erne. De første jagerfly var brugte Spitfire, som havde gjort tjeneste i det britiske Royal Air Force.

Spitfire blev et ikon under Slaget om England i 1940, hvor det lykkedes Royal Air Force at holde det tyske Luftwaffe stangen. Der var andre jagerfly involveret, men Spitfire blev symbolet på sejren over den angribende fjende.

På grund af den hurtige teknologiske udvikling under krigen, var Spitfire reelt forældet efter krigen. Både Storbritannien, Tyskland og USA havde udviklet jetfly. Da Danmark fik leveret de første Spitfire-fly den 26. oktober 1947, havde den amerikanske testpilot Chuck Yeager allerede gennembrudt lydturen. Spitfire var derfor kun et første skridt på vejen for det danske forsvar. Men det var et fornuftigt første skridt.

Dansk militær flyvning skulle opbygges fra bunden efter fem års besættelse. Efter en grundlæggende flyveruddannelse blev kommende jagerpiloter uddannet på Spitfire, inden de kom videre på jetfly. Da Flyvevåbnet var blevet oprettet den 1. oktober 1950, blev Spitfire-flyene fordelt mellem Karup og Værløse. Tiden i Karup blev dog kortvarig, for flyvestationen fokuserede på at opbygge eskadriller med jetdrevne jagerbombefly.

De fleste Spitfire-fly udgik inden udgangen af 1951. Resten blev samlet i Værløse. De sidste tre Spitfire-fly i tjeneste var fotorekognosceringsfly, og de blev først taget ud af tjeneste ved udgangen af maj 1955, da andre fly kunne overtage opgaven. ✚

	Spitfire	
	Supermarine	
		
Maks. fart	595 km/t.	
Motoreffekt	1.470 hk	
Rækkevidde	756 km	
Længde	9,12 m	
Spændvidde	11,23 m	
Maks. startvægt	3.039 kg	
Besætning	1	

At flyve Spitfire

Den erfarne F-16-pilot og testpilot oberstløjtnant Casper Nielsen, med flyvernavnet PEL, er en af de få nulevende danskere, der har fløjet Spitfire.

”Det var en enormt stor oplevelse at flyve et Spitfire-fly. Flyet står velfortjent som et ikon i jagerflyenes udvikling gennem historien og spillede en afgørende rolle under anden verdenskrig. Mange vil kende flyets smukke form med de ellipsoformede vinger. For de fleste piloter fremstår Spitfire nærmest som den hellige gral.

For en moderne pilot er det en udfordring at flyve Spitfire, fordi det efter nutidens målestok er et fly, der skal flyves meget håndværksmæssigt korrekt. Det er tydeligvis designet af ingeniører med størst tanke på effektivitet. Spitfire flyver fantastisk, når det først er kommet i luften, men kombinationen af den store Merlin-motor og halehjulskonfigurationen betyder, at man har meget dårligt udsyn både under start og landing. Flyet er i øvrigt meget ustabilt. Det er imponerende, at datidens unge mennesker kunne både flyve og slås i flyet.

Spitfire og F-16 er grunddesignet til det samme: Luftforsvar og især *dogfights*. Anden er den samme, nemlig stor kraft og stor manøvreve. De er hver især det bedste fly til opgaven i hver deres tid. F-16-flyet er dog på mange måder meget lettere at flyve, da det er designet i en tid, hvor man begyndte at tage pilotens vilkår for at flyve flyet alvorligt.”

med kritisk lav brændstofbeholdning, og de forsøgte nu at koble sig på hinanden i små hold.

De fleste piloter lykkedes med at lande med assistance fra radaren, men man mistede fire fly på blot 40 minutter enten ved landingsuheld, eller ved at piloterne måtte springe ud med katapultsæde og lande i faldskærm.

Steen Hartov: Den 25. januar 1958, senere kaldet Den Sorte Lørdag, blev en skelsættende dag for Flyvevåbnet. Den førte til en langt større bevidsthed om vejr og flyvesikkerhed, som stadig præger sikkerhedsprocedurer i Flyvevåbnet i dag, hvor man blandt andet har faste procedurer med at udpege alternative landingspladser, hvis vejrudsigten for destinationen er for dårlig.

Eskadrille 729 og Cubakrisen

Den 21. oktober 1962 sejlede det sovjetiske skib M/S Krasnograd fra Kaliningrad mod Cuba. Selv om skibet normalt sejlede med tommer, var skibet på denne sejlads lastet med missiler, militært udstyr og sovjetiske soldater. Da skibet sejlede gennem dansk farvand, blev det observeret af Søværnets radiostationer og udkigsposter, som den 24. oktober kunne konstatere, at skibet nu havde ændret kurs og sejlede tilbage mod Østersøen. Fotorekognosceringsfly fra den danske Eskadrille 729, som

egentlig ikke havde nogen direkte rolle i Cubakrisen, bidrog ikke desto mindre, da de leverede billeder af det sovjetiske skib, som var vendt om.

Denne oplysning vakte opsigt internationalt, da USA's præsident John F. Kennedy få dage inden havde holdt en tv-transmitteret tale, hvori han kunne berette om, at amerikanerne havde fundet sovjetiske missiler på Cuba, hvorfor man nu ville iværksætte en flådeblokade af øen.

At et af de sovjetiske skibe havde ændret kurs var således

Jeg ønsker Flyvevåbnet hjerteligt tillykke med 75-års jubilæet som selvstændigt værn

Gennem årene har vi fløjet, trænet og øvet side om side. Sammen med vores norske og svenske brødre og søstre har vi opbygget en imponerende nordisk luftstyrke – en styrke, som nyder respekt fra vores modstandere. I dag fungerer Flyvevåbnet som mentor for det finske luftvåben i F-35-samarbejdet. Næste år styrker vi vores nordiske F-35-partnerskab med fælles træning i Finland.

Jeg er overbevist om, at de stærke bånd mellem os vil fortsætte med at forene os i årene, der kommer.

Alt det bedste til Flyvevåbnet – og god vind fremover!

Generalmajor Timo Herranen
Chef for det finske flyvevåben

Foto: Lockheed Martin / Kyle Larson

Kamp mod oprørsgrupper i Mali

Flyvevåbnet har flere gange bidraget til internationale missioner i Mali. Danmarks første bidrag var et C-130-transportfly, som også indgik i FN-missionen MINUSMA, hvor de har løst opgaver med transport af personel, forsyninger og materiel i det enorme og ufrødkommelige terræn. Derudover har danske EH101-helikoptere og mandskab i perioder været udsendt for at støtte både FN og den franske operation Barkhane, hvis formål har været at bekæmpe terrorgrupper i Sahel-regionen. De danske helikopterbesætninger opererede blandt andet sammen med de franske fremmedlegionærer og kamphelikoptere, og på grund af deres store løfteevne var de et meget værdsat bidrag til operationen.

tegn på, at Sovjetunionen nu var ved at bøje af for USA's krav. Oplysningen blev hurtigt sendt videre til NATO og direkte til USA gennem den amerikanske ambassade i København.

Steen Hartov: *Historien medførte politisk anerkendelse hjemme i Danmark og internationalt, fordi eskadrillen i samarbejde med flere andre kilder i de danske værn med sikkerhed kunne vurdere, at skibenes mission var afblæst.*

S-61 og færgen Skageraks forlis

Tidligt om morgenen den 7. september 1966 sejlede færgen Skagerak fra Kristiansand mod Hirtshals med 97 passagerer og 47 besætningsmedlemmer. Færgen, kun få måneder gammel, blev fanget i et voldsomt stormvejr.

Klokken 11.21 lød Skageraks nødsignal hos Skagen Radio. En kæmpe bølge havde slået agterportene ind, maskineriet svigtede, og skibet begyndte at krænge.

Nødkaldet udløste en af Danmarks største redningsaktioner. Flyvevåbnet indsatte for første gang de nye Sikorsky S-61-redningshelikoptere, som hidtil kun havde været brugt til øvelser. Ud over de tre helikoptere, der stod på SAR-vagt (Search and Rescue), samlede Eskadrille 722 besætninger til to helikoptere mere, der hurtigt også blev indsat. Under ledelse af piloten K.V. Willumsen koordinerede man en international indsats med 31 skibe, fly og helikoptere fra flere lande.

På grund af blæsten kunne helikopterne ikke hente folk op direkte fra færgen, men reddede i stedet passagerer fra flåder, både og det åbne hav.

Redningsaktionens succes tilskrives, at så mange sø- og redningsfolk trådte til og reagerede hurtigt, til lands, til vands og i luften.

Et samarbejde mellem 31 skibe fra fem forskellige nationer, fly fra tre og helikoptere fra to lande sikrede, at alle 144 personer om bord blev reddet i land. Ud af dem blev 69 mennesker reddet med helikopter. En passager døde efterfølgende af sine kvæstelser.

Steen Hartov: *S-61-helikopterne fik lidt negativ omtale i dele af pressen lige efter anskaffelsen på grund af tekniske fejl, men det ændrede sig markant med Skagerak. Redningsindsatsen i forbindelse med forliset cementerede S-61-redningshelikopterens værdi, og typen var en velkendt og elsket SAR-helikopter helt frem til 2010, hvor den blev taget ud af*

brug. SAR-rollen varetages i dag af EH-101 Merlin og lejlighedsvis MH-60R Seahawk.

Piratjagt omkring Afrika

Flyvevåbnet deltog aktivt i den internationale indsats mod pirateri ud for Afrikas Horn fra 2008 til 2017, hvor danske skibe og fly havde en vigtig rolle i at beskytte international skibsfart gennem Adenbugten og Det Indiske Ocean.

Et centralt bidrag i piratjagten var indsættelse af et Challenger-fly. Flyet og dets besætning fik rollen som maritimt overvågningsfly, som kunne overvåge store havområder, identificere mistænkelige fartøjer og videregive oplysninger til NATO- og EU-styrker til søs, som kunne gribe ind. Flyet var særligt nyttigt, fordi det med sin radar og sensorer kunne dække enorme afstande og hurtigt skabe overblik over situationen på havet og langs den somaliske kyst, hvor piratlejrene typisk lå.

Lynx-helikopterne og deres besætninger ydede også et stort og værdifuldt bidrag med overvågning og bekæmpelse af pirataktiviteter, herunder ildstøtte til de frømand, der var indsat mod gidseltagere. En kombination af forudseenhed og rettidig omhu på tværs af Flyvevåbnet og Søværnet havde ført til, at Lynx-helikopterne kunne udstyres med tungt maskingevær, og besætningerne var trænet i skydning fra luften, da dansk deltagelse i antipiraterioperationerne blev aktuel. Fra de danske fregatter blev Lynx-helikopteren ofte indsat, da den kunne operere tættere på mistænkelige skibe. Helikopteren blev brugt til rekognoscering, varslings og i

nogle tilfælde direkte kamp. Lynx-helikopteren blev blandt andet brugt til den meget omtalte afhentning af gidslerne Eddy og Søren i 2013.

I nyere tid har Danmark også deltaget i indsatsen i Guinea-bugten, hvor det kom til ildkamp mellem pirater, frømand og besætningen på en MH-60R Seahawk-helikopter.

Steen Hartov: *Indsatsen imod pirateri reducerede pirataktiviteterne ud for Afrikas kyst drastisk, og den blev fulgt op med kapacitetsopbygning af kystnationernes forsvar og kystvagter, så de selv kunne løse opgaven fremadrettet.*

Juleturen til Kandahar og Camp Rhino

Den 11. september 2001 blev verden rystet af terrorangreb mod World Trade Center og Pentagon.

Kort efter angrebene begyndte USA en militær indsats i Afghanistan, og mange lande tilsluttede sig hurtigt den internationale kamp mod terrornetværk.

Den 14. december 2001 blev et forslag godkendt i Folketinget om, at også Danmark skulle bidrage til den amerikanske Operation Enduring Freedom (OEF) i Afghanistan. Med traditioner fra C-130-operationer i Grønland og viden og erfaring fra Balkan deltog en dansk C-130H-fly i de tidlige faser af operationen i perioden 21.-25. december 2001. Opgaven lød på at transportere

et *fact-finding*-hold fra Jægerkorpset fra Bahrain til Kandahar i Afghanistan. Efter Kandahar skulle flyet videre til Jacobabad i Pakistan for at tanke og tilbage til Bahrain.

Da U.S. CENTCOM (Central Command, den amerikanske myndighed, der har ansvaret for en stor del af Mellemøsten) manglede taktisk lufttransport, blev Danmark bedt om at forlænge missionen, så flyet kunne støtte operationerne i Afghanistan i fem dage. I stedet for Bahrain blev den første mission derfor ændret til at ende i Camp Rhino, der var en interimistisk U.S. Marine Corps-base ved et øde fort med en faststampet landingsbane midt i ørkenen syd for Kandahar.

Afsætningen af holdet fra Jægerkorpset i Kandahar gik godt, men landingen på Camp Rhino i kampzonen var en natlanding på en mørklagt grusbane, hvor flyets landingslys af militære sikkerhedshensyn først blev tændt i 50 meters højde. Camp Rhino viste sig at være ubrugelig som base på grund af mangel på brændstof og service til flyet, så der blev i stedet skaffet plads i Pakistan. Herfra fløj C-130'eren OEF-missioner med gods og personel de næste fire nætter, inden flyet tidligt om morgenen den 26. december landede tilbage i Bahrain. Opgaven var løst.

Steen Hartov: *Flyvevåbnet har flyets gode egenskaber og besætningens professionalisme at takke for, at indsatsen lykkedes. Nok så vigtigt har Flyvevåbnet takket være juleturen kunnet trække på en stor erfaringsbank, som har været til nytte, hver gang C-130-flyene efterfølgende har været udsendt til konfliktzoner.*

Beskyttelse af civile i Libyen

Danske F-16-fly blev indsat i Libyen i marts 2011 som en del af den amerikansk-ledede operation Odyssey Dawn, der overgik til den NATO-ledede operation Unified Protector. Formålet var at håndhæve FN's flyveforbudszoner og beskytte civile

Kære kollegaer i Flyvevåbnet

På vegne af det svenske flyvevåben sender jeg mine varmeste lykønskninger i anledning af denne vigtige milepæl.

Det tætte samarbejde mellem vores luftvåben inden for operationer, kapacitetsudvikling, uddannelse og træning har i høj grad styrket vores fælles evne, robusthed og tillid.

Gennem vores partnerskab – og som en del af alliancen og det nordiske luftmagt-koncept – bidrager vi fortsat til sikkerheden og stabiliteten for vores allierede og partnere, samtidig med at vi fremmer faglig dygtighed og varige bånd mellem vores flyvere.

Jeg ser frem til at styrke vores tætte relationer som venner og naboer i de kommende år.

Med den største respekt,

Generalmajor Jonas Wikman
Chef for det svenske flyvevåben

Foto: Louise Levin/Försvarsmakten

Logistikkompagni til Libanon

I 2009 tog Danmark over, da Polen trak sit logistikkompagni hjem fra FN-operationen UNIFIL i Libanon. Fordi Hæren var engageret i flere internationale operationer, fik Flyvevåbnet indledningsvis opgaven. Da Flyvevåbnet ikke har nogen logistikkompagnier i sin organisation, måtte en logistikenhed sættes sammen til lejligheden med personel fra forskellige enheder, suppleret med personel fra Hæren og Søværnet. Flyvevåbnet havde opgaven på de to første hold, hvorefter Hæren kunne fortsætte opgaven med logistik og drift af FN-lejren i Naqoura i bufferzonen i det sydlige Libanon. UNIFIL var desværre udsat for en tragisk arbejdsulykke, da en dansk soldat 9. januar 2010 blev dræbt, fordi hans lastvogn kørte ud over en skrænt på en bjærgningsopgave.

mod Muammar Gaddafis styrker. Danmark reagerede hurtigt og udsendte seks F-16-kampfly til Sigonella-basen på Sicilien. I de første dage fløj de danske fly døgnet rundt og gjorde en stor indsats i det østlige Libyen, hvor Gadaffis styrker var ved at rende oppositionen over ende, inden man kunne etablere

sig i en mere fast operationsrytme. De danske fly var blandt de mest aktive i operationen. I løbet af indsættelsen gennemførte de 600 missioner og kastede 923 bomber mod militære mål – blandt andet Gaddafis styrker, våbenlagre og kommandocentre. Det gjorde Danmark til et af de lande, der forholdsmæssigt ydede det største bidrag til indsatsen.

Som altid blev arbejdshesten C-130 Hercules sat i sving til at understøtte missionen, og besætningen gennemførte en mission til Tripoli, for at danske politikere kunne mødes med oppositionen i Libyen, ligesom en dansk C-130 bidrog med logistisk støtte ved at flyve med prioriterede forsyninger til F-16-enheden. Efterfølgende evakuerede Danmark hårdt sårede civile libyere til Danmark, hvor de kunne få specialiseret medicinsk behandling.

Steen Hartov: *Odyssey Dawn/Unified Protector er den mest intensive operation, som Flyvevåbnets kampfly har deltaget i. De danske kampflypiloter deltog i de mest komplicerede missioner i operationen og blev med deres præcise og afmålte indsats bredt anerkendt for deres kompetencer.*

Batmobilen var bedre end sit rygte

Den 27. januar 2012 blev et Antonov-transportfly med store mængder radarudstyr sendt af sted til Mazar-e Sharif i Afghanistan. Herfra skulle enhedens godt 40 mænd og kvinder

indgå i ISAFs luftoperationer i Afghanistan, hvor opgaven bestod i at overvåge og kontrollere et større tildelt luftrum med luftovervågningsenheden Mobile Air Control Centre (MACC), også populært kaldet Batmobil, fordi radar ofte sammenlignes med flagermusens måde at finde sine mål.

MACC skulle aflaste NATOs flyvende radarstationer, de såkaldte AWACS-fly. Disse var meget dyre i drift og mere afhængige af vejret, end det danske luftoperationscenter. Samtidig var AWACS-flyene udfordret af, at de kun kunne være i luften i begrænset tid.

Udsendelsen mødte en del kritik i medierne. Kritikerne mente, at bidraget ikke var ønsket af NATO, og at radaren alligevel bare ville kigge ind i et bjerg. Kritikken blev dog gjort til skamme, for luftoperationscenteret var både en ønsket og efterspurgt kapacitet. MACC leverede i samarbejde med AWACS-flyene døgnbaseret overvågning og kontrol af luftrummet over det nordlige Afghanistan.

Radarbidraget i Afghanistan endte med at udgøre et stort løft i flyvesikkerheden og den operative effektivitet i området. I det godt halvandet år på posten ydede luftoperationscenteret næsten 11.000 times operativ tid, tilsvarende en opetids-procent på 99,5, og havde over 69.135 timers kontroltid.

I alt var 37.000 missioner i kontakt med luftoperationscenterets kaldesignal GOTHAM i perioden marts 2012 til juni 2013.

Steen Hartov: *Udsendelsen af MACC var et godt eksempel på, at Flyvevåbnets kan yde værdifulde bidrag til luftoperationer med andre kapaciteter end luftfartøjer.*

Afghanistan: Kampen mod terror

Allerede i december 2001 leverede besætningen om bord på et dansk Hercules C130H støtte til både Jægerkorpset og U.S.

Marines. Den såkaldte juletur, som er beskrevet andetsteds her på siderne, blev begyndelsen på et årelangt engagement i Afghanistan.

I september 2002 blev danske F-16-kampfly udsendt til den amerikanske base i Manas i Kirgisistan, hvor de i samarbejde med norske og nederlandske F-16 indgik i Operation Enduring Freedom og blandt andet støttede specialstyrkernes indsats mod Talebans hulekomplekser i Tora Bora-bjergene. Det danske bidrag vendte hjem i oktober 2003 efter at have fløjet 743 missioner.

Under hele Afghanistan-indsatsen spillede C-130 Hercules en stor rolle i det ellers meget ufremkommelige afghanske terræn. Lufttransport af forsyninger og soldater var ofte den eneste sikre løsning på grund af truslen fra vejsidebomber, og C-130-fly blev jævnligt udsendt, mens indsatsen i Afghanistan stod på. Et C-130 fløj således både de allerførste danske soldater til Afghanistan i januar 2002 og de allersidste ud under Operation Alamo – evakueringen af Kabul i august 2021.

I 2014 indsatte Danmark også EH101-helikoptererne i det nordlige Afghanistan, hvor de støttede med troppetransport, forsyninger og medevac (*medical evacuation*) i samarbejde med især tyske helikopterbesætninger. De danske Fennec-helikoptere var også deployeret til Helmand, hvor de især støttede med overvågning i det danske operationsområde, der var hårdt plaget af vejsidebomber.

Steen Hartov: *Samtlige Flyvevåbnets kapaciteter var indsat i Afghanistan. Engagementet sluttede, som det begyndte, nemlig med indsættelse af arbejdshesten C-130 Hercules.*

Krigene i Irak

Stort set alle typer kapaciteter fra Flyvevåbnets har været indsat i Irak ad flere omgange gennem årene. Den mest voldsomme

var, da NATO greb ind over for terrorgruppen ISILs blodige forfølgelse af yazidierne i det nordlige Irak. Ud fra baser i Kuwait og senere Tyrkiet blev danske F-16-fly indsat mod terroristerne og støttede allierede landtropper i intense kampe i blandt andet den irakiske by Mosul. Også EH101, C-130 og Fennec-helikoptere har været i Irak for at støtte med både overvågning og transport under den langvarige internationale indsats for at stabilisere og genopbygge Irak efter Saddam Husseins fald og de efterfølgende interne kampe i landet. Også her blev radardækning og kontrol af luftrummet en vigtig indsats, hvor Danmark både stillede en fysisk radar i Irak og deltog i kontrollen af luftrummet med fighter controllere.

Steen Hartov: *Den danske militære indsats blandt andet i rammen af Operation Inherent Resolve i terrorbekæmpelsen i Irak har været medvirkende til, at fokus nu er på at yde rådgivning i rammen af NATO Mission Iraq, så staten Iraks evne til at tage vare på sikkerheden i landet bliver styrket.* 🛡️

På vegne af det norske flyvevåben vil jeg udtrykke mine varmeste lykønskninger til Flyvevåbnets i anledning af 75-årsjubilæet

Gennem de seneste 75 år har Flyvevåbnets igen og igen vist professionalisme, omstillingsevne og evnen til at håndtere et stadigt mere krævende sikkerhedsmiljø. Vores samarbejde bygger på tillid, gensidig respekt og en fælles vilje til at styrke den operative kapacitet og det kollektive forsvar. Det nordiske luftforsvarssamarbejde har dybe rødder, men er i de senere år rykket markant frem. Jeg er særligt taknemmelig for den støtte, I yder til træningen af norske Seahawk-besætninger – og for det tætte samarbejde omkring uddannelse af ukrainske F-16-piloter i Danmark. Når vi står sammen, står vi stærkere. Sammen bærer vi ansvaret for sikkerhed og stabilitet i Norden og i NATO.

Modtag mine varmeste ønsker i anledning af denne vigtige milepæl – og for Flyvevåbnets fortsatte succes og udvikling.

Generalmajor Øivind Gunnerud
Chef for det norske flyvevåben

Foto: Onar D. Aase, Forsvaret

Politi i luften langs NATOs grænser

Danmark har flere gange deltaget i NATOs Baltic Air Policing siden iværksættelsen i 2004, da Estland, Letland og Litauen blev medlemmer af alliancen. De tre baltiske lande har ikke selv kampfly til at overvåge deres luftrum, og derfor skiftes andre NATO-lande til at stille fly og mandskab til rådighed. Opgaven består i at overvåge og om nødvendigt afvise fremmede fly i området – især russiske militærfly, der ofte flyver tæt på grænsen uden at indsende flyveplan. Island har en lignende ordning, men her har der indtil videre ikke været behov for konstant tilstedeværelse af kampfly.

Kamp, transport og overvågning

Hver flytype har sin egen rolle. Tilsammen giver de Danmark en fleksibel og moderne luftstyrke.

Hercules

Lockheed Martin

Maks. fart	333 km/t.
Motoreffekt	2 x 1.940 hk
Rækkevidde	4.000 km
Længde	34,37 m
Spændvidde	40,41 m
Maks. startvægt	74.389 kg
Besætning	3-7

Moderne udgave af et 70 år gammelt design, der stadig er i produktion.

F-16

General Dynamics / LM

Maks. fart	Mach 2,05
Motoreffekt	23.770 pund tryk
Rækkevidde	2.027 km
Længde	14,52 m
Spændvidde	9,45 m
Maks. startvægt	16.875 kg
Besætning	1-2

Har været i Flyvevåbnet i dobbelt så lang tid som noget andet kampfly

Fennec

Eurocopter

Maks. fart	246 km/t.
Motoreffekt	847 hk
Rækkevidde	648 km
Længde	10,93 m
Spændvidde	10,69 m (rotor)
Maks. startvægt	2.250 kg
Besætning	2

Indkøbt til panserværn og støtter nu Forsvaret, Politiet og Beredskabet.

EH101

AgustaWestland

Maks. fart	309 km/t.
Motoreffekt	3 x 2.160 hk
Rækkevidde	1.389 km
Længde	19,53 m
Spændvidde	18,59 m (rotor)
Maks. startvægt	15.600 kg
Besætning	3-5

Helikopter til eftersøgning og redning. Kan også bruges til transportopgaver.

MFI-17 Supporter

Saab

Maks. fart	285 km/t.
Motoreffekt	200 hk
Rækkevidde	700 km
Længde	7,00 m
Spændvidde	8,85 m
Maks. startvægt	1.200 kg
Besætning	3

Svenskbygget træningsfly. Har gjort tjeneste i Flyvevåbnet i 50 år.

Seahawk

Sikorsky og Lockheed Martin

Maks. fart	333 km/t.
Motoreffekt	2x 1940 hk
Rækkevidde	600 km
Længde	19,8 m
Spændvidde	16,4 m (rotor)
Maks. startvægt	10.669 kg
Besætning	3-4

Alsiddig helikopter til fiskeriinspektion, taktisk støtte til Søværnet og ubådsbekæmpelse.

Challenger

Bombardier Aerospace

Maks. fart	904 km/t.
Motoreffekt	2 x 9.220 pund tryk
Rækkevidde	7.400 km
Længde	20,85 m
Spændvidde	19,61 m
Maks. startvægt	21.882 kg
Besætning	3-5

Civilt fly anvendt til farvandsovervågning, VIP-flyvning og andre myndighedsopgaver.

F-35A

Flyvevåbnets nyeste jagerfly

Anskaffelsen af en erstatning for F-16 har været en langvarig proces. Integrationen er godt i gang, og allerede fra næste år har F-35A fuldstændigt overtaget opgaven med suverænitetshævdelse af det danske luftrum.

Processen omkring anskaffelse af en afløser for F-16 kan spores tilbage til 1997, hvor det blev politisk godkendt, at Forsvaret kunne deltage i den første fase af Joint Strike Fighter-programmet. Der var tale om et industriprojekt finansieret under Erhvervsministeriet.

Selve anskaffelsesprocessen begyndte i 2005, hvor SAAB, Boeing, Eurofighter-konsortiet og Lockheed Martin blev bedt om informationer til brug for en udbudskonkurrence om at levere Danmarks nye kampfly. Det var startskuddet til et langvarigt forløb, som først 11 år senere blev afsluttet med en politisk beslutning om at købe 27 styk F-35A.

Fem år senere, den 7. april 2021, blev den første danske F-35A overdraget til Danmark ved en ceremoni ved Lockheed Martin-fabrikken i USA. De første seks fly blev leveret til Luke Air Force Base i Arizona, hvor de danske piloter omskoles til den nye flytype. I efteråret 2023 kom de fire første fly til deres nye hjemmebase, Flyvestation Skrydstrup i Sønderjylland. Her er Fighter Wing i fuld gang med at opbygge træningsniveau, viden og erfaringer, så F-35A kan overtage de operative opgaver fra F-16. Allerede fra næste år har F-35A fuldstændigt overtaget opgaven med suverænitetshævdelse af det danske luftrum.

Selv om F-16 fortsat er et kapabelt kampfly, mærker man tydeligt generationsforskellen. F-16 er et såkaldt 4. generationskampfly, mens F-35 er et 5. generationskampfly. Forskellen ligger primært i F-35-flyets konstruktion, der gør den svær at opdage på radar (*stealth*), og i flyets avancerede elektroniske udstyr og evne til at fusionere data fra mange kilder til et samlet overblik for piloten. ⚙️

F-35

Lockheed Martin

Maks. fart	Mach 1,6 (1960 km/t.)
Motoreffekt	43.000 pund tryk
Rækkevidde	2.500 km
Længde	15,70 m
Spændvidde	15,64 m
Maks. startvægt	31.751 kg
Besætning	1

At flyve F-35

Jagerpiloten MON var første danske pilot, der fløj et dansk F-35-fly. Han har fløjet over 30 forskellige flytyper som testpilot med mere end 2.000 timer i F-16 og har derfor et godt grundlag for at kunne sammenligne de to flytyper.

”Første gang jeg stod ved en F-35, virkede den stor og kantet i sammenligning med F-16, men samtidig også meget potent. Den flyver lige så godt som F-16, men er mere stabil. Den er overraskende manøvreduktig – hurtig og agil – ligesom F-16. Der findes ingen tosædet udgave af F-35, så første gang jeg fløj den, gik jeg solo med det samme. Det var intet problem, for simulatoren er virkelig god og meget naturtro. Jeg følte mig godt forberedt. Simulatoren er også imponerende til træning af mere avancerede missioner, selv om den selvfølgelig er lidt ’syntetisk’ i forhold til virkeligheden. F-35-flyets sensorer giver et kæmpe overblik, som næsten kan virke overvældende i begyndelsen. Man ser alt det, som man var uvidende om i F-16. Det er som at gå fra at kigge gennem et sugerør til at se på widescreen. Det kræver et højt træningsniveau både at lære at bruge det og at vedligeholde niveauet. På F-16 var vi afhængige af støtte fra andre mere moderne fly, men nu er det os, der er i centrum og kan dele ud af informationerne. Vi er virkelig kommet i Superligaen og er blandt de bedste i både forsvar og angreb.”

17.08.
2025

**NØDHJÆLP
TIL GAZA**

Scan koden og læs mere på www.forsvaret.dk

NATIONAL ADVANCED
SURFACE-TO-AIR MISSILE SYSTEM

NASAMS

Systemet anvender missiler af typen

→ **AIM-120 AMRAAM,**
AMRAAM EXTENDED
RANGE (ER) OG AIM-
9X-2 (SIDEWINDER)

13
LANDE BRUGER NASAMS

OVER **91** PROCENT SUCCESRATE
OPNÅET I FORBINDELSE MED OMKRING
250 TESTAFSKYDNINGER

AFFYRINGSRAMPER:

Affyringsramper kan placeres
over **20 kilometer** fra kontrolenheden

72 MÅL

KAN ENGAGERES SAMTIDIGT AF SYSTEMET

NETVÆRK

Kan kobles i netværk,
så flere enheder tilsammen
dækker store områder

**NASAMS
VERSION 3**

ER OPERATIV MANGE
STEDER, MENS VERSION
4 ER UNDER UDRULNING

MERE END

140.000

TIMER KONTINUERLIGE MISSIONER

((KAN NEDSKYDE FLY,
HELIKOPTERE, DRONER
OG KRYDSERMISSILER))

Kongsberg

NASAMS ER ET NORSK LUFTFORSVARSSYSTEM UDVIKLET
I 1990'ERNE AF KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE I
SAMARBEJDE MED AMERIKANSKE RAYTHEON

FEATURE

LUFT-FORSVAR

DANMARKS

NYE SKJOLD

Missiltrusler, droner og krig i Europa har sat fart på genopbygningen af Danmarks jordbaserede luftforsvar. Med implementering af det norsk-lejede NASAMS er Danmark gået i gang med at etablere et skjold på jorden – og bygger på rekordtid en ny militærenhed på Flyvestation Skalsstrup.

På radarbilledet dukker to ukendte objekter op. De identificerer sig ikke og sender ingen signaler. Analysen er hurtig og entydig: Krydsermissiler, affyret fra en fjendtlig ubåd og på kurs direkte mod Storebæltsbroen – en af Danmarks vigtigste infrastrukturelle livsnerver.

Krydsermissiler drives af jetmotorer, der giver dem både lang rækkevidde og evnen til at flyve hurtigt i lav højde, hvilket gør dem svære at opdage. Selv om scenariet er opdigtet, så er denne type trussel netop en af årsagerne til, at Danmark er godt i gang med at genetablere et jordbaseret luftforsvar. Kampfly som F-35 kan godt bekæmpe krydsermissiler – men med anskaffelsen af det norske jordbaserede luftforsvarssystem NASAMS får Flyvevåbnet og dermed Danmark mulighed for beskyttelse fra jorden.

”Jordbaserede luftforsvarssystemer kan supplere vores kampfly og samtidig sikre et konstant luftforsvar. Hvis denne opgave skulle varetages af fly alene, ville det trække rigtig mange ressourcer ud af vores flyvende enheder,” siger major Per Svarre, der er chef for Operations Group i Air Defence Wing.

Et skjold med norsk DNA

NASAMS opstilles på Flyvestation Skalsstrup omkring årskiftet 2025-26, og dermed får Danmark for første gang i to årtier igen et jordbaseret luftforsvar. Systemet er norskudviklet, afprøvet i NATO-sammenhæng og allerede i brug i Ukraine. For Flyvevåbnet markerer det både en teknologisk og organisatorisk nyskabelse – og begyndelsen på en helt ny arbejdsplads, nemlig Air Defence Wing.

Danmark har været uden jordbaseret luftforsvar siden HAWK-systemet blev udfaset i 2005. Men den sikkerhedspolitiske situation har ændret sig markant siden da.

”Verden har ændret sig de seneste år. Krigen i Ukraine har tydeliggjort behovet for konstant at kunne beskytte kritiske områder. Jordbaseret luftforsvar er afgørende, fordi der findes trusler, som vores fly ikke kan modgå – for eksempel ballistiske missiler,” siger Per Svarre.

Hvor fly kun kan patruljere i kortere perioder, kan jordbaserede enheder nemmere yde en vedvarende beskyttelse. De kan placeres strategisk omkring byer, kritisk infrastruktur eller militære baser – og dermed udgøre et stabilt skjold mod trusler fra luften. NASAMS (National Advanced Surface-to-Air Missile System) er et af de mest udbredte og gennemtestede kort- til mellemdistancebaserede luftforsvarssystemer på markedet. Systemet er i operativ tjeneste hos 13 nationer, herunder som fast del af luftforsvaret af Washington D.C. samt i den aktuelle ukrainske forsvarsindsats.

”Det helt essentielle var, at NASAMS kunne leveres hurtigst. Vi står i en situation, hvor hastighed er altafgørende. Samtidig er det en fordel, at vi arbejder med et norsk system. Vi har et kulturfællesskab med Norge, og vi har tidligere samarbejdet om HAWK-systemet. Den slags tætte relationer betyder meget, når man skal rykke hurtigt,” siger major Per Svarre.

Systemet anvender primært AIM-120 AMRAAM som standardmissiler, suppleret af AMRAAM Extended Range (ER) for længere rækkevidde og AIM-9X-2 (populært kaldet Sidewinder) til kortdistancebekæmpelse. NASAMS kan afskyde alle tre varianter fra samme affyringsrampe samtidig. AMRAAM- og AIM-9X-2-missiler kan bruges af både kampfly og NASAMS, hvilket giver logistiske fordele og øger fleksibiliteten i enhedernes våbenintegration.

I praksis betyder det, at flere missilsystemer kan sammenkobles i et hurtigt datanetværk, hvilket muliggør samtidige engagementer med minimal latenstid. Dette øger systemets robusthed, og gør det muligt at dække store geografiske områder med spredte enheder – ofte med mange kilometer mellem radar, affyringsramper og kommandopost.

”NASAMS er udviklet til at fungere i et

NASAMS

Et NASAMS-system på fire unit-niveau indeholder:

En kommandopost:
Fire Distribution Center (FDC)

AN/MPQ-64 Sentinel 3D-radar
til måludpejning og sporing

Passivt elektro-optisk/infrarødt
sensorsystem

Flere affyringsenheder med missiler
af forskellige typer

»Vi har brug for at få ting gjort – og gerne i rekordfart. Da de første folk ankom, lykkedes det på tre dage at rydde kontorer, flytte vægge, male og bestille møbler. Det var kun muligt, fordi alle trak i samme retning. Den ånd og mentalitet er det, vi bygger Air Defence Wing op omkring.«

Oberst Jan Toft

Chef for Air Defence Wing

Major Per Svarre,
Chef for Operations Group i Air Defence Wing.

netværk, hvor flere enheder kan kobles sammen og dække store områder. Det betyder, at vi kan skabe et lagdelt luftforsvar, som kan håndtere alt fra droner til krydsermissiler,” siger Per Svarre.

Internationalt samarbejde om uddannelse

Med systemet følger en omfattende uddannelsesopgave. For at NASAMS kan fungere i praksis, kræver det en bred vifte af specialister, som uddannes i samarbejde med det norske forsvar.

Nogle bliver uddannet til at sidde i kontrolvognene og operere systemet i selve kampindsatsen, mens andre fokuserer på vedligeholdelse og reparation af det tekniske udstyr. Dertil kommer personale i launcher-sektionen, hvor affyringsramper og missiler håndteres.

”Uddannelsen er helhedsorienteret og dækker hele systemet, fordi Danmark ikke har haft en eksisterende kapacitet at bygge videre på. Vi uddanner derfor personale til alle aspekter af at betjene systemerne,” siger Per Svarre.

De første officerer er netop nu i gang med uddannelsen gennem en såkaldt mentorordning. Det betyder, at de bliver specialiseret inden for hvert deres felt og derefter skal være med til at videreuddanne deres kommende kollegaer. ✚

NASAMS kan afskyde alle tre varianter fra samme affyringsrampe samtidig.

58 MILLIARDER

Danmark investerer i nye mellem- og langtrækkende jordbaserede luftforsvarssystemer fra europæiske producenter. Aftalen blev indgået i forsvarsforligskredsen midt i september.

For at styrke Danmarks forsvar de kommende år oprustes der med en række nye luftforsvarssystemer. Regeringen og partierne bag forsvarsforliget meldte den 12. september 2025 ud, at Forsvaret indkøber otte systemer for i alt 58 milliarder kroner.

Med etableringen af Air Defence Wing i marts 2025 skabte Forsvaret rammen for de investeringer, der skal foretages i luft- og missilforsvar. Våbensystemerne anskaffes gradvist, og det første – det norskproducerede NASAMS – bliver leveret omkring årsskiftet. Systemerne skal bidrage til at beskytte civilbefolkning, militære mål samt kritisk infrastruktur mod trusler fra luften.

Til det langtrækkende forsvar er valgt det fransk-italiensk producerede SAMP/T NG, mens det norske NASAMS, det tyske IRIS-T SLM og det franske VL MICA er købt ind som mellemrækkende luftforsvar. Valget er truffet på baggrund af en samlet vurdering af operative, økonomiske og strategiske hensyn.

”Investeringen betyder, at Danmark ikke blot beskytter sit eget territorium, men også aktivt understøtter NATOs fælles luft- og missilforsvar, hvilket styrker Europas sikkerhed,” siger major Per Svarre, der er chef for Operations Group i Air Defence Wing.

Aldrig før har en dansk regering investeret så stort et beløb hverken i luftforsvar eller i Forsvaret i det hele taget. Dermed er der tale om Danmarks største våbenindkøb nogensinde. ✚

FRA MARK TIL MILITÆRENHED

Kører man i dag forbi flyvestationen nær Roskilde, møder man et nyt skilt med teksten Air Defence Wing. Siden marts har en voksende stab arbejdet intenst på at genetablere Danmarks jordbaserede luftforsvar – og arbejdet er foregået med supersonisk hastighed.

I forbindelse med sparerunder i 2010'erne blev dele af Flyvestation Skalstrup tømt og sat til salg. Området, der tidligere husede det jordbaserede luftforsvar HAWK, var for få år siden mest kendt for at være covid-19-testcenter. I marts kom Flyvestation Skalstrup til ære og værdighed igen – nu som Air Defence Wing.

Siden er antallet af medarbejdere mangedoblet, og i løbet af 2026 vil arbejdspladsen vokse betydeligt mere og rumme flere våbensystemer. Flyvevåbnets nye wing er skudt af sted med supersonisk hastighed, og arbejdet med at etablere den nye garnison er første skridt, før NASAMS ankommer i slutningen af 2025.

En af dem, der har været med helt fra begyndelsen, er oberstløjtnant Merete Strømberg, chef for Support Group.

”Da vi startede, stod vi i princippet på en mark og skulle bygge noget op helt fra bunden. Det har været både en gave og til tider rigtig svært at være i. Vi kan selv skabe rammerne, men vi skal også sikre, at vi spiller tæt sammen med resten af Forsvaret,” siger hun.

Support Group fungerer som fundamentet for hele organisationen. En del af de jobs er allerede besat, men der mangler stadig mange folk til at løfte opgaven og sikre, at Air Defence Wing bliver en succes.

”Vi skal bruge folk til alt fra bevogtning og *host nation* til kvalitetssikring, økonomi og forvaltning. Kort sagt, alt det, der får Air Defence Wing til at fungere,” siger hun.

Når tempoet presser fagligheden

Den høje hastighed i opbygningen har haft sine udfordringer og sat både systemer, rutiner og mennesker under pres. Når alt skal rulle fremad i et sådan tempo, bliver der truffet mange beslutninger på kort tid.

”Jeg har arbejdet meget med at finde balancen mellem fart og ordentlighed. Alt skal ske på rekordtid, men samtidig skal vi følge de procedurer og standarder, som Forsvaret normalt arbejder ud fra. Det udfordrer faglig-

heden, når man gerne vil levere 12-taller, men i praksis må acceptere 4-og 02-taller undervejs,” siger Merete Strømberg.

Hun fortæller, at det nogle dage kan føles som at skulle svømme i virkelig oprørt hav – og stadig holde overblikket. Alligevel er det netop viljen og engagementet, der driver hende og teamet fremad.

”Det er virkelig vigtigt for mig, at det her bliver en succes. Derfor har jeg været nødt til at være ærlig over for mig selv om, hvad der kan lade sig gøre, og så arbejde benhårdt med det.”

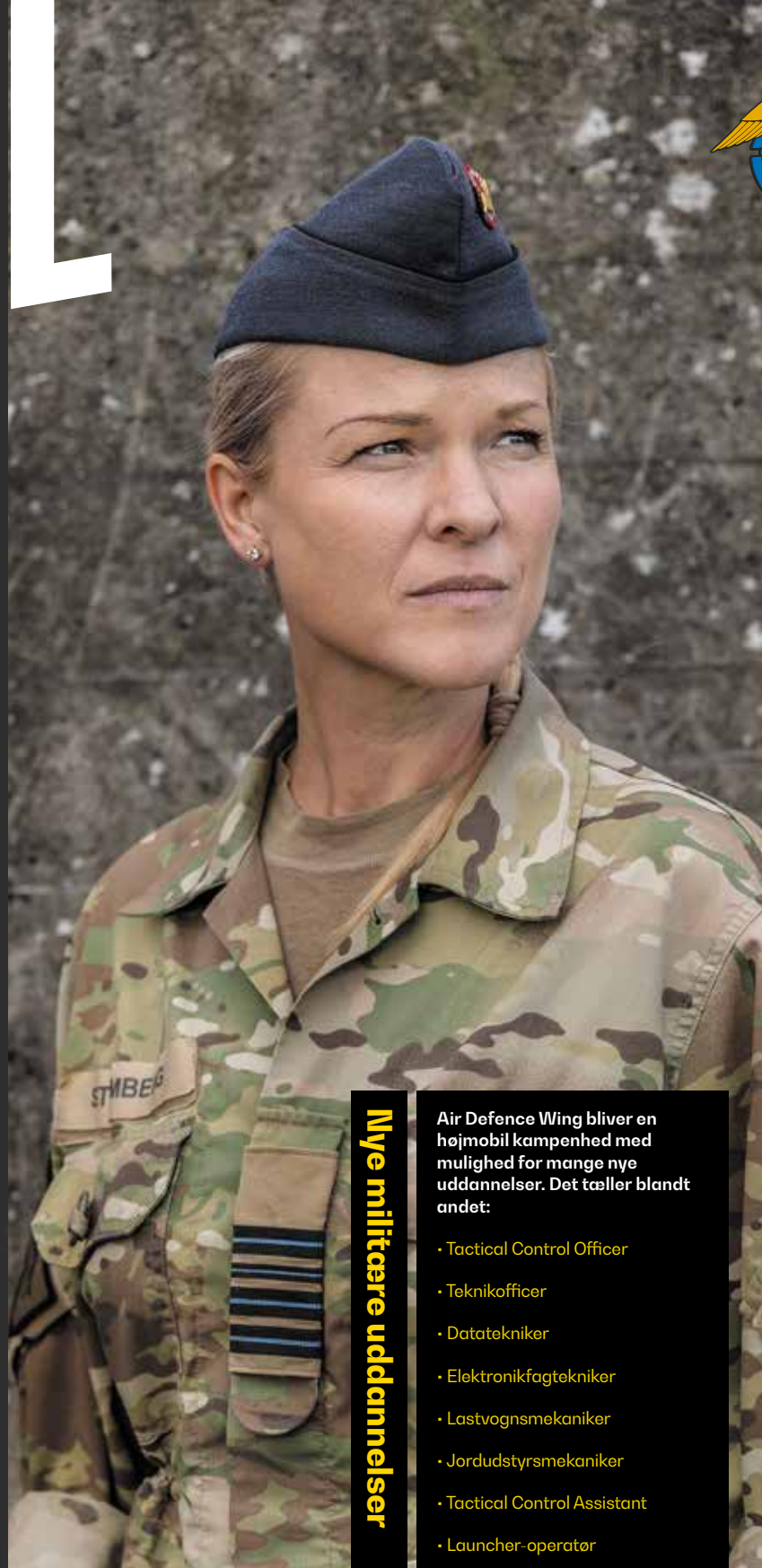
Nye jobmuligheder i Flyvevåbnet

For flyverkonstabel Karen kom jobbet i Air Defence Wing næsten som en overraskelse. Hun havde egentlig søgt en stilling i Karup, men blev i stedet ringet op og tilbudt en plads i Skalstrup – allerede før enheden overhovedet var på plads. I dag arbejder hun i Support Group og er en del af det store hold, som lægger fundamentet for det jordbaserede luftforsvar.

Karen har aftjent sin værnepligt i Flyvevåbnet og har siden videreuddannet sig inden for sit speciale. Før hun blev en del af Flyvevåbnet, boede hun en årrække i udlandet, hvor hun blev uddannet som politibetjent. Den erfaring og de kompetencer vil hun gerne bygge videre på i Skalstrup.

”Alt skal skabes fra bunden, og det betyder, at vi kan præge kulturen og værdierne sammen. I Air Defence Wing er der fokus på udvikling, uddannelse og på, at alle får lov til at prøve kræfter med nye opgaver. Man stagnerer ikke her,” siger hun.

Ved Air Defence Wing oplever hun, at alle arbejder hårdt og trækker i samme retning,

Nye militære uddannelser

Air Defence Wing bliver en højmobilt kampenhed med mulighed for mange nye uddannelser. Det tæller blandt andet:

- Tactical Control Officer
- Teknikofficer
- Datatekniker
- Elektronikfagtekniker
- Lastvogsmekaniker
- Jordudstyrmekaniker
- Tactical Control Assistant
- Launcher-operatør
- Kommunikation og LINK-operatør
- Combat Support Assitant

Alle stillinger ved Air Defence Wing bliver slået op på siden ”Job i Forsvaret”

Air Defence Wing etableres på samme måde som Flyvevåbnets generelle wing-struktur med tre grupper:

- Support Group (støtte og administration)
- Operations Group (operationer)
- Logistics Group (logistik og vedligeholdelse)

og det er netop det, hun gerne ville være en del af, da hun startede.

”Det at få lov til at være med, når et jordbaseret luftforsvar vender tilbage til Danmark, det sker kun én gang i ens karriere. Det er stort at få lov til at opleve, og jeg synes, det er fedt at mærke de muligheder, som det giver,” siger Karen.

Fremtiden: Et lagdelt luftforsvar

NASAMS bliver kun første skridt. Danmark planlægger at anskaffe både langtrækkende og kort-/mellemrækkende jordbaserede systemer i de kommende år.

For Danmark betyder det ikke blot en ny militær kapacitet, men også et styrket bidrag til NATO. For medarbejderne i Forsvaret betyder det en sjælden mulighed for at være med helt fra begyndelsen, når en ny kapacitet og en ny organisation tager form.

Merete Strømberg ser især frem til tiden omkring årsskiftet, hvor NASAMS skal stå klar:

”Det er helt afgørende, at Air Defence Wing ikke bliver flaskehalsen. Vi arbejder hårdt på at få hele Air Defence Wing til at lykkes, så systemet kan blive operativt. Og så vil jeg samtidig sikre, at vi fastholder gejsten og gør stedet til et fedt sted at være.”

Hun peger samtidig på, at arbejdet ikke blot handler om at få systemet op at stå, men også om at skabe en kultur og en organisation, der kan løfte opgaven på lang sigt.

Hun understreger, hvorfor det haster: ”Erfaringerne fra Ukraine understreger, hvor stor en forskel jordbaserede luftforsvar kan gøre. Vores opgave er enormt vigtig. Vi skal hæve prisen for enhver fjende, der kunne finde på at skabe uro i Danmark. Målet er, at Danmark og NATO står så stærkt, at det ganske enkelt ikke kan betale sig at angribe,” siger hun.

Dermed bliver den nye kapacitet ikke kun et spørgsmål om teknologi, men også om afskrækkelse og tryghed for Danmark og alliancen som helhed. Vigtigheden af hastigheden i projektet er konstant tilstedeværende i alt, hvad Merete Strømberg siger og gør.

”Jordbaseret luftforsvar er et rent defensivt våben. Selv om det ikke kan sikre, at vi vinder, så kan det sikre, at vi ikke taber.” ✨

Bag fjendens linjer

Sommerens spektakulære specialoperationer i Rusland og Iran har skabt fokus på en ellers meget hemmelig militær disciplin. En hvidbog skrevet af Specialoperationskommandoen (SOKOM) opfordrer til, at Danmark i endnu højere grad indtænker specialoperationer som en del af afskrækkelse og som respons på uforudsete hændelser. Måske lidt overraskende mener SOKOM, at Danmark kan udføre specialoperationer uden at udsende så meget som en frømand eller en jæger.

Da ukrainske soldater i juni dybt inde bag fjendens linjer åbnede deres lastbiler og gav 117 angrebsdroner luft under vingerne, satte de ikke bare en kæp i hjulet på russernes evne til at sende flybårne missiler mod Kyiv. De kastede også benzin på bålet til idéer, der allerede havde glødet hos specialoperationsfolk rundt omkring i verden. Således også i Danmark, hvor Specialoperationskommandoen (SOKOM) i december udgav en hvidbog – en vejledende eller ligefrem anbefalende rapport – der foreslår et øget brug af det, man overordnet kan kalde kreative nålestiksoperationer. Siden hvidbogen udkom, har blandt andet ovennævnte aktion i Rusland og også Israels velstrukturerede angreb på Iran sat nye standarder for Special Operations Forces – i daglig tale kaldet SOF'er.

”Begge disse operationer har krævet selvstændigt tænkende folk bag fjendens linjer, hvilket er præcis det, operatører fra Jægerkorpsen og Frømandskorpsen er uddannet til. Helt overordnet kan man tilføje, at det er operationer, der er præget af en utrolig kreativitet og evnen til at gøre det uventede,” siger vicechef i SOKOM, oberst Nicolai Stahlfest Møller, og tilføjer:

”Det kan godt være, at de færdigheder, der kræves for at færdes bag fjendens linjer, ligger ovre i operatørsegmentet. Men det betyder ikke, at resten af de folk, vi har ansat i korpsene, ikke også har masser af opgaver. De sidder bare et andet sted og leverer støtte til de mennesker, vi om nødvendigt må indsætte for at komme dybt ind bag fjendens linjer.”

Strategisk brug af SOF'er

Inspireret af erfaringer fra Ukraine, hvor både han og operatører fra Jægerkorpsen og Frømandskorpsen har mødt og knyttet bånd med deres SOF-kolleger, forsøger han og resten af SOKOM i hvidbogen at gøre opmærksom på de mange muligheder, der ligger i at bruge SOF'er mere strategisk til at imødegå for eksempel hybride trusler eller til at imødegå trusler allerede i deres vorden.

Hvidbogens målgruppe er såvel beslutningstagere (politiske og militære) og de andre værn. Bogen er frit tilgængelig på intranettet, og det er helt bevidst, siger Nicolai Stahlfest Møller.

”Formålet med bogen er at give et billede af, hvad man kan bruge specialoperationsstyrker til i et lettere tilgængeligt og ikke-klassificeret sprog. Vi vil gerne bruge bogen til at være *lidt* mere synlige og understrege, at vi ikke konkurrerer med værne, men derimod kan levere anderledes løsninger i supplement til værnene, eller hvor værnene ikke kan levere effekter.”

I hvidbogen foreslås blandt andet at anvende specialoperationer aktivt og strategisk til blandt andet at ”afskrække mod krig og, hvis det mislykkes, at udkæmpe krig.”

Ét eksempel ifølge Nicolai Stahlfest Møller er Danmarks stræder, som er af stor strategisk betydning. Det er en væsentlig opgave for det danske forsvar at holde stræderne åbne og om nødvendigt holde russisk militær væk. Det kan SOKOM hjælpe

Mere SOF-kampkraft

Frømandskorpsen og Jægerkorpsen styrkes markant ved tilførsel af midler til yderligere operative *squadrons*. I praksis betyder det, at de nye *squadrons* kun er fokuseret på operative opgaver fremover. Andre opgaver som for eksempel uddannelse af nye jægere og frømand og støtte til andre af Forsvarets uddannelser holdes i andre dele af korpsene. ”Opbygningen af yderligere operative *squadrons* i Jægerkorpsen og Frømandskorpsen giver os mere dybde, bredde og specialiseret kampkraft – og dermed endnu bedre muligheder for at løse komplekse opgaver på såvel taktisk, operativt og militærstrategisk niveau. Det er et vigtigt skridt i den samlede oprustning af dansk forsvar,” siger forsvarschef Michael W. Hyltegaard.

med, mener obersten. Og meget gerne i samarbejde med amerikanerne.

”Vi har en fælles interesse her. Vi har i forvejen et godt samarbejde med amerikanske specialoperationsfolk på det arktiske område, og det kunne vi også have i Østersøområdet, hvor amerikanerne kan bidrage med en masse teknisk knowhow, og vi har det lokale kendskab.

En øget tilstedeværelse af amerikanske og danske SOF’er

kan have en klar afskrækkende virkning,”

mener

Nicolai Stahlfest Møller, der i øvrigt forudser, at SOKOM i højere grad vil møde krav om at bidrage til den samlede overvågning af, hvad der foregår i hele kongerigets område.

”Det vil ikke være noget, vi går ud og løser selvstændigt, fordi der allerede er meget kompetente myndigheder, der løser den opgave.

Men en gang imellem har du brug for anderledes værktøjer,” siger han uden at ville uddybe præcis, hvilke værktøjer der kan være tale om.

I hvidbogen foreslås dog at bruge specialoperationskapaciteten som ”strategisk chokrespons til at skabe ro til genopbygning af Forsvaret eller til at skaffe tid til klargøring af de konventionelle styrker, som har robustheden til lang tids indsættelse.”

Dette kunne ifølge vicechefen også være i områder, der ikke umiddelbart er en del af den nuværende primære opgave, som er forsvaret af hele kongeriget, men som er vigtige for at bevare evnen til at udsende substantielle styrkebidrag uden for nærområdet.

Han ser Specialoperationskommandoen bidrage i kampen mod for eksempel cyberkriminalitet, informations- og vildledningskampagner, brug af militære kapaciteter, terror, strategisk brug af flygtningestrømme, forstyrrelser af samfundsfunktioner og angreb på kritisk infrastruktur.

Preventive operations

Nicolai Stahlfest Møller er helt med på, at enhver militær operation kræver politisk mandat. Han er også klar over, at der historisk i Danmark – i modsætning til i for eksempel USA og England og i særdeleshed Ukraine efter Ruslands invasion – ikke har været tradition for at bruge spionage eller speciale-

operationsfolk til forebyggende operationer. Det, amerikanerne kalder *preventive operations* eller ligefrem *preventive strikes*.

Han mener dog uden at ville nævne specifikke eksempler, at det er noget, SOKOM bør forberede sig på.

”Det er rigtigt, at der historisk set i Danmark ikke har været den store risikovillighed i forhold til brug af specialoperationer. Men hvis vi ser på det sikkerhedspolitiske landskab bare de seneste 10 år, er der foretaget rigtig mange beslutninger – mere eller mindre henover natten. Den røde linje, i forhold til hvordan vi støtter Ukraine, har flyttet sig betragteligt, siden jeg selv i min tid i Operationsstaben havde ansvaret for den første Ukraine-støtteplan i efteråret 2022. Dengang tror jeg, det havde været utænkeligt at gøre som i dag, hvor vi direkte booster Ukraines forsvarsindustri og har et samarbejde om fremstilling af dødbringende våben,” siger Nicolai Stahlfest Møller. Han mener derfor, at det vil være rettidig omhu at forberede sig på, at Danmark vil kunne komme under pres på en eller anden måde. Det kunne være i form af for eksempel cyberangreb eller andre angreb på kritisk infrastruktur. Eller hvis der sidder nogle danskere i et land, hvor tingene er brudt sammen, og de har brug for hjælp.

OPERATION SPIDER’S WEB

Dato: 1. juni 2025

Formål: Kyiv havde i årevis lidt under russernes missilangreb. For at mindske presset på det ukrainske luftforsvar, var opgaven at ødelægge russiske bombefly for dermed at begrænse russernes kapacitet til fremførelse af flybårne missiler.

Operationen: Tre-fire luftbaser, den ene hele 4.300 kilometer fra den ukrainske grænse, blev 1. juni 2025 angrebet – samtidig. Værst ramt var luftbasen i Belaya, hvor fire styk Tu-22M3-bombefly og tre styk Tu-95MS-bombefly blev ødelagt. Desuden blev et Tu-95MS-bombefly beskadiget. I alt mistede russerne over 40 strategiske bombefly til en værdi af cirka 7.000.000.000 dollar. Ukrainerne selv har ikke været nærige med at fortælle om operationen, og visse oplysninger skal tages med et gran salt. Men én ting er sikkert: Operation Spider’s Web er en klassisk specialoperation. Allerede under anden verdenskrig kørte soldater fra hvad, der skulle blive det britiske Special Air Service, bag fjendens linjer i Nordafrika for i ly af mørket at ødelægge tyskeres fly, mens de stod på jorden. Forskellen er, at ukrainerne ikke selv var til stede under deres angreb. Arbejdet var udliciteret til – ifølge ukrainerne – 117 FPV-droner (*first person view*) styret af et stykke hyldevare-autopilot-software ved navn ArduPilot. Ukrainerne havde forinden trænet softwaren på tilsvarende bombefly, som russerne havde taget ud af operativ tjeneste og anbragt på museer. Dronerne kunne dermed fuldstændig autonomt angribe de strategiske bombeflys svageste steder. Dronerne var kort før angrebet kørt ind bag fjendens linjer i lastbiler, hvis tag blev løftet ved hjælp af fjernstyring. Dermed blev dronerne sluppet løs. Ifølge ukrainerne selv tog det et år, seks måneder og ni dage at forberede Operation Spider’s Web.

Resultat: Da de ukrainske operatører end ikke var i Rusland, da de foretog deres angreb, var de ikke i fare for at blive fanget, og ukrainerne mistede dermed slet ingen folk. Russerne mistede ifølge flere kilder 34 procent af deres evne til at sende deres langtrækkende missiler mod Ukraine.

Nicolai Stahlfest Møller
Oberst
Vicechef, Specialoperationskommandoen

Nicolai Stahlfest Møller: ”Ukraine har gennemført utrolig mange specialoperationer bag fjendens linjer. I sommeren 2022 eller 2023 lykkedes en lille gruppe ukrainere med at trænge hele vejen gennem Hviderusland, næsten hele op til Østersøen. Partruljen slap stort set helskindet hjem. I Operation Spider’s Web til gengæld har de helt sikkert benyttet sig af russiske partnere. Det man med et lidt negativt ladet ord kan kalde proxy. Det må være nogle lokale, som man har fået til at hjælpe dem derinde. Det er i hvert fald min antagelse, når jeg læser de kilder, der er åbent tilgængelige. Det inspirerende for mig er kombinationen af omfattende brug af teknologi kombineret med en eller anden form for brug af lokal partner eller proxy. Nærmest ligegyldigt, hvor dygtige operatører man har, vil man i sådan et tilfælde være afhængig af en eller anden form for lokal kontakt. Selv for ukrainere eller baltre er det meget svært at mestre både sprog og kultur 100 procent i Rusland. Jeg vil mene, at en stor del af forberedelsen er gået med at lave aftaler med lokale partnere.”

”Vi er nødt til at være klar, hvis telefonen ringer. Hvis vi skal til at tænke nye tanker om, hvordan vi udfører vores arbejde, hjælper det ikke noget, at vi først begynder på det, når der bliver kaldt på os,” siger vicechefen.

Partnere bag fjendens linjer

Han finder inspiration i ukrainernes Operation Spider’s Web, israelernes Operation Rising Lion og for den sags skyld også Hamas’ angreb på Israel 7. oktober 2023. At sidstnævnte kan kategoriseres som en terroraktion er ikke så interessant for, hvordan man med militære brillen studerer angrebet.

”Det indeholder helt klart elementer af specialoperation. Der er elementer i alle tre operationer, som vi kan bruge til inspiration til vores videre tankevirksomhed. Vi kommer aldrig til at kopiere en aktion én til én, for så er der ikke noget overraskende ved det, vi selv laver,” konstaterer han.

Hvor Hamas’ angreb på Israel benytter sig af forholdsvis simple redskaber, er både det ukrainske og det israelske angreb noget af det mest avancerede og højteknologiske, Nicolai Stahlfest Møller har set. For alle eksemplernes vedkommende gælder det, at forberedelsestiden har været så lang, at den angribende part har haft tid til at alliere sig med partnere bag fjendens linjer.

Det handler derfor om at have så mange partnerskaber med personer i andre lande eller på anden måde forberede os.

”Når vi laver det, vi kalder *military assistance* eller kapacitetsopbygning, som SOKOM for eksempel lige nu gør i Ghana, er det jo ikke noget, vi gør for at være flinke. Vi gør det også for at få nye venner eller vedligeholde gamle partnerskaber,” siger Nicolai Stahlfest Møller og fortsætter:

”Vi kan også sagtens lære endnu mere af ukrainerne, der, det er i hvert fald mit indtryk, altid begynder med at spørge sig selv: I hvor høj grad kan opgaven løses ved hjælp af ubemandede systemer.”

Hvor jagersoldater og frømand under den kolde krig skulle kunne indsættes langt bag fjendens linjer, ser vicechefen store perspektiver i samarbejde med Flyvevåbnet og især langtrækkende droner og F-35 som multidomænekapacitet. Netop F-35 og operatører bag fjendens linjer spillede en gigantisk rolle i den israelske Operation Rising Lion i forhold til samarbejde om måludpegning. Noget tilsvarende ser han også ske, i takt med at Søværnet går i gang med at anskaffe de kapaciteter, der allerede er politisk besluttet.

”Kan vi levere måldata til dem? Kan de indsamle informationer, som vi skal give videre til nogle andre lande, der kan foretage et cyberangreb?”, spørger han retorisk.

Andet og mere end jægere og frøer

Grundlæggende mener Nicolai Stahlfest Møller, at det bedste, man kan bruge specialoperationsfolk til, er evnen til at tænke anderledes for dermed at skabe stor effekt med mindst muligt fodaftryk. Eller som det beskrives i hvidbogen ”evnen til kreativ opgaveløsning og til at handle anderledes, innovativt, antisystemisk, netværksbaseret og samtænkt i hybride og komplekse miljøer.”

OPERATION RISING LION

Dato: 13.-16. juni 2025

Formål: At ødelægge både Irans atomvåbenprogram og ballistiske missilprogram ved at svække det iranske luftforsvar og landets militære ledelse på én gang.

Operationen: Planlægning af Operation Rising Lion havde været i gang i årevis. Udførelsen i månedsvis. Blandt nøgleelementerne var israelske specialoperationssoldater og/eller den israelske efterretningstjeneste Mossad, der i månedsvis arbejdede på at lokalisere Irans luftforsvar blandt andet i form af radarer, kontrolstationer og jord til luft-missiler. Da operationen begyndte natten mellem 12. juni og 13. juni 2025, banede de israelske folk bag fjendens linjer vejen for det omfangsrige luftangreb ved hjælp af sabotage, droneangreb og formentlig også cyberangreb. Derefter hjalp de til med at udpege mål i form af resterne af det jordbaserede luftforsvar samt selvfølgelig de primære mål, atomvåbenfabrikken i Natanz og missilbrønde til langtrækkende missiler. I de kommende dage angreb omkring 200 israelske fly cirka 100 mål i hele Iran. For yderligere at stække Irans evne til hurtigt at gengælde angrebet og sende missiler mod Israel var den øverstkommanderende for den islamiske revolutionsgarde, Hossein Salami, stabschef Mohammed Bagheri og andre højtstående militærfolk samt fremtrædende atomforskere blandt målene.

Resultat: Delmålet, nemlig svækkelsen af Irans lyst og evne til modangreb, lykkedes over al forventning. Irans angreb var begrænset til omkring 100 droner (tidligere iranske droneangreb havde talt over 200) og få langtrækkende missiler, der i overvejende grad blev skudt ned. Dog var der enkelte nedslag enten i form af hele missiler eller rester af nedskudte missiler. Ét boligområde i Haifa blev nærmest fuldstændig pulveriseret dog tilsyneladende uden dræbte til følge. Israels angreb på Irans atomvåbenproduktion blev fulgt op den 22. juni. Målet var tre installationer i Fordow, Isfahan og Natanz. Amerikanerne smed blandt andet 14 styk Guided Bomb Unit Massive Ordnance Penetrator kendt som "bunker buster"-bomber.

Nicolai Stahlfest Møller

Oberst
Vicechef, Specialoperationskommandoen

Nicolai Stahlfest Møller: "Rising Lion er en efterretningsoperation, der er blevet til en multidomæneoperation. Man har ret tidligt i efterretningsmiljøet besluttet at placere materiel som for eksempel små droner inde i Iran. Dengang tror jeg ikke, at man vidste, at materiellet skulle kobles sammen med en integreret luftoperation. Men man begyndte i hvert fald at opbygge noget. Hvem der har placeret dette materiel, ved jeg ikke, for det er der ingen åbne kilder, der fortæller, men jeg kan garantere dig, at det er folk, der har kompetencer, som ligner dem, vores operatører har. I den operative eksekvering ser du en samordning af specialoperationer, luftstridskræfter, space-domænet (Israel har egne satellitter, *red*) og sikkert nok også cyber. Ergo en multidomæneoperation. Så den strategiske planlægning, altså placering af noget materiel, som man måske, måske ikke får brug for senere, ender med at blive eksekveret som en multidomæneoperation på operativt niveau. Det synes jeg er ret interessant, og jeg tror godt, vi kan lære noget af den i Danmark. Ikke at vi skal lave en kopi af det her, men jeg kunne godt forestille mig, at Specialoperationskommandoen fik et politisk mandat til at gennemføre en rekognoscering eller en fastlæggelse af en måltype og være så godt forberedt som muligt, hvis Danmark skulle komme under pres."

Rising Lion er en efterretningsoperation, der er blevet til en multidomæneoperation.

● Danmark tilbyder NATO at opstille et regionalt specialoperationshovedkvarter

Forsvarskommandoen har tilbudt NATO at opstille et regionalt specialoperationshovedkvarter (SOCC) under Joint Force Command i Norfolk. Hovedkvarteret vil blive opstillet i Danmark ved at styrke Specialoperationskommandoen på Flyvestation Aalborg. Opstillingen af det nye hovedkvarter indebærer, at Danmark fremadrettet blandt andet vil skulle koordinere indsættelse af specialoperationsstyrker fra både Danmark og allierede i samarbejde med de øvrige nationale specialoperationskommandoer og NATOs kommandoer. "Danmark har allerede et tæt samarbejde på specialoperationsområdet med vores allierede. Nu er vi fra dansk side klar til at udvide samarbejdet og løfte en endnu større del af det kollektive ansvar i rammen af NATO," siger forsvarschef Michael W. Hyldgaard. Der af afsat 1,5 milliarder kroner fra Accelerationsfonden til opstillingen af et fuldt regionalt SOCC. Det ventes at kunne være på fuld operationel kapacitet i 2027.

AL-AQSA FLOOD

Dato: 7. oktober 2023

Formål: Iransk-støttede Hamas ønskede at ødelægge den israelske blokade og dermed også befri Al-Aqsa-moskéen, der blandt andet i 2014, 2021 og 2023 havde været omdrejningspunkt for voldelig konflikt. Senest havde især israelske bosættere været meget hårdhændede ved palæstinensere, der ønskede at bede i moskéen, hvilket førte til international kritik af Israel. Et andet muligt formål kunne være at ødelægge de dengang meget frugtbare forhandlinger om en såkaldt normaliseringsaftale mellem Israel og Saudi-Arabien og med USA som aktiv tredjepart. Aftalen, der blandt andet indeholdt bud på en fredsaftale i Gaza, var dårligt nyt for Iran.

Operationen: Klokken 06.30 7. oktober 2023 indledte Hamas et voldsomt raketangreb mod den sydlige del af Israel. Mellem 2.500 og 5.000 raketter (2.500 ifølge Israel og 5.000 ifølge Hamas) blev affyret og gjorde stor skade. Ikke desto mindre var raketangrebets formål kun et røgslør for det virkelige angreb. Omkring 6.000 Hamas-soldater brød igennem de israelske barrikader til lands, til vands og i luften. Mindst seks motorcykler blev set køre igennem et hul i et metalhegn, mens en Hamas-motorbåd fyldt med soldater sejlede mod en israelsk militærbase i Zikim. Mest opsigtsvækkende benyttede Hamas-soldater sig af motoriserede paraglidere, som de brugte til at skabe brohoveder for de fremadstormende Hamas-folk. Aktionen udnyttede i lighed med det egyptisk-syriske angreb, der indledte Yom Kippur-krigen i 1973, at mange soldater havde fri i forbindelse med helligdagen Shemini Atzeret. Det israelske militær blev taget på sengen. Som en del afaktionen angreb Hamas udendørsfestivalen Supernova Sukkot. Mindst 300 festivalgæster blev dræbt på stedet. Yderligere 44 personer blev taget som gidsler. I alt blev 1.195 israelere dræbt, og 251 personer taget som gidsel. 1.609 Hamas-soldater mistede livet, mens yderligere omkring 150 blev taget til fange.

Resultat: Hvis formålet var at slå en kile ind mellem Israel og Saudi-Arabien er målet nået. Israels modsvar på Hamas' angreb har været voldsomt og blodigt, og der er p.t. ikke udsigt til en normaliseringsaftale mellem Israel og Saudi-Arabien.

Nicolai Stahlfest Møller

Oberst
Vicechef, Specialoperationskommandoen

Nicolai Stahlfest Møller: "Lad mig som det første understrege, at det danske forsvar aldrig ville angribe civile. Det er terrorisme. Men hvis vi ser på 7. oktober 2023 med specialoperationsbriller, er der mange interessante ting at studere. Det undrer mig især, at Hamas er lykkedes med at overraske hele det israelske efterretningsapparat og maskere hele optakten til operationen. Ligeledes interessant er, at de bruger paraglidere til så hurtigt at komme så dybt bag fjendens linjer. Det er ikke noget, vi har set fra Hamas' side før. Tunneller, ja, bomber og IED'er, ja, håndskydevåben og hjemmebyggede raketter har vi selvfølgelig også set, men anderledes og intelligent brug af motorcykler, som vi har set ukrainerne og faktisk senest også russere bruge – og i samarbejde med improviserede luftfartøjer, det er noget nyt. At man tager et velkendt system fra fritidsverdenen og militariserer det, er interessant. Den idé kan man udvide til alt muligt, forstået på den måde, at alt, teoretisk set, kan bruges til understøttelse af en opgaveløsning. Det kan være alt fra luftfartøjer, som i dette tilfælde, til forskellige køretøjer eller endda forskellige kommunikationssystemer, som pludselig

Det sidste gør sig i høj grad gældende i det nuværende trusselsbillede, hvor russerne har udviklet en stor palet af hybride våben blandt andet i form af cyberangreb, angreb på kritisk infrastruktur og påvirkningsaktioner i stor stil.

Det er derfor tankegodset i specialoperationer, der er vigtigt for Nicolai Stahlfest Møller at fremhæve. Belært af blandt andet ukrainerne er det ifølge vicechefen vigtigt både at omfavne ny teknologi og at have de rigtige specialister til at udnytte den. Har man det, behøver man ikke lægge yderligere strenge på operatørernes bue. De skal ifølge Nicolai Stahlfest Møller gøre det, de altid har gjort, som for eksempel at udnytte deres særlige evner til at bevæge sig ubemærket – eventuelt bag fjendens linjer – og eventuelt medbringende et stykke elektronik, som deres kollegaer har forberedt. Som han konstaterer:

"Specialoperationskapaciteten rummer, ud over jagersoldater og frømand, også andre militære eller ikke-militære specialister, som ligeledes er særligt udvalgt, trænet og udrustet. Det kan være fast eller midlertidigt tilknyttet personel. Det er opgavens behov, som styrer valget. Specialoperationer er derfor mere og andet end indsættelse af specialoperationsstyrker. Specialoperationer kan i princippet gennemføres uden deltagelse af en eneste jagersoldat eller frømand." 🛡️

● **Hamas** lykkedes med at overraske hele det israelske efterretningsapparat og maskere hele optakten til operationen.

✕ Jægersoldaten Jesper har stået for indretning af Jægerkorpsets træningslokale. Langt største delen af hans arbejde er dog knap så praktisk. Han arbejder på at ændre tilgangen til, hvad *human performance* egentlig er.

”Hvis du har det bedre som menneske, præsterer du bedre som atlet og jægersoldat”

Jægersoldaten Jesper brækkede ryggen og knuste sin fod, da han faldt ned fra en helikopter. Beskeden fra lægerne var, at han næppe ville komme til at gå igen. Efter to års genoptræning er Jesper tilbage i Jægerkorpset i en stilling som chef for *human performance*, hvor han blandt andet giver sine erfaringer inden for rehabilitering videre. Målet er at styrke kampkraften ved at understøtte sammenhængskraft, mindre fravær og længere aktive karrierer.

► Det er en augustdag i Flyvestations Aalborgs kantine. Ved buffeten hilser Jesper på sine kollegaer, som han gerne præsenterer for Honnør. Ved et bord sidder den nytiltrådte chef for Specialoperationskommandoen, generalmajor Poul Ebstrup, som hilser venligt på en af sine gamle jægere. Smilet bliver siddende, selv da Jesper muntert kommenterer på chefens tallerken, som ”da vist mangler lidt af det grønne”.

Det er tydeligt, at Jesper elsker sin arbejdsplads, og at kærligheden er gengældt. Men for fire år siden virkede det som en umulig drøm, at Jesper skulle stå her i dag – eller for den sags skyld overhovedet være i stand til at stå oprejst.

Hvad der i 2021 som udgangspunkt var en helt almindelig aktivitet for en jægersoldat med 15 års anciennitet gik pludselig galt. Da Jesper

var i gang med at fire sig fra en helikopter, mistede han grebet og faldt fem-syv meter ned på en betonbunker. Han brækkede ryggen og begge ben og knuste den ene fod. På hospitalet fik han at vide, at han næppe ville komme til at gå igen.

Jesper hev fat i alle sine kontakter i form af blandt andet en fysioterapeut og en pilatesinstruktør og gjorde sig ud over det klog på at måle og hive data ud af enhver tænkelig forbedring. Ikke mindst gjorde han sig store anstrengelser for at indrette træningsfaciliteter til lige præcis sit behov i sin kælder.

”Jeg har hentet rigtig mange eksperter ind, der har hjulpet mig. Jeg har optimeret på søvn, på træning, på kost, og så har jeg forholdt mig rigtig meget til det mentale og især sørget for at være der for min familie. Ikke mindst har jeg fået en uvurderlig støtte af mine venner og kollegaer i Jægerkorpset hele vejen igennem,” siger Jesper.

Fire måneder efter ulykken var han i stand til at kravle rundt på gulvet og lege med sine børn. Karrieren som aktiv jægersoldat var i alvorlig fare, men han stræbte ikke desto mindre efter at vende tilbage, som om intet var sket.

Sauna og koldtvandskar

Som tiden gik, stod det dog klart for Jesper, at hvis han skulle tilbage, ville det blive i en ny rolle. For at kunne medbringe en ny værktøjskasse, færdiggjorde han en diplomuddannelse i organisation og ledelse. Sådan begyndte han – inspireret af sine egne erfaringer og med støtte og opbakning fra Jægerkorpsets ledelse – at bygge sit eget nye job.

I dag er han chef for korpsets *human performance*-program. Det er, som det lyder i programerklæringen, ”en kulturel ændring til individets og organisationens perception af sundhed og præstationsparathed”. Det er altså mere end en investering i kryoterapi, smartwatches og eksoskeletter. Ikke at der er noget galt med nogle af delene. Jesper har blandt andet besøgt sine specialoperationskollegaer i USA, hvor de lever som hightech-atleter på campuslignende områder med gigantiske træningscentre, der blandt andet er indrettet med sauna og koldtvandskar. Ud over hurtigere restitution styrker kulde/varmebehandling evnen til at overleve i ekstrem varme eller ekstrem kulde. I takt med den stigende opmærksomhed på vigtigheden af søvn har de amerikanske kollegaer ligefrem fået indrettet lydisolerede boenheder med vandkølede madrasser, der justerer temperaturen og måler hjerterytmen.

Selv om Jesper ikke er i tvivl om for eksempel den restitutionseffekt, som kryoterapi blandt andet i form af koldtvandskar har, kan han ikke omsætte de amerikanske kollegaers fremskridt direkte til danske forhold. I stedet har han været nødt til at begynde med fundamentet, som er samtalen og kulturen.

”Jeg er ret sikker på, at vores chefer endnu ikke er helt klar til at se deres medarbejdere sidde i sauna og koldtvandskar midt i arbejdstiden. Lige nu har vi i øvrigt heller ikke tid eller økonomiske ressourcer til sauna og koldtvandskar. Og hvis valget stod mellem en fysioterapeut og en ny finskytte, er mit problem, at det tager lang tid, før den store værdi af en

fysioterapeut i form af blandt andet færre sygedage viser sig. Men kulturen er heldigvis så småt ved at ændre sig. Og særligt ledelsens prioritering af *human performance* og Jægerkorpsets sammenhængskraft har været en positiv katalysator for forandringen,” anerkender Jesper, der benytter alle muligheder til med små midler at bygge sit *human performance*-team. Blandt andet har han fået ansat en tidligere jægersoldat ved navn Jonas på veterankontrakt samt en *human performance*-specialist, der hjælper med at håndtere småskader og genoptræningsforløb.

”Smart is the new strong”

Jespers store mål er at give sine kollegaer en længere karriere. Det gælder for alle hans kollegaer – også dem, der ikke er aktive jægere. Den store gevinst, mener han, ligger især i at kunne udnytte jægernes særlige kompetencer bedst muligt og længst muligt. Når der kun bliver uddannet fem – og i sjældne tilfælde seks – jægersoldater om året, er de en knap ressource. Jesper mener dog heldigvis, at de fleste jægersoldater kun bliver bedre med årene. I lighed med topatleter som for eksempel fodboldspillere er deres aktive karriere længere i dag, end den var for eksempelvis 10 år siden.

”Vi har jægere, der peaker i slutningen af deres 30’ere og endda begyndelsen af deres 40’ere. Deres erfaring og dermed også deres evne til få mest muligt ud af meget lidt giver gode resultater. Men for at kunne bruge deres gode hoveder i felten, skal kroppen fungere, og derfor får de individuelle træningsplaner, så de ikke får skader – eller i hvert fald restituerer hurtigere,” siger Jesper.

Hans fokus er på det hele menneske. For som han og hans kontormakker Jonas er meget enige om, er jægersoldater andet og mere end folk, der er dygtige til at gå langt med en rygsæk. Jesper læste sidste år en artikel, der gik i dybden med forskellen på de soldater, der klarede sig igennem nåleøjet til at blive specialoperatører, og dem, der faldt fra. Forskellen var ikke markant, hvis man målte på fysisk formåen og faktisk heller ikke på mental styrke. Til gengæld var der en markant forskel på IQ: Mellem 10 og 20 point. Overskriften på artiklen var ”Smart is the new strong”, og den gjorde stort indtryk på Jesper.

”Dem, der gik igennem, havde typisk en IQ på mellem 115 og 120, hvilket er i den høje ende, men slet ikke unikt. Hvis vi var klogere, er det ikke sikkert, vi arbejdede her,” konstaterer han med et skævt smil og fortsætter:

”Men det, der er unikt, er at score højt på alle tre evner. Nok så vigtigt er, at operatører generelt også scorer højt på empati, som gør dig i stand kunne arbejde sammen med og interagere med andre mennesker. Når du så lægger 10 eller 15 års operativ erfaring oveni, har du en ressource, som er meget værdifuld og er mere og andet end fysik. Der er ikke nogen evidens for, at den person, der løber 3.500 meter på 12 minutter, er en bedre jægersoldat, end ham, der løber 2.800 meter,” siger Jesper.

Ikke forbeholdt en stor og stærk mand

Jesper fortæller, at der findes en liste med 20 karakteristika, som repræsenterer en god specialoperatør. Den ene er den fysiske

Human Performance ifølge jægerkorpset

Human performance har til hovedformål at styrke den samlede operative kampkraft ved enheden.

Dette opnås ved at:

- Opbygge og fastholde operativ parathed
- Styrke sammenhængskraften
- Forlænge operativ levealder
- Reducere omfang og varighed af fravær
- Optimere rekruttering, selektion og uddannelse

Human performance sker gennem en helhedsorienteret og koordineret indsats inden for tre områder:

Mental parathed

Individets evne til at tænke og være mentalt fokuseret samt fleksibel og følelsesmæssig stabil. Dette indebærer en høj grad af opmærksomhed, modstandskraft, evnen til at tage beslutninger og evnen til at lære, hvilket alt i alt gør det muligt at reagere effektivt og optimalt i både forventede og uventede scenarier.

Fysisk parathed

Individets evne til at udføre fysiske opgaver og håndtere fysiske krav effektivt og uden risiko for overbelastning. Det indebærer styrke, udholdenhed og bevægelighed samt kroppens evne til at restituere og tilpasse sig belastning, der gør det muligt at sikre optimal ydeevne i både daglige aktiviteter og operative opgaver.

Sammenhængskraft

Den styrke og solidaritet, der binder enheden og individer sammen. Det indebærer psykologisk tryghed, tillid, loyalitet og fælles identitet.

stamina, styrke og kapacitet, som gør, at man kan løse en opgave, der kræver, at du for eksempel er i stand til at gå og generelt holde ud længere end de fleste andre. Men som Jesper konstaterer:

”De 19 andre egenskaber er ikke forbeholdt en stor og stærk mand.”

Argumentet kan åbne mulighed for at have operatører eller i hvert fald støttepersonel, som kun i nogen grad opfylder kravene til at arbejde ved Jægerkorpset og for den sags skyld Frømandskorpset. Om Jægerkorpset i teorien ville nyde godt af at sænke de fysiske krav, både hvad angår optagelsen og i forhold til de halvårige målinger, når man er under ansættelse, vil Jesper ikke udtale sig om. Men allerede nu dispenserer korpset i hvert fald i perioder for fysikken. Vel at mærke hvis der er tale om en dygtig medarbejder, der baseret på blandt andet erfaring tager alle de rigtige valg. Den ældste operative medarbejder i Jægerkorpset nærmer sig de 55 år. Han dispenseres fra fysiske krav, fordi hans erfaring ifølge Jesper er ”helt unik”.

”Historisk set – også i resten af samfundet – har vi haft en meget mekanisk tilgang til at optimere menneskets ressourcer. Vi putter dem i nogle kasser, og vi gør det ens for alle. Det er vi nu gået bort fra. Vi har selvfølgelig nogle principper, men er bevidste om, at det, der virker for dig, er det ikke samme som det, der virker for mig,” siger Jesper.

Hans *human performance*-program udvikles i samarbejde med Frømandskorpset, som blandt andet sammen med Københavns Universitet udvikler deres eget *human performance*-program ved navn Projekt Maren. Også Veterancentret, som er langt fremme med et mentaltræningsprogram, er Jesper i jævnlig dialog med.

For hårdt eller for bekvemt?

Meget af det, Jesper arbejder på med sit program, er netop det mentale. Eller i hvert fald det ikke-målbare. Nok så vigtigt er Jægerkorpsets sammenhængskraft, som Jesper definerer som psykologisk tryghed, tillid, loyalitet og fælles identitet. I tråd med det arbejder han på at ændre forestillingen om, at alt skal være så hårdt.

”Vi har en historik i Forsvaret om, at hvis det er lidt hårdt, og det er lidt koldt, og det i det hele taget er røv, så er det godt. Jeg havde en samtale med en chef for amerikanske specialstyrker. Han var bekymret for, at hans soldater kunne blive afhængige af at sove otte timer om natten og passe deres træning og have en konstant forsyning af proteinbarer. Kunne de så præstere, hvis alt det blev taget fra dem, og de er tvunget til at sove på en sten? Jeg forstår jo godt hans tankegang om, at vi ikke skal skabe soldater, der er vant til at have det for bekvemt, men når du har det godt i dagligdagen, har du jo netop overskud til at træne, så du kan levere, når det virkelig brænder på,” siger han.

Hele Jespers strategi er at være synlig og effektiv. Han laver konstant justeringer, der på papiret virker små, men som potentielt kan føje to år mere til en aktiv jægers karriere. Et eksempel på en justering er adgangen til en fysioterapeut. De ansatte ved Jægerkorpset har tidligere skullet køre syv kilometer til

Aalborg Kaserne for at få behandling for en dårlig skulder eller lignende.

”I en supertravl hverdag kunne det næsten lige så godt være på Månen. Resultatet er, at folk går med småskavanker i længere tid, og de bliver selvfølgelig værre med tiden. I stedet har vi fået en *human performance*-specialist med fysioterapeutbaggrund her, der kommer ud i nogle timer og går folk lidt på klingen, så de ikke bare kan sige, at de har det fint nok. Han kan også sende dem den rigtige vej rundt i systemet. Jo hurtigere vi kan få den rigtige behandling, desto kortere fravær får folk. Og der kan vi hente rigtig meget. Vi har faktisk allerede eksempler på, at vi har skåret nogle sygdomsperioder ned, fordi der var kollegaer, der i første omgang var blevet fejldiagnosticeret,” fortæller Jesper. Et andet eksempel på, at hans tilstedeværelse virker, er, at instruktører og andet personel, der har roller i forbindelse med Patruljekurset, som er første store opgave på vejen til at blive jægersoldat, er blevet mere opmærksomme på forstadier til skader. Dermed er muligheden for, at flere aspiranter kan komme gennem nåleøjet, blevet større.

En kulturændring er i gang

Igen gennem samtalen holder Jesper igen og igen fast på, at det vigtigste i hans tilgang til *human performance* ikke er hverken kreatintilskud, proteintilskud, keto eller for den sags skyld den ellers så populære 8-16-faste, men derimod kulturændring – eller måske snarere at skubbe på en kulturændring, der allerede i gang.

”Tidligere målte vi belastning på, om jægersoldaterne kom hjem og sov i deres egen seng. I dag gør vi det på, om de kan nå i institutionen og hente deres børn,” siger Jesper.

”Der er bestemt sket en ændring i bevidstheden om, hvor vigtig familien er. I det hele taget er bevidstheden om, at den menneskelige ramme er vigtig for, hvordan man præsterer på arbejdet, blevet større,” fortsætter Jesper, der ikke selv er i tvivl om, at hans familie er medvirkende til, at han har kunnet levere det yderste i sin kamp for at komme til at gå igen.

Samme bevidsthed oplever han i mødet med kollegaer fra Ukraine, som han selv og andre kollegaer har besøgt for blandt andet at høste erfaringer. Når ukrainske specialoperationsfolk bliver spurgt om, hvad de gør, når de en sjælden gang er væk fra fronten, er der kun ét svar: Genopbygger kampkraft. Og det betyder, at de er hjemme hos dem, de kæmper for.

”De er ikke i gang med at blive omskolet til en ny riffel eller lignende. De er sammen med deres familie,” fortæller Jesper.

Balance i dig selv og dine relationer

I løbet af sin research til Jægerkorpsets *human performance*-program er han stødt på et amerikansk program ved navn Struggle Well. Udgangspunktet er posttraumatisk vækst, altså at man kan komme styrket ud af traumatiske oplevelser. Men det er mere end det. Det er en systematisk tilgang til at håndtere hverdagen og finde balance i sig selv og navnlig i sine relationer.

Post-Traumatic Growth (PTG)

Definition: PTG er de positive, varige forandringer i livssyn, relationer og egen styrke, som nogle mennesker oplever efter alvorlige kriser og traumer. Disse positive varige forandringer kan opstå, når man arbejder aktivt med at omsætte modgang til læring og handling. Det handler om at genvinde valget: At respondere frem for at reagere.

5 domæner, hvor vækst ses:

1. Nye muligheder
2. Dybere relationer
3. Personlig styrke
4. Større livsglæde og taknemmelighed
5. Spirituel/eksistentiel afklaring

Læs mere: bouldercrest.org

Hvorfor er PTG relevant i Jægerkorpset? PTG normaliserer, at belastninger er vilkår. PTG giver et fælles sprog og udmønter sig i konkrete praksisser. Den enkeltes modgang eller fælles modgang kan med den rette håndtering resultere i en fælles styrke og bedre opgaveløsning.

Simple træningsmetoder 80/20-reglen i praksis

I en kaotisk hverdag er det fristende at søge efter den perfekte løsning eller den mest avancerede træningsmetode. Men sandheden er, at 80 procent af resultaterne kommer fra 20 procent af indsatsen – og det er næsten altid de simple, grundlæggende ting, der virker.

Hvorfor du skal vælge enkelt frem for kompliceret:

Komplekse systemer kræver konstant vedligeholdelse. Når livet bliver hektisk, er det de simple vaner og rutiner, der overlever. En kompliceret morgentræningsrutine bliver droppet ved første tegn på stress. En daglig gåtur på 10 minutter er lettere at holde fast i.

Perfektion er implementeringens fjende. Det er bedre at gøre noget simpelt konsekvent end noget avanceret sporadisk. En grundlæggende budgetapp, du faktisk bruger, slår ethvert avanceret regneark, der samler støv.

Din handlingsplan starter her:

1. Identificér dit 20 procent. Lige nu. Noter de tre øvelser, der giver dig størst resultat. Alt andet er støj.

2. Eliminér hensynsløst ”smarte” systemer, der ikke virker.

Din udfordring:

Hold op med at læse om produktivitet og begynd at være produktiv. Vælg din ene simple handling nu – og udfør den.

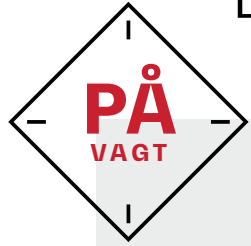
Uddannelsen Struggle Well varetages af en amerikansk fond ved navn Boulder Crest Foundation, som er en privat støtteorganisation for soldater, veteraner, politifolk, ambulancefolk, sygeplejersker med mere. Dem, amerikanerne kalder *first responders*.

”Filosofien bag Struggle Well og det, som adskiller sig fra den kultur, man har haft i Forsvaret og Jægerkorpset tidligere, er, at vi bygger mennesker. Først og fremmest er du menneske. Så er du atleten, der sover og spiser og træner som en atlet, og så er du jægersoldaten, som har nogle særlige kompetencer. Hvis du lægger al din effekt i at bygge jægersoldaten, så har du et fundament, der ikke kommer til at holde. Hvis du lægger al din effekt i at bygge atleten og jægersoldaten, så mangler du stadigvæk mennesket. Min påstand er, at hvis du har det bedre som menneske, kommer du også til at præstere bedre som atlet og jægersoldat. Det er noget af det, vi bruger tid på lige nu, og jeg vil gerne samarbejde med Boulder Crest Foundation, som heldigvis ifølge deres vedtægter er forpligtet til også at samarbejde internationalt og dermed for eksempel også med Jægerkorpset,” fortæller Jesper.

Teknisk støttepersonel

Som de fleste af os andre kæmper han med at have tid nok. Det gør hele Forsvaret, og det gør Jægerkorpset i den grad også. Både Jægerkorpset og Frømandskorpset skal med udgangen af 2026 have tilført mere kampkraft og dermed flere folk. Hvor de flere folk skal komme fra, er endnu uklart. Spørger man Jesper er det i hvert fald sikkert, at operatører har brug for mere støttepersonel i form af tekniske specialister.

”Jægersoldater kan en masse ting. Vi kan springe i fald-skærm og køre på motorcykel og operere, hvor det er varmest og koldest og alt muligt andet. Men alt det, vi kan, skal også holdes ved lige, og det betyder en masse træning – bare i alt det, vi kan i forvejen. Teknologien udvikler sig hele tiden, og vi har helt sikkert brug for nogle, der har fokus kun på det,” siger Jesper og tilføjer, at det ville være nemmere at falde ind i et normalbillede et hvilken som helst sted i verden, hvis man kunne arbejde i mand-kvinde-par, snarere end at der kommer tre hærdebrede mænd gående. Hans personlige mening er, at der er masser af fornuft i at have kvindelige operatører. Dem er der p.t. ingen af. Men Jespers *human performance*-program kan blive en trædesten. For som han siger igen og igen: ”Smart is the new strong.” 🧠

Dansk skib på redningsaktion i Middelhavet:

Fra lettelse til panik på ni sekunder

Ud for Lampedusas kyst i det sydlige Italien modtager besætningen på Søværnets patruljeskib Vikar i midten af november 2024 et nødsignal. En båd fyldt med migranter er i problemer, og med viden om, at der er menneskeliv på spil, sætter skibet kurs mod den nødstedte båd. Men redningen af de mange migranter udfordres, da deres båd synker, og kaos opstår.

Kl. 13.57

► Besætningen på det danske patruljeskib Vikar står midt i en potentiel katastrofe. En hjemmebygget båd fyldt med migranter er pludselig kæntræt, og 56 personer ligger nu i vandet og kæmper for at overleve. Med hjemmelavede redningsveste i form af oppustede bildækslanger klamrer de sig til siden af Vikar. Mødre kæmper for at holde deres spædbørn oven vande. Besætningen må arbejde, så hurtigt de kan, hvis alle skal i sikkerhed.

Patruljeskibene Vikar og Stella Polaris har siden sommeren 2024 været indsat i farvandet ud for Lampedusa i det sydlige Italien. Som en del af opgaven bidrager de udsendte soldater fra Søværnet sammen med dansk politi til at sikre de ydre grænser i EU. Det indebærer blandt andet at yde støtte til grænsekontrol, bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet og endda søredning, hvis behovet opstår. Tusindvis af mennesker forsøger at komme ind i Europa, og flere af dem sejler i både, som ikke er bygget til at klare turen over det åbne hav. Her kan der opstå situationer, hvor de danske patruljeskibe og deres besætninger må træde til.

Nødsignalet lyder

Christian er fartøjsfører på patruljeskibet Vikar. Han er på vej ned ad de tre trin fra broen, hvor skibets navigatør styrer skibet, da Christian bliver kaldt tilbage på grund af en melding på radioen.

“Mayday relay – Mayday relay – Mayday relay. Overcrowded boat, unseaworthy.”

Der er ingen tvivl om alvoren. Nødsignalet *mayday relay* bruges kun, hvis der er tale om nødstilfælde.

Da rælingen knækker undervejs, udfordres redningen af migranterne. Foto: Søværnet

I denne situation har den omtalte båd for mange mennesker om bord. *Unseaworthy* betyder, at den højst sandsynligt er ustabil. I hvert fald har den svært ved at klare sig selv på åbent hav.

Christian beder sin navigatør om at sætte positionen ud i søkortet og beregne, hvor langt væk fartøjet er, og hvor hurtigt Vikar kan nå frem. Selv om den beregnede afstand er to timer væk og ligger uden for deres operationsområde, vælger Christian, at de

alligevel sætter kursen mod det nødstedte skib. Der er mennesker i livsfare. På vej derhen skal Vikar have indhentet tilladelse til at forlade patruljeområdet.

Forberedt på opgaven

Det er ikke unormalt for Søværnets udsendte i Frontex at modtage nødsignaler. Det atypiske ved denne hændelse er, at de er de første, der kan nå frem til den nødstedte båd. Besætningen er forberedt på ethvert scenarie.

”Som udgangspunkt er det et scenarie, vi har forberedt os på rent mentalt. Der er rigtig mange mennesker, der prøver at komme ind i Europa på denne måde. Det er altså ikke unormalt, at man kan risikere at komme ud til nogen, der virkelig ikke har det godt,” siger fartøjsfører Christian.

Med to timers sejlads ud til den nødstedte båd har besætningen god tid til at udføre en vigtig disciplin, der kaldes *table topping*. Den indebærer, at besætningen lægger planer ud fra både det mest sandsynlige scenarie og det værst tænkelige. På den måde sikrer de sig, at alle er indforstået med, hvordan de skal løse den opgave, der venter dem. Denne dag er forberedelserne altafgørende, da der opstår udfordringer undervejs.

Skab kontakt, fasthold ro

Christian får på Vikars FLIR, skibets termiske kamera, øje på båden med migranter. Han ser med det samme, at den er fyldt med mennesker, og at den på ingen måde er bygget til åbent hav.

”Det er en metalbåd, som de formentlig selv har bygget. Den er konstrueret af metalplader meget lig det, man vil finde på en byggeplads som stabilisering af maskiner for at undgå, at de synker ned i mudderet. Det har de så svejset sammen til en hjemmebygget bådkonstruktion og fuget den i bunden, så der ikke kommer vand ind,” fortæller Christian.

Vikar sejler så tæt på, som det er muligt for at kunne tale med migranterne om bord uden megafon. På den måde kan migranterne aflæse den danske besætnings mimik og kropssprog, så der forbliver ro i den hjemmebyggede båd. Den vigtigste opgave på dette tidspunkt er at sikre, at der ikke opstår tumult, da det ofte fører til panik. Migranterne i båden sender store smil og *thumbs up* til besætningen. Hjælpen er

Fartøjsfører Christian husker begivenhederne tydeligt og ser tilbage på opgaveløsningen med stolthed. Foto: Rebekka Søndergaard Gimm

kommet frem, og de er reddet. Men Christian opdager noget, som kan udfordre situationen.

”Jeg får ret hurtigt øje på, at der på den side af båden, som er væk fra vores skib, begynder at skvulpe vand ind. Det er kritisk. Jo mere vand, der kommer ind i den, desto dårligere opdrift har den, og jo værre et scenarie er vi på vej ud i,” siger Christian.

Han hvisker til Vikars politibetjent, som har kontakten til båden, at han skal sørge for at speede processen op. Normalt forhaster besætningen ikke fasen med at få skabt dialog med båden og skabe ro. Men i det her tilfælde har de ikke den luksus at kunne tage sig god tid. De øvrige besætningsmedlemmer, som skal hjælpe med at tage folk om bord og sætte

båden fast på siden af skibet, får den samme instruks. Alle skal være klar og effektive, for denne type båd er notorisk kendt for, at når de synker, så synker de hurtigt.

Mens politibetjenten forsøger at holde migranterne i ro, kaster besætningen reb ud, som de bruger til at trække båden ned på siden af Vikar. Men netop som de begynder at føre den op langs siden, tager båden vand ind.

Alt går galt

”Det skal gå rigtig hurtigt nu! Vi skal bare have dem op.”

Christian råber til sine folk, at de skal surre båden fast med det samme, selv om det ikke er det optimale sted. De vikler de hvide reb om rælingen, men når ikke at blive færdige, før havet vælter ind over metalbådens side.

”Lad gå! Lad den gå!”, råber Christian, da han ser metalbåden forsvinde i vandet og hænderne, der panisk griber efter rælingen på Vikar.

Migranternes smil erstattes af vilde blikke, da de bliver gennemblødt af det kolde havvand. Skibet krænger voldsomt under vægten af de rædselsslagne mennesker, som klamrer sig til alt, de kan nå. Hænder holder viljestærkt fast i det nederste af rælingen, mens ansigter forsvinder under kroppe, der kravler over hinanden i kampen for overlevelse.

”Det er meget tydeligt, det skift, der sker. De går fra at folde hænderne og kigge taknemmeligt mod himlen til, at de går fuldstændig i panik. På ni sekunder går de fra at være glade og smile til at kravle hen over hinanden for at komme først hen til vores båd,” fortæller Christian.

De handlekraftige soldater og betjente går med det samme i gang med at trække migranterne om bord. De oppustede bilslanger og de redningskranse, som besætningen har smidt ud, er det eneste, der hjælper de nødstedte med at holde sig oven vande. I en kort periode kan besætningen ikke trække nogen op, fordi alle i vandet prøver at redde sig selv. I takt med at nogle uhæmmet kravler over de nederste personer,

»Den første tanke, der rammer mig, når jeg tænker tilbage på den dag, er en kæmpe stolthed.«

Christian, fartøjsfører

Den sidste person, der kommer om bord, er en gravid kvinde, som var drevet væk fra skibet under hændelsen. Foto: Søværnet

formår besætningen at få nogle op over rælingen. En kvinde prøver at holde sig væk fra båden i frygt for at blive fanget inde under den. I sine arme har hun et lille spædbarn. Politibetjenten får øje på de to og griber ned og trækker barnet ud af armene på moren.

De mange kroppe, der kæmper for at komme i sikkerhed, presser skibet til sit yderste. Pludselig knækker rælingen på Vikar og fanger omkring 15 af de nødrømte mennesker mellem rælingens tremmer og vandoverfladen. En af dem er en kvinde, der som det eneste har en oppustet bilslange, der kan holde hende over vandet. Den samme improviserede badering, som skal holde hende flydende, holder hende nu fanget under rælingens tremmer, og hendes øjne fyldes af panik, mens vandet skvulper ind over hendes ansigt.

Selv om Christian og besætningen i begyndelsen har svært ved at overskue, hvor mange personer der er i fare, og situationen kun eskalerer yderligere, da Vikars ræling knækker, formår de alligevel at få

Bådene, som migranterne sejler i, kan være meget primitive. Det samme er deres improviserede redningsveste, som ofte er oppustede bildæk. Båden på billedet er ikke fra den beskrevne hændelse. Foto: Søværnet

trukket alle 56 mennesker i sikkerhed på skibet. Den sidste person, de bjærger om bord, er en kvinde, som er gravid i femte måned.

”Hun har helt tydeligt givet op. Hun er drevet væk fra det kaos, der har været langs båden. Hun har noget, der kan flyde, under knæhaserne, og så det her bildæk under armene som en badering. Hun ligger bare med armene slapt hængende ud til siden og kigger helt tomt op mod himlen. Vi bliver nødt til to gange at kaste en redningskranse med en snor på ud til hende, og de andre råber til hende, før hun opdager, at hun er ved at blive reddet. Hun havde bare givet op,” fortæller Christian.

Stolt over opgaven

På vej mod Lampedusa møder patruljeskibet den italienske kystvagt, der har en læge om bord. Lægen tilser den gravide kvinde. Da hun ikke er i kritisk tilstand, sejler Vikar videre mod land, hvor de overdrager migranterne til beredskabet, som står klar ved kajen. Besætningen samles til en *defusion*, en grundig debriefing, hvor de får talt dagens begivenheder igennem. Det har været en mere end almindelig voldsom dag på kontoret, og det er vigtigt at få den bearbejdet. Selv om hændelsen er forbundet med voldsomme billeder på nethinden, kigger Christian tilbage på opgaven med stolthed.

”Den første tanke, der rammer mig, når jeg tænker tilbage på den dag, er en kæmpe stolthed. Jeg er pæstolt for at være helt ærlig. De mennesker, der var med den dag, og som hjalp mig med at tage hånd om det, er helte. De udviste enorm handlekraft og

Frontex er EU's grænse- og kystvagtagentur, der i samarbejde med medlemslandene forvalter EU's ydre grænser med særligt fokus på at forhindre ulovlig migration, bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet og bistå EU-landene med tilbagesendelsesopgaver for udlændinge uden lovligt ophold i EU. Frontex's operationelle aktiviteter omfatter indsatser til lands, til vands og i luften. De danske udsendte til Frontex kommer fra Politiet, Forsvaret og udlændingemyndighederne.

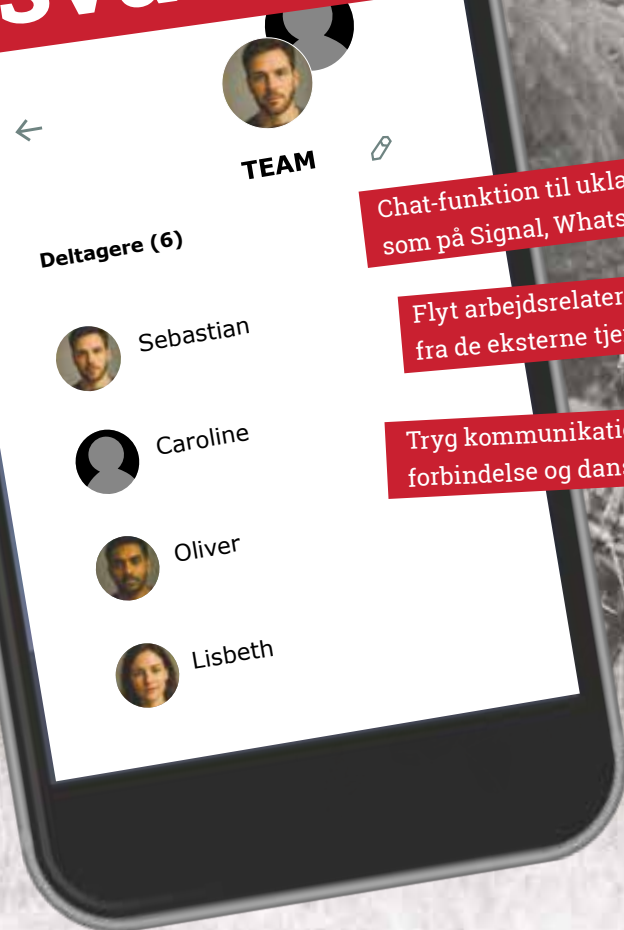
Aktuelt bidrager Forsvaret til Frontex med mobil kystovervågning, en helikopter, tolke og en patruljebåd. Patruljebåden patruljerer i farvandet omkring den italienske ø Lampedusa. Derudover er der udsendt et køretøj med termisk observationsudstyr (såkaldt MSS) på den græske ø Symi. Patruljebådsopgaven løses sammen med Politiet.

I begyndelsen af januar modtog Søværnet to nybyggede patruljefartøjer, som afløste de tidligere skibe Vikar og Stella Polaris. De nye patruljefartøjer, navngivet Hugin og Munin, er en stor opgradering i løsningen af opgaven og indgår i Danmarks bidrag til Frontex.

professionalisme og en kæmpe omsorg i fasen efter, at folk var om bord. Både over for hinanden, men også for de folk, vi havde taget om bord.”

Efter at have afspadseret i Danmark vendte Christian tilbage til Lampedusa på endnu en udsendelse. Hændelsen tilbage i november har givet ham fornyet energi til at fortsætte sin opgave i det sydlige Italien. Han har set, hvordan hans arbejde konkret gør en forskel for mennesker. Et arbejde, han ikke er klar til at slippe endnu. ✿

Chat på ForsvarsInfo

Chat-funktion til uklassificeret brug
som på Signal, WhatsApp og Messenger

Flyt arbejdsrelateret kommunikation
fra de eksterne tjenester ind på ForsvarsInfo

Tryk kommunikation via krypteret
forbindelse og dansk infrastruktur

- * **Altid tilgængelig på mobil og computer**
- * **Kommunikér på tværs af hele Forsvaret**
- * **Nem fil- og informationsdeling**
- * **Hold dig opdateret med fuld notifikationsfunktionalitet**
- * **Emojis, billeder, lydbeskeder, videoer og reaktioner**

Tilmeld dig
ForsvarsInfo i dag
og prøv chatten af

FORSVARINFO
Seneste nyt samlet et sted - nu også chat

Liste Opdagelse og forpligtelse

TEKST: CASPER BROCKEN

I anledning af det store tema om militær tilstedeværelse i Grønland har Honnør udvalgt en række historiske begivenheder, der tilsammen ligger til grund for oprettelsen af Slædepatruljen Sirius.

986: Nordboerne og den første kontakt

I ➤ Grønlands historiske forbindelse til Danmark begynder indirekte gennem Norge og Island. Omkring år 986 sejlede Erik den Røde, en norskfødt vikingehøvding, der var blevet fredløs i Island, mod vest med en gruppe bosættere. De slog sig ned i det sydlige Grønland, hvor klimaet dengang var mildere, og jorden mere frugtbar end i dag. Her opstod to bygder: Østerbygden og Vesterbygden. Bosætterne, kaldet nordboere, kom primært fra Island og Norge. Båndet mellem Danmark og Grønland blev knyttet gennem den dansk-norske præst Hans Egede, som i 1721 kom til Grønland for at udbrede den kristne tro blandt efterkommerne af nordboerne. Han bosatte sig i landet, og flyttede i 1728 sin koloni til Godthåb, der i dag hedder Nuuk. Den dag i dag står en statue af Hans Egede i Nuuk. Statuen har ad flere omgange været udsat for hærværk, da mange grønlandere ser Hans Egede som kolonisateur og udnytter af Grønlands ressourcer og grønlanderne selv.

1906-1907: Danmark-Ekspeditionen: Kortlægning af det sidste ukendte kystområde

I ➤ Grønlands areal er 50 gange større end Danmark og strækker sig over 2.650 kilometer fra nord til syd. Eller hvad der svarer til en gåtur fra Aalborg til Paris, tur-retur. Så sent som i begyndelsen af 1900-tallet var store dele af øen ukendt og ikke kortlagt. Faktisk vidste man ikke engang, at Grønland er en ø. For at råde bod på denne uvidenhed blev Danmark-Ekspeditionen – ledet af forfatter og polarforsker Ludvig Mylius-Erichsen – sendt af sted i 1906. I 1907 lykkedes det et af ekspeditionens slædehold at nå frem til den sidste del af kysten i Nordøstgrønland. Missionen blev gennemført, og Grønland blev for første gang fuldt kortlagt. Desværre omkom Ludvig Mylius-Erichsen og to af hans nærmeste rejsefæller N. P. Høeg Hagen og Jørgen Brønlund i løbet af ekspeditionen.

1931-1933: Norsk krav, dansk modkrav og domstolen i Haag

I ➤ I juni 1931 meddelte norske medier, at en gruppe ekspeditionsdeltagere havde hejst det norske flag i Østgrønland og havde erklæret området for norsk. Det blev kaldt Eirik Raudes Land og lå mellem Carlsberg Fjord og Bessel Fjord. Samtidig fik to fra ekspeditionen tildelt politimyndighed og styrede derfor området. Danmark reagerede straks og indbragte sagen for Den Internationale Domstol i Haag. Her argumenterede man for, at Grønland allerede var, på dette tidspunkt vel at mærke, under dansk administration, og der igennem længere tid havde været dansk tilstedeværelse – også i de fjernere egne. I 1933 faldt afgørelsen, og området blev erklæret for dansk administreret. Sejren ved domstolene blev ikke kun et bevis på suveræniteten, men indebar også en forpligtelse. Dommen understregede, at det ikke var nok at hævde over et område. Man skulle også være til stede og administrere det.

Kilde: 'Sirius - 75 år med slædehunde, kammeratskab og arktiske eventyr'. Gads Forlag

✗
Patruljemand Eli Knudsen 1942. Han mistede livet i tjenesten under krigen. Foto: Hans Siowers

1940-nu: Fra krigstid til patruljetid – Overvågning, sikkerhed og tilstedeværelse

I ➤ Anden verdenskrig gjorde Grønland strategisk vigtig for både de allierede og Aksemagterne. I 1940 forsøgte tyske interesser via danske mellemmand at etablere en vejrstation i Nordøstgrønland. Vejrforholdene var essentielle, når man planlagte slag og angreb. For at sikre området i Nordøstgrønland oprettede Danmark i 1941 Nordøstgrønlands Slædepatrulje, som var Slædepatruljen Sirius' forgænger. Opgaven for patruljeførerne var at færdes i de mest utilgængelige egne af landet, føre tilsyn og sørge for, at ingen udefrakommende kunne operere i skjul. Der var adskillige tyske forsøg på at oprette vejrmeldingsstationer i Nordøstgrønland, hvoraf et af dem i marts 1943 kostede livet for den danske patruljemand Eli Knudsen. Året efter opdagede slædepatruljen endnu et forsøg på at oprette en tysk vejrtjeneste, som danskerne angreb 22. april 1944. Den tyske leder blev dræbt, og tyskerne blev evakueret to måneder senere. Nordøstgrønlands Slædepatrulje var dengang, som Slædepatruljen Sirius er i dag, et levende symbol på Danmarks forpligtelse til at beskytte Grønland og demonstrere tilstedeværelse.

Vores
verden

A.

B.

D.

C.

E.

- A. [@noa_andersen07](#)
Så er værnepligten startet, og en måned inde er vi i fuld gang. Nyt kapitel i livet her! go!
"Fremad paa ny, lige paa og haardt"
#forsvaret #gardehusarregimentet #værnepligt
- B. [@ingridkammerrr](#)
Hverdagens beskæftigelse
- C. [@kristineverner](#)
Sunday Uniform
- D. [@jacob_sorensen1706](#)
Gasmasker på!
- E. [@emilhoejlund](#)
En helt almindelig dag på kontoret